

Sametingets plenum

Møtebok 002/12

Ávjuvárgaaidnu 50, N-9730 Kárášjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Tid: 18.-19.04.12
Sted: Karasjok

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
013/12	Konstituering
014/12	Sametingsrådets beretning
015/12	Spørsmål til Sametingsrådet
016/12	Kunngjøring av nye saker
017/12	Samiske rettigheter i den bioteknologiske utviklingen
018/12	Sametingsrådets redegjørelse om samisk språk
019/12	St.prop. 70L Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalget)

Møtesekvenser

Tid	Sak	Side	
18.04.12	kl 08.30 - 08.50	013/12 - konstituering	3
	kl 08.50 - 12.05	014/12 - Sametingsrådets beretning	6
	kl 14.00 - 14.30	018/12 - Sametingsrådets redegjørelse om samisk språk	70
	kl 14.30 - 17.40	015/12 - Spørsmål til Sametingsrådet	47
	kl 17.40 - 19.20	016/12 - Kunngjøring av nye saker	58
19.04.12	kl 12.35 - 12.45	019/12 - St.prop. 70L Endringer i deltakerloven, havressursloven og finnmarksloven (kystfiskeutvalget)	86
	kl 12.45 - 13.50	017/12 - Samiske rettigheter i den bioteknologiske utviklingen	65
	kl 13.50 - 15.20	018/12 - Sametingsrådets redegjørelse om samisk språk	70

Åssi/Sak SP 013/12

Konstituering

Saken påbegynt 18.04.12 kl. 08.30.

Representanter

Følgende representanter var til stede ved konstitueringen:

1.	Mariann Wollmann Magga	21.	Odd Iver Sara
2.	Kirsten Ellinor G. Utsi (<i>vara for Gunn-Britt Retter</i>)	22.	Geir Tommy Pedersen
3.	Knut Inge Store	23.	Willy Ørnebakk
4.	Trond Are Anti	24.	Randi A. Skum
5.	<i>Ingen møtte for Ragnbild M. Aslaksen</i>	25.	Margit Eli Anti Oskal
6.	Hans J. Eriksen	26.	Aud Marthinsen
7.	Alf Isaksen, <i>ikke til stede</i>	27.	Rolf Johansen
8.	Aili Keskitalo	28.	Ann-Mari Thomassen
9.	Ronny Wilhelmsen	29.	Inga-Lill Sundset
10.	Per Andersen Bæhr	30.	Nanna Thomassen (<i>vara for Miriam Paulsen</i>)
11.	Olaf Eliassen	31.	Åge Nordkild, <i>ikke gyldig fravær</i>
12.	Mathis Nilsen Eira	32.	Geir Johnsen
13.	Marit Kirsten A. Gaup (<i>vara for Anne Helene Moeng Saari</i>)	33.	Jarle Jonassen
14.	Anders Somby jr	34.	Sten Erling Jønsson
15.	<i>Ingen møtte for Knut Roger Hanssen</i>	35.	Ida Marie Bransfjell
16.	Hilde Anita Nyvoll	36.	Jørn Are Gaski
17.	Arthur Johan Tørfoss	37.	Kirsti Guvsám
18.	Rolf Wilhelmsen (<i>vara for Toril Bakken Kåven</i>)	38.	Marie Therese N. Aslaksen
19.	Silje Karine Muotka	39.	Heidi P. Greiner Haaker
20.	Inger Jørstad		

Innvilgende permisjoner

Permisjoner hele plenumsrådet

Representant nr 2 Gunn-Britt Retter
Representant nr 5 Ragnhild Melleby Aslaksen
Representant nr 13 Anne Helene Moeng Saari
Representant nr 15 Knut Roger Hanssen
Representant nr 18 Toril Bakken Kåven
Representant nr 30 Miriam Paulsen

Permisjoner for deler av plenumsmøtet

Representant nr 20 Inger Jørstad 18.04.12

Representant nr 28 Ann-Mari Thomassen 18.04.12 fra kl. 15.50

Representant nr 17 Arthur Johan Tørfoss 19.04.12

Vararepresentanter

Vararepresentant Kirsten Ellinor Guttorm Utsi møtte for representant nr 2 Gunn-Britt Retter

Vararepresentant Rolf Wilhelmsen møtte for representant nr 18 Toril Bakken Kåven

Vararepresentant Nanna Thomassen møtte for representant nr 30 Miriam Paulsen

Vararepresentant Marit Kirsten A. Gaup møtte for representant 13 Anne Helene Moeng Saari

I Dokumenter

Møteinnkalling av 28.03.12 med forslag til saksliste.

II Forslag og merknader

Plenumsledelsens innstilling

Innkalling av 28.03.12 med innstilling til saksliste, program og taletid godkjennes

III Votering

Av 39 representanter var 34 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Plenumsledelsens innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Jarle Jonassen	
	Aili Keskitalo forretningsorden	
	Jarle Jonassen forretningsorden	
	Willy Ørnebakk forretningsorden	
	Jarle Jonassen forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

- Innkalling av 28.03.12 med forslag til saksliste, program og taletid godkjennes.

Behandlingen av saken ble avsluttet 18.04.12 kl. 08.50.

Åssi/Sak SP 014/12

Sametingsrådets beretning om virksomheten

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

12/1786

Saken påbegynt 18.04.12 kl 08.50.

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Forslag og merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget tar Sametingsrådets beretning om virksomheten i perioden 8.2. - 29.3.2012 til orientering.

1 Innledning

Denne beretningen gjelder perioden fra 8.2. - 29.3.2012 og er knyttet opp mot Sametingets budsjett for 2012.

Sametingsrådet har i denne perioden avholdt ett møte og behandlet 25 saker.

Som det framgår av oversikten på www.sametinget.no har rådet i tillegg deltatt på flere møter og representasjoner.

Likestilling

Eksamineringen av staten Norge om FNs kvinnekrimineringsskomité

FNs kvinnekrimineringsskomité (CEDAW) har ansvaret for å følge opp statenes oppfølging av FNs kvinnekrimineringsskonvensjon. Sametinget deltok som observatør på eksamineringen av Norge 16.2.2012 i Genève. Sametingsrådet har prioritert dette arbeidet for å løfte samiske kvinners utfordringer i et internasjonalt forum.

Sametinget ga innspill til Norges 8. rapportering om gjennomføringen av rettighetene i kvinnekrimineringsskonvensjonen. I innspillet tok Sametinget opp samiske kvinners helse, samiske kvinner i primærnæringene og det manglende kunnskapsgrunnlaget om samiske kvinner.

CEDAW uttrykte bekymring for at samiske kvinner fortsatt skal oppleve sammensatt diskriminering, og dette inkluderer også vanskelighetene med å få et tilfredsstillende helsetilbud. Som en konklusjon på dette, anbefalte komiteen regjeringen om å sikre at samiske kvinner skal få et tilfredsstillende helsetilbud

og et tilfredsstillende psykisk helsevern. Sametingsrådet er fornøyd med å få støtte fra FN i en sak som rådet har arbeidet med i mange år.

CEDAW anbefalte også regjeringen at kjønnsperspektivet gjennomføres i all politikk og programmer som angår samer. Dette er også i tråd med intensjonene i Sametingets handlingsplan for likestilling 2009-2013.

Kvinnekommisjonens 56. sesjon

Sametingsrådet deltok på FNs 56. kommisjon om kvinner. Tema for årets kommisjon var kvinner i rurale områder. Rådsmedlem Vibeke Larsen deltok i paneldebatt om urfolkskvinneres rett til et anstendig arbeid.

Det var også første gang FNs kvinnekommisjon forhandlet frem en egen resolusjon om urfolkskvinner. Det endelige resolusjonsutkastet anmoder blant annet statene om å iverksette særskilte tiltak for å sikre urfolkskvinneres deltakelse i offentlige beslutningsprosesser.

Resolusjonen framhever videre betydningen av fullt ut å styrke urfolkskvinneres og -jenters rettigheter, herunder rett til opplæring, og til å fremme flerkulturell tilnærming i opplæringssystemet slik at det tas hensyn til urfolkskvinneres særlige målsettinger og behov. Urfolkskvinneres tradisjonelle kunnskap framheves som viktig i utviklingen av urfolkssamfunn.

Resolusjonen understreker at urfolkskvinner har krav på respekt og full gjennomføring av sine menneskerettigheter. Vold mot urfolkskvinner er et av flere forhold som framheves i resolusjonen, og statene oppfordres til å iverksette tiltak for å bekjempe slik vold på nasjonalt og lokalt nivå. Resolusjonen oppfordrer statene til å støtte urfolkskvinneres deltakelse i den forestående verdenskonferansen om urfolk som skal avholdes i 2014.

Dette er første gang at man i FNs kvinnekommisjon har forhandlet frem en egen resolusjon om urfolkskvinneres situasjon. Dette er i seg selv et viktig skritt i riktig retning. Sametinget arbeidet aktivt i forhold til resolusjonsteksten. Det var få urfolkskvinner som deltok under kvinnekommisjonens sesjon, og kun et fåtall hadde tilgang til og innflytelse i forhandlingene. Sametinget tok til orde for å styrke urfolkskvinneres tilstedeværelse og innflytelse i kvinnekommisjonen, og vil i framtiden arbeide aktivt med dette.

Markering av 8.mars

Sametinget markerer hvert år den internasjonale kvinnedagen, 8. mars. Dette er en oppfølging av Sametingets handlingsplan for likestilling. I år ble markeringen lagt til Nesseby, med et godt samarbeid med den lokale 8. mars-komitéen. Hovedtema for dagen var fraflytting fra de små bygdene generelt og samiske områder spesielt. Det ble arrangert en paneldebatt med tema "Hva kan bygda tilby kvinnene?"

2 Språk

Den samiske befolkningen skal ha mulighet og rett til å bruke sitt eget språk. Bevaring, styrking og utvikling av de samiske språkene er sentralt for den samiske kulturens framtid.

Hovedmål

- Samisk er et naturlig språk på alle arenaer

Delmål

- Vi har levedyktige og aktive arenaer for samisk språk
- Samisk språk er synlig og blir brukt også i områder der språket har hatt en svak stilling
- Samisk språk brukes aktivt og er synlig i det offentlige rom
- Samisk språk er et fullverdig bruksspråk i dagliglivet

Strategier

- Gjennom dialog med lokale, regionale og sentrale myndigheter og andre aktører skape gode rammevilkår for samisk språk

Samisk språkundersøkelse 2011

Sametinget inngikk i 2011 kontrakt med Nordlandsforskning AS og Norut Alta om gjennomføring av en samisk språkundersøkelse i Norge. Undersøkelsen består av et spørreskjema som skal sendes ut til et større antall respondenter. I tillegg skal det gjennomføres dybdestudier i 12 utvalgte kommuner. Spørreskjemaene ble sendt ut i midten av februar til 5000 respondenter som står i Sametingets valgmannstall. Nordlandsforskning har fått inn ca. 1500 svar etter at de har sendt purring til 3800 respondenter. Ca. 300 spørreskjemaene ble returnert på grunn av feil adresse. Både Sametinget og Nordlandsforskning har sendt ut pressemelding om språkundersøkelse for å oppfordre alle som får spørreskjema til å svare, enten ved å fylle ut skjemaet og returnere det i post, eller ved å logge seg inn på et nettbasert skjema.

Skjemaet kan besvares på alle de tre samiske språkene eller på norsk. Dybdeintervjuene er gjennomført i Snåsa, Hattfjelldal, Røros, Tysfjord, Kautokeino, Nesseby, Kåfjord, Kvalsund, Skånland, Tromsø og Oslo. Det er kun Bodø som gjenstår. Rapporten skal være ferdig i april 2012. Kunnskapen som spørreundersøkelsen får fram, er viktig for utformingen av samisk språkpolitikk og iverksetting av tiltak som fører til bevaring og utvikling av de samiske språkene. Resultatene av undersøkelsen er ment å være et grunnlag for samisk språkpolitikk på alle nivå i samfunnet, herunder på statlig, regionalt og kommunalt nivå.

Samarbeidsavtaler med kommuner og fylkeskommuner

Sametingsrådet har under plenum i februar underskrevet de individuelle samarbeidsavtalene om bruken av tospråklighetstilskudd med de fleste kommuner og fylkeskommuner i forvaltningsområdet for samisk språk. Avtalen med Nordland fylkeskommune underskrives så snart den er behandlet i fylkestinget. Avtalene tar for seg hvordan den enkelte kommune og fylkeskommune i forvaltningsområdet for samisk språk skal arbeide for å fremme, styrke og utvikle samiske språk. Sametingsrådet har vært i tett dialog med kommunene og fylkeskommunene om innholdet og utformingen av samarbeidsavtalene. Samarbeidsavtalene er gjeldende fra 2012.

Møte med Alta kommune

Sametingsrådet v/ Laila Susanne Vars og Vibeke Larsen møtte Alta kommunes leder for hovedutvalget for oppvekst og kultur i Kautokeino 29.3.2012. Møtet var tenkt som et første skritt for samarbeid mellom Alta kommune og Sametinget, der felles målsetninger og satsingsområder mellom Alta kommune og Sametinget sto på dagsorden. Alta kommune ønsker å få til en positiv utvikling av samisk språk og kultur i Alta, noe sametingsrådet er glad for. Sametingsrådet er positiv til videre samarbeid og ønsker en god dialog med kommunen.

Evaluerings av de samiske språksentrene

Norut Alta AS jobber nå på oppdrag av Sametinget med evaluering av de samiske språksentrene.

Arbeidet med evalueringen er igangsatt i desember 2011 og nå i mars er datainnsamlingen gjennomført og rapporten er planlagt ferdigstilt i juni 2012.

Lule- og sørsamiske sendinger som podkast

Sametinget har kontaktet NRK Sápmi angående podkasting av NRKs lulesamiske og sørsamiske sendinger. Det er i dag ikke mulig å publisere hele programmer med musikk grunnet manglende avtale med musikkrettighetsorganisasjonen IFPI. Sametinget har bedt NRK Sápmi vurdere muligheten for å publisere lulesamiske og sørsamiske sendinger som podkast uten musikk. Det er i dag få sørsamiske og lulesamiske sendinger, og tilbudet er derfor spesielt viktig for befolkningen. Mulighet for å høre sendingene som podkast vil ha stor verdi for brukerne av sørsamisk og lulesamisk språk, og vil være med på å utvikle og styrke disse språkenes stilling.

Rapportering til EMRIP

Sametinget har sendt en rapportering til EMRIP (The Expert Mechanism on the Rights of Indigenous peoples) om samisk språk. I vår rapportering har vi fokusert på utfordringen med at samelovens

språkregler stadig brytes. Det betyr at mange samisktalende ikke får de rettighetene de har krav på. Etter sameloven er det fylkesmannen som er klageorgan for slike saker. Dette ser ikke ut til å virke etter hensikten. Fylkesmannen får ikke klager inn, samtidig som vi leser og hører om slike saker i media. Etter Sametingets syn er det nødvendig å forbedre tilsyns- og klageordning for samelovens språkregler.

Handlingsplanen for samiske språk

Sametinget og Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet (FAD) har hatt et administrativt møte hvor man har sett på status i arbeidet med handlingsplanen for samiske språk. På møtet ble også prosessen rundt handlingsplanen diskutert og dette er noe vi kommer til å fortsette å snakke om. Etter ønske fra FAD ble Sametinget og departementet enige om at man ikke ferdigstiller statusrapporten før etter sommerferien. På møtet informerte FAD om at de nå prioriterer arbeidet med å gå igjennom samelovens språkregler for å vurdere om de skal fornyes.

- Bidra til økt bevissthet om bruken av språket

Årsmøte i Noereh!

Sametingsrådet deltok på Noereh! sitt årsmøte på Snåsa 2.- 4.3.2012. Tema for årsmøtet var språk og bruk av språk. I sitt innlegg oppfordret rådsmedlem Ellinor M. Jåma ungdommene til å komme med innspill til Sametingets språkmelding.

Minnemynt

Etter forslag fra NSR ved Gunn Britt Retter i 2010 sendte Sametinget brev i januar 2011 til Norges Bank om forespørsel om utgivelse av Samisk jubileumsseddel/mynt - minnemynt 2017 for å markere det første samiske riksmøtets 100-års dag, som er 6. februar 2017.

Norges Bank har svart at de ikke utgir jubileumssedler, men de gir ut minnemynter. I januar 2012 sendte Sametinget ut en påminnelse om saken og fikk til svar at saken nå er oversendt Finansdepartementet for behandling. Sametingsrådet har også sendt brev til Finansdepartementet for å høre hvor langt saken er kommet, men vi har ennå ikke fått noe svar.

Gollegiellas bedømmingskomite

Sametingsrådet valgte i februar Harald Gaski som norsk representant til den nordiske samiske språkprisens bedømmingskomité for de kommende fire år. Bedømmingskomiteen arbeid er å velge vinnere til Gollegiella-prisen. Komiteen har til sammen fem medlemmer. Samisk parlamentarisk råd (SPR) velger fire medlemmer og det landet som deler ut prisen velger ett medlem hvert andre år. Det betyr at hvert Sameting velger ett medlem og sameforeninger på Russisk side velger ett medlem. Sametingsrådet velger det norske medlemmet og foreslår det for Samisk parlamentarisk råd. Styret i SPR utnevnte i februar følgende medlemmer til Gollegiella-bedømmingskomité: Harald Gaski, Sametinget i Norge, Anna Möröttaja, Sametinget i Finland, Anna-Margith Påve, Sametinget i Sverige og Nina Nikolaevna Mironova, Russland. Prisen er på 100.000 NOK og den deles ut til enkeltpersoner, grupper, organisasjoner eller institusjoner som har jobbet for å fremme samisk språk. Gollegiella prisen er blitt delt ut annet hvert år siden 2004. Neste gang prisen skal deles ut er høsten 2012 under sameministrenes og sametingspresidentenes felles møte. Tildelingen skjer på bakgrunn av bedømmingskomiteens skriftlige vurdering.

Interne språktjenester

Sametingsrådet ved administrasjonen jobber daglig med oversettelinger og korrekturlesing, slik at det finnes dokumenter, taler og pressemeldinger hele tiden tilgjengelig både på samisk og norsk. Det jobbes også med oversetting av Sametingets nettsider, som er tilgjengelig på sør-, lule-, nordsamisk og norsk. Dette er et omfattende arbeid med knappe ressurser og korte frister som enkelte ganger kan gå utover kvaliteten på tjenester. I tillegg kjøpes det oversettingstjenester spesielt i forbindelse med komite- og plenumsmøter.

- Gjennom aktiv bruk av virkemidler fremme bruken av samisk språk, med spesiell vektlegging på lulesamisk og sørsamisk

Språkprosjektmidler

Årets avsetning til språkprosjekter under post 3.3.5 er på kr 8 810 000. Det er kommet inn 80 søknader til behandling, med en samlet søknadssum på kr 15 371 967.

- Bidra til å opprettholde og videreutvikle eksisterende arenaer, og bidra til etablering av nye arenaer for samisk språk
- Bidra til økt bevissthet om bruken av språket
- Dra nytte av de eldre som ressurser i språkarbeidet
- Styrke, bevare og synliggjøre samiske stedsnavn

I denne perioden har de samiske stedsnavnkonsulentene blant annet gitt tilråding på navnesaker i Lebesby kommune og Kautokeino kommune. Det jobbes også med navnesaker blant annet i Sør-Varanger, Harstad og Narvik kommune. Arbeidet går ut på å gi tilråding om skrivemåten av de samiske navnene. Sametingsrådet er meget positive til at kommuner tar samiske stedsnavn offisielt i bruk. Dette er med på å synliggjøre samiske stedsnavn.

Daglig gis det også tilråding i bruk av samiske stedsnavn til journalister, kommuner og andre som arbeider med samiske stedsnavn. Det har blitt gitt informasjon om vedtatte og godkjente skrivemåter på ulike stedsnavn.

Sametingsrådet har oppnevnt ny nordsamisk navnekonsulent, Jonny Inge Nutti.

Sametingsrådet er nå ferdig med å få digitalisert kassetarkivet til samisk navnekonsulenttjeneste. Dette innebar kassettkonvertering til digitale filer. Det skal jobbes videre med å få det gamle papirarkivet digitalisert. Dette er umistelige dokumentasjoner og kulturminner som ikke bør gå tapt.

- Utvikle og tilgjengeliggjøre samisk terminologi

Arbeid med samisk terminologi

Daglig gis det råd og hjelp med oversettelser både til nord-, lule- og sørsamisk og det jobbes kontinuerlig med ulike terminologilister.

Samisk språknemnds terminologigruppe for sørsamisk har gjennomgått og behandlet terminologilistene med sørsamiske termer for samfunnsfag, geografi og navn på land. Sametingsrådet v/administrasjonen har vært rådgiver for Samisk språknemnds nordiske terminologigruppe i forkant av endelig tilråding av terminologilistene som ble behandlet i februar 2012.

Lulesamisk ordbok

Sametingsrådet lanserte lulesamisk-norsk, norsk-lulesamisk digital ordbok, under lulesamisk språkkonferanse i Jokkmokk i februar 2012. Ordboka er Sametingets mangeårige prosjekt ledet av Anders Kintel. Nettordboka som fins på giellatekno.uit.no sine hjemmesider, er en midlertidig versjon hvor språkbrukere har mulighet til komme med innspill og/eller suppleringer. Etter denne perioden med kvalitetssikring, er det ment å lage en mer brukervennlig digital utgave samt at den skal gis ut i bokform.

- Effektivisere terminologiarbeidet

3 Kultur

Et allsidig kulturliv styrker samisk samhørighet, identitet og språk, og bidrar til levende lokalsamfunn.

Hovedmål

- Et levende og allsidig samisk kunst- og kulturliv

Delmål

- Aktive samiske møteplasser, kulturinstitusjoner og museer med høy faglig standard
- Et mangfold av samiske kunstneriske og kulturelle uttrykk synliggjøres i samfunnet
- Et mangfold av idrettsaktiviteter for den samiske befolkningen
- Et bredt og godt kulturtilbud for samiske barn og unge
- Et godt bibliotektilbud til samiske brukere

Strategier

- Gjennom dialog med lokale, regionale og sentrale myndigheter og andre aktører styrke rammevilkårene for samisk kulturutvikling

Administrativt kontaktmøte med Kulturdepartementet.

Det halvårige administrative kontaktmøtet med Kulturdepartementet ble avholdt 13.2.2012 i Oslo. Informasjon om pågående og kommende prosesser på kulturfeltet, som stortingsmelding om visuell kunst og handlingsplan for kultur og næring, budsjettbehov 2013 og status i ulike byggesaker var blant sakene på møtet. På Sametingets forespørsel orienterte Kulturdepartementet om statsstøtten til det nynorske forlaget Det norske samlaget. Det norske samlaget mottar i 2012 et direktetilskudd over statsbudsjettet på om lag 14 mill. kroner. Innenfor dette budsjettet skal Samlaget styrke nynorsk språk, litteratur og kultur gjennom utgivelse av bøker og artikler på nynorsk. Kulturdepartementet legger til grunn at Samlaget selv skaper rom for produksjonsstøtte til nynorsk litteratur innenfor sitt eget budsjett, og de kan dermed ikke søke om produksjonsstøtte til dette fra Norsk kulturråds støtteordninger.

Administrativt møte med Norsk kulturråd.

Sametinget har hatt et administrativt møte med Norsk kulturråd. Formålet med møtet var å utveksle informasjon, og hvordan man skal få et tettere samarbeid på virkemiddelsiden. Videre avklarte man behovet for faste møter mellom Sametinget og Norsk kulturråd på et administrativt plan. Andre temaer som ble diskutert var blant annet å drøfte arbeidet med implementering av konvensjonen om immateriell kulturarv, orientering om kulturrådets oppfølging av Meld. St.10 (2011-2012) Kultur, inkludering og deltaking, nettverket for samiske museer m.v.

Samiske museer

Vegar Trasti har blitt utnevnt til fast styremedlem, og Karina Mathisen som personlig vara, til Tana og Varanger museumssida for perioden 2012- 015.

Sametingsmelding om kultur

Sametinget har igangsatt arbeidet med å utforme kulturmeldingen. Meldingen vil være todelt, hvor én del vil omhandle kunnskapsgrunnlag og beskrivelser av nå-situasjonen, og én del vil drøfte utvikling og langsiktige målsettinger, strategier og innsatsområder for en fremtidig kulturpolitikk. I forbindelse med meldingsarbeidet arrangeres det innspillmøter. Den største møteplassen for innspill blir Kunstnerkonferansen som avholdes i sametingsbygningen i Karasjok 11.9-12.9.2012. Sametingsmelding om kultur fremstilles for plenum april 2013.

Ungdomspolitikkk/Sametingets ungdomspolitiske utvalg

Sametingets ungdomspolitiske utvalg (SUPU) har i beretningsperioden hatt to møter og fulgt deler av plenumssamlingen i uke 8. SUPU tok på sitt årlige møte med Barneombudet den 28.2.2012. blant annet opp debatten rundt innlemming av kommuner i forvaltningsområdet for samiske språk, frafall av elever som har samiskundervisning, kunnskapsnivået hos barn og unge om det samiske og skolenedleggelse i samiske strøk.

SUPU har deltatt på årsmøtet til ungdomsorganisasjonen Noereh!, og på Rokkan-konferansen i Narvik, hvor tema blant annet var erfaringene etter prøveordningen med stemmerett for 16-åring. Áike Niillas Selfors er valgt til nestleder i SUPU.

Som medarrangør av konferansen Digitale nabokjerringer i Tromsø 22.-23.03.12. har SUPU deltatt i forberedelsene og gjennomføringen av konferansen om hverdagsrasisme. Politisk rådgiver Johan Vasara holdt et innlegg på konferansen. I innlegget vektla Vasara at det er uakseptabelt at samer mobbes eller diskrimineres på bakgrunn av etnisitet. Andre moment i innlegget var forvaltningsområdet for samisk språk, Rasediskrimineringskonvensjonens (CERD) betydning for Norge, og Sametingets oppfølging av kommentarene staten har fått på rasediskriminering, Barnekonvensjonen og medier og medienes generelle rolle i forhold til minoriteter, nyere forskning innen helse og diskriminering, og endringer i samiske demografiske forhold som utfordrer både Sametinget og bykommuner å ta ansvar for den økende bysamiske befolkningen.

Sametingspresident Egil Olli holdt et innlegg på HSH Prince Albert II av Monaco Arctic Seminar "Arctic change, indigenous youth and future opportunities", den 27.03.12. i Kautokeino. Olli fokuserte på klimaendringenes følger for urfolk i Arktis, på viktigheten av at ungdom engasjerer seg i klima- og miljøspørsmål og i egen fremtid i nord, og at ungdom involveres og gis innflytelse og kompetanse til selv å utvikle nordområdene.

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til å opprettholde og videreutvikle samisk kunst- og kulturliv

Bedømmingskomiteen til nominering av verk til Nordisk Råds litteraturpris nominerte Rawdna Carita Eiras bok Ruohka muzetbeallji ruohka som kandidat for det samiske språkområdet til Nordisk Råds litteraturpris 2012. Prisen for 2012 ble tildelt den norske forfatteren Merethe Lindstrøm.

- Bidra til en styrking av det samiske medietilbudet for alle samiske språkgrupper
- Arbeide for å sikre bredden innen samisk idrett

Arctic Winter Games (AWG)

Sametingspresident Egil Olli representerte Samisk parlamentarisk råd på årets Arctic Winter Games 4.-10. mars i Whitehorse i Canada. Olli overvar de samiske ungdommene i konkurransesammenheng og på kulturscenen, og møtte representanter for lekene og for First Nations i Yukonregionen. Ca. 2000 deltakere og ledere deltok, og det ble konkurrert i mange ulike idretter, og presentert et spennende kulturprogram. Team Sápmis 24 skiløpere og 1 jentelag i fotball samt to unge joikerne, fikk mulighet til å delta i et stort internasjonalt idrettsarrangement og presenterte sin kultur til et bredt publikum på en positiv måte.

Sjakk Tromsø 2014

Sametingsrådet møtte den 23.3.2012 representanter for arrangementet Sjakk Tromsø 2014, olympiske leker i sjakk med deltakere fra over 160 nasjoner. Rådet ble orientert om arrangementet, og arrangørene ønsket å ha Sametinget med som en samarbeidspartner til arrangementet. Rådet stiller seg positiv til dette, og ser dette som en fin anledning til å få profilert samisk kultur for et bredt publikum.

- Skape større forpliktelse til felles utvikling av samisk kunst, kulturliv og samiske kulturinstitusjoner gjennom samarbeidsavtalene med fylkeskommunene

Seminar med samiske festivaler

Sametinget har deltatt i seminar med samiske festivaler som ble holdt i Manndalen. Seminaret hadde som formål å skape en arena for dialog og felles rom mellom Sametinget og samiske festivaler. Politisk rådgiver holdt innlegg i forbindelse i seminaret. Tema var blant annet hvilken rolle ser Sametinget for seg når det gjelder samiske festivaler, og hvilken rolle skal de samiske festivalene ha i det samiske samfunnet i framtiden.

- Legge til rette for å skape og formidle samisk kunst gjennom kunstneravtalen
- Følge opp prioriterte tiltak i melding om samisk institusjonsutvikling

Møte mellom Sametinget og Oslo kommune 6.3.2012

Visepresident Laila Susanne Vars orienterte om situasjonen for Samisk hus i Oslo, og viste til at Samisk hus sendte i september 2011 invitasjon til Sametinget, Oslo kommune, Akershus fylkeskommune om å bli opprettere av Stiftelsen Samisk Hus.

Oslo kommune stiller seg positivt til samisk møteplass i hovedstaden, hvor forskjellige kulturelle aktiviteter og større tilstillinger kan gjennomføres. De opplyste at de bidrar med tilskudd til drift og hadde ikke planer om å endre dette. Kommune kunne videre opplyse at de har meddelt foreningen om at de ikke kan bidra i opprettelsen av stiftelsen. På møtet ble det enighet om at Sametinget og Oslo kommune treffes to ganger i året for å diskutere om behovene samene i Oslo har.

Møte med Duoddara Ráfe

Administrasjonen møtte styret i Duoddara Ráfe/Pitesamisk hus i Beiarn 22..2.2012 i Saltstraumen. På møtet ble det gitt orientering om sametingsrådets melding om samisk institusjonsutvikling. Sentralt i orienteringen var de overordnede målsettinger for Sametinget i utviklingen av samisk institusjoner, grunnlaget for utviklingen, status, utfordringer og tiltakene og prioriteringer, spesielt i forhold til samisk kulturhus.

- Bidra til positiv kulturutvikling i østsamiske samfunn
- Samarbeide med Den norske kirke og andre trossamfunn

Oppnevninger til Samisk kirkeråd

Sametingsrådet har foretatt oppnevning av representant og vararepresentant til Samisk kirkeråd. Jovna Zacharias Dunfjell, Snåsa er oppnevnt som representant og Elin Sabbasen, Tana er oppnevnt som vararepresentant i Samisk kirkeråd for perioden fra april 2012 til april 2016.

- Bidra til positiv kulturutvikling i det sørsamiske samfunnet

4 Kunnskap

Kunnskap og kompetanse er grunnlaget for utvikling og styrking av samiske samfunn.

Hovedmål

- Den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å utvikle samiske samfunn.

Delmål

- Samiske barn og unge har en sterk samisk identitet og tilknytning til samisk språk, kultur og samfunnsliv.
- Den samiske befolkningen har reell rett til kvalitativ god opplæring i og på samisk
- All høyere utdanning og forskning ivaretar det samiske perspektivet

Strategier

- Gjennom dialog med sentrale, regionale og lokale myndigheter og andre aktuelle aktører sikre gode rammevilkår for samisk barnehage, grunnopplæring, voksenopplæring, høyere utdanning og forskning

Struktur for læring – utredning om videregående opplæring i Finnmark

Sametingsrådet har gitt høringsuttalelse til Finnmark fylkeskommunes utredning om videregående opplæring i Finnmark, og uttalte at Finnmark fylkeskommune bør opprettholde dagens skolestruktur. Tana videregående skole er i en særstilling, og må opprettholdes. Høringsuttalelsen tok videre opp at hensynet til samisk språk, kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv er viktige premisser for organisering av videregående opplæring i Finnmark og at fremtidig skolestruktur for Finnmark fylkeskommune må vise

hvordan fylket vil ivareta sin plikt til å gi videregående opplæring som ivaretar samisk språk, kultur, næringer og samfunnsnivå. Sametingsrådet anmodet fylkeskommunen om å tilrettelegge for økt gjennomføring og mindre frafall.

Sametingsrådet uttalte også at Sametinget er uenig med påstanden i utredningen Struktur for læring, hvor det sies at "Skolestruktur bør derfor ikke brukes som et hovedargument for å opprettholde bosettingsmønster og lokale arbeidsplasser – det bør skje gjennom et overordnet fokus på regionalt og lokalt næringsliv". Sametingsrådet viste til TF-notat nr. 55/2010 Næringsutvikling og attraktivitet Samiske områder, som sier at nedgangen i folketallet bidrar til negativ næringsutvikling i fremtiden. Det er summen av steders attraktivitet for bedrifter, besøk og bosetning som vil kunne forklare vekst eller nedgang.

Visepresidenten har hatt møte med fylkesråd Elisabeth Isaksen i Finnmark fylkeskommune 30.4.12 om fremtidig skolestruktur og gjennomføring av videregående opplæring i fylket. På møtet ble det enighet om å sende et felles brev til Kunnskapsdepartementet hvor man ber om et møte på politisk nivå i Kunnskapsdepartementet om utdanningsstrategi i Finnmark og kunnskapsdimensjonen i forhold til nordområdepolitikk. Det ble videre enighet om å ha faste fellesmøter mellom Sametinget, de statlige samiske videregående skolene og Finnmark fylkeskommune.

Møte med Kvæningen kommune om Verdde-prosjektet

Sametingsrådet har hatt møte med Kvæningen kommune 21.mars 2012 og drøftet Verdde-prosjektet. Målet med møtet var at Kvæningen kommune vil søke støtte til et slikt prosjekt og ville ha innspill fra Sametinget hva som finnes av muligheter til å få finansiering til prosjektet samt presentere Kvæningen kommunes verddeuohta-prosjekt. Prosjektet er politisk forankret i formannskap og kommunestyre. Fra sametingsrådet deltok visepresident Laila Susanne Vars og fra Kvæningen kommune prosjektleder og rådmann.

Eldrerådet

Sametingets elderråd holdt konstitueringsmøte 23.februar 2012 på Sametinget, Karasjok i forbindelse med plenumssamlinga. Møtet ble åpnet av president Egil Olli, andre fra rådet som deltok var visepresident Laila Susanne Vars og rådsmedlem Ellinor Marita Jáma. Sametingets elderråd består av fem faste medlemmer og to varamedlemmer.

Politisk møte mellom Sametingsrådet og Oslo kommune

Sametingsrådet har vært i et politisk møte med Oslo kommune 6. mars hvor man drøftet en mulig samarbeidsavtale innen visse områder som opplæring og skole, barnehage, eldre i byen og møtested for samer i Oslo. Det var et meget konstruktivt møte og rådet vil trekke frem tre hovedkonklusjoner:

Vi har oppnådd en avtale om to årlige konsultasjoner med Oslo kommune.

Foreldre til barn som får samiskundervisning skal nå innkalles til egne foreldremøter. De har ikke blitt innkalt til slikt møte på veldig mange år, og så skal tilsyn foretas av samiskundervisningen i Oslo av fylkesmannen.

Byrådet er invitert til Sametingsrådets innspillskonferanse til høsten (i Kautokeino) og vi har tatt initiativ til at Sámi allaskuvla og Oslo kommune knytter samarbeid om rekruttering av samiske lærere.

Statssekretæren besøkte Sametinget

Kunnskapsdepartementets nyutnevnte statssekretær Elisabeth Dahle var på studietur i Finnmark fra 13.2.-14.2.12. Målet med besøket var å gjøre seg kjent med saker innenfor statssekretærens ansvarsområder; barnehage og grunnutdanning. Statssekretæren besøkte Billefjord sjøsamiske oppvekstsenter i Porsanger kommune og Láhpoluoppal skole i Kautokeino. Skolenedleggelse ble tatt opp som egen sak med Kunnskapsdepartementet. Statssekretæren besøkte også Karasjok grunnskole og Sametinget i Karasjok. I Kautokeino deltok statssekretæren på samisk skolehistorieseminar.

Seminar om samisk skolehistorie

Sametingsrådet har arrangert et tretimers seminar 14.2.2012, hvor tema var samisk skolehistorie på Sámi allaskuvla. Målgruppen var satt til politikere, skoleeiere, lærere, forskere og andre interesserte. Seminaret

var åpent for alle. Hensikten med seminaret var å belyse samisk skolehistorie og videre hvorfor det er nødvendig å kjenne samisk skolehistorie for å forstå dagens skolestruktur og få mer samisk innhold i skolene.

Møte med SUPU

Sametingsrådet har hatt møte med SUPU (Sametingets ungdomspolitiske utvalg) 23.3.2012 etter deres eget ønske. Til stede på møte var avdelingsdirektøren for oppvekst og opplæring, seksjonssjef for barnehage og seksjonssjef for høyere utdanning og forskning. SUPU ønsket et informasjonsmøte om opplæringsavdelingens arbeidsområder.

Barnehage

Sametingsrådet har deltatt på markering av barnehagedagen 20.3.2012 i Ájastealli barnehage i Kautokeino. Årets slagord for dagen var "Det beste til de minste". Barnehagen hadde laget en egen avis som de ga ut på barnehagedagen. Sametinget har også deltatt på markering av barnehagedagen og 20-års jubileum av Lattošluohkká barnehage i Karasjok den 22.3.2012. De ansatte hadde laget et flott arrangement med barna, foreldre, besteforeldre og tidligere ansatte og presse til stede.

Sametingsrådet har deltatt og avholdt læremiddelutstilling i samiske pedagogiske fagdager i Røros 21. og 22.2.2012.

På initiativ fra Fylkesmannen i Finnmark er det dannet et likestillingsteam på åtte medlemmer for barnehagesektoren i Finnmark. Fra Sametingets administrasjonen er det valgt inn ett medlem. De øvrige medlemmene er representert gjennom fylkesmannen, Høgskolen i Finnmark, Samisk høgskole, Hammerfest kommune og ansatte i barnehager. Teamet har hatt sitt første møte den 6.3.2012 i Vadsø. Teamet skal på bakgrunn av erfaringer og lokale behov legge til rette for kompetansetiltak, lokalt utviklingsarbeid og erfaringsspredning for å fremme likestilling mellom gutter og jenter, samt igangsette tiltak som skal bidra til å øke andelen av menn i barnehagene.

Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med Sametinget utarbeidet nordsamisk versjon av veilederen "Boarrásepmosis nuoramussii" (Fra eldst til yngst). Veilederen er distribuert til barnehager med samiske barn.

Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen er nå oversatt til nordsamisk og er ferdigstilt. Heftet distribueres til barnehager med samiske barn.

- Bidra til gode økonomiske rammevilkår for skoleeiere, for å sikre god kvalitativ opplæring i og på samisk
- Medvirke til at Sámi allaskuvla utvikles til et urfolksuniversitet
- Medvirke til at Senter for samisk i opplæringen blir et permanent nasjonalt ressurscenter
- Arbeide for at det utvikles læremidler til samiske barn i barnehager

Prosjekt om samiske leker og pedagogisk materiell til barnehager

Sametinget har satt i gang prosjekt om samiske leker og pedagogisk materiell til barnehager. Det er nedsatt en ekstern gruppe med barnehageansatte som skal se på hvilket innhold en "samisk snakkepakke" skal inneholde. Hensikten med en slik pakke er å styrke barns samiske språkferdigheter. Denne gruppa skal levere sitt forslag innen 1.7.2012.

Sametinget tildelte i 2011 tilskudd til nyopptrykk av boka "Mu vuosttaš duhát sáni", "Muv voestes 1000 baakoeh", "Muv vuostasj tuvsán bágo". Bøkene er utgitt i 2012, og Sametinget har begynt å distribuere bøkene til barnehager med samiske barn, de samiske språksentrene i Norge, Sametinget i Finland og Sameskolestyrelsen i Sverige.

- Iverksette nye kriterier for tilskudd til barnehager
- Medvirke til at styringsdokumentene ivaretar det samiske perspektivet i opplæringen.

Nasjonale retningslinjer for barnehagelærerutdanning

Sametingsrådet er inne i en konsultasjonsprosess vedrørende Nasjonale retningslinjer for barnehagelærerutdanning. Sametinget og KD ble 15.2.2012 enige om innholdet slik at retningslinjene kunne offentliggjøres. Endelig konsultasjon om retningslinjene skal skje i midten av mai.

Ny revidert rammeplan for barnehagelærerutdanning

Sametingsrådet har avtalt konsultasjon om forskrift om rammeplan for barnehagelærerutdanning, før forskriften endelig fastsettes. Datoen er ikke fastlagt, men det blir første halvdel av mai 2012.

Ny rammeplan for samisk førskolelærerutdanning

Følgende er oppnevnt som medlemmer til rammeplanutvalget for samisk førskolelærerutdanning:

- Asta Balto (leder)
- Aimo Aiko (Sametingsrådets representant)
- Henning Solli
- Grethe Friedrich,
- Lars Filip Paulsen
- Sara Margrethe Skum
- Solveig Eideng
- Bodil Vars
- Fra Kunnskapsdepartementet: Joakim Bakke og Grete Sofie Bratlie.

Arbeidet skal være ferdig 1.9.2012.

Oppfølgingsmøter med medlemmer oppnevnt av Sametingsrådet i rammeplanutvalg, forskningsfond og andre utvalg.

Sametingsrådet har 27.3.2012 hatt møte med Kevin Johansen, oppnevnt av sametingsrådet som medlem i RPU 1, rammeplanutvalget for integrert lektor/adjunktutdanning og PPU. Johansen er også varamedlem til det regionale forskningsfondet Nord-Norge. Det er planlagt å avholde møter i løpet av våren med flere av medlemmene som er oppnevnt av sametingsrådet. Formålet med møtene er å ha en god dialog og en felles forståelse for å sikre at de ulike styringsdokumentene ivaretar det samiske perspektivet og urfolksdimensjonen.

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke kunnskap og kompetanse i samiske samfunn
- Legge til rette for overføring av tradisjonell kunnskap mellom generasjonene
- God og effektiv utvikling av samiske læremidler og pedagogisk materiell

Syv søknader om tilskudd til læremidler til barnehager er under behandling. Søknadssum er på kr 3 605 685.

- Medvirke til at den nasjonale politikken innenfor barnehage, grunnopplæring, høyere utdanning og forskning ivaretar det samiske perspektivet
- Bidra til økning av den formelle kompetansen i den samiske befolkningen
- Bidra til samisk innhold i barnehager med samiske barn

Ni samiske barnehager har fått tildelt tilskudd på til sammen kr 2 153 000. Søknader fra 24 samiske barnehager er under behandling. To barnehager har fått tildelt tilskudd på til sammen kr 106 000 til samisk språkopplæring, hittil er syv søknader under behandling.

- Informasjon og veiledning om samisk opplæring innenfor barnehage og grunnopplæring
- Medvirke til etablering av et varig studietilbud innen samisk tolkeutdanning

- Bidra til at Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nord-Trøndelag (HINT) kan koordinere og tilby kurs og studietilbud i lulesamisk og sørsamisk språk og kultur

Dialog/ samarbeid med samisk lærerutdanningsregion (SAK 7)

Sametingsrådet har deltatt på møter i styringsgruppa i samisk lærerutdanningsregion 21. - 22.2.2012 og 26.3.2012. Arbeidsoppgavene, fremdriften i de ulike arbeidsgruppene og de videre planene framover har vært drøftet. Sametingsrådet er representert i de ulike arbeidsgruppene. På møtet 26.3 ble andre rapport fra følgegruppen for lærerutdanningsreformen drøftet i forhold til hvilke innspill regionen skulle komme med. Lederen i styringsgruppa orienterte også om at rapport fra styringsgruppa i SAK 7 for 2011 og ny søknad om midler til SAK 7 samarbeidet var oversendt departementet. Videre ble tiltaksplanen for rekruttering for 2012 fra rekrutteringsgruppa i SAK 7 godkjent og oversendt departementet. Under er skissert noen viktige prioriteringer for 2012.

Språk/ Nettbaserte studietilbud

Det er flere tiltak i gang for å rekruttere til de ordinære språkstudiene på høyere nivå. De aller fleste av disse kursene gjøres i samarbeid med de høyere utdanningsinstitusjonene, og som studiepoenggivende emner.

SAK 7 vil legge tilsvarende kurs ut som nettbaserte studier, og med muligheter for samlinger.

Dette for å nå aktuelle studenter uansett bosted. Universitetet for Nordland setter i gang tiltaket for lulesamisk språk. Høgskolen i Nord-Trøndelag setter i gang tiltaket for sørsamiske språk.

Sámi allaskuvla, Høgskolen i Finnmark og Universitetet i Tromsø drøfter hvordan tilsvarende opplegg for nordsamisk kan samordnes.

Rekrutteringsmidler

Det planlegges å sette av midler til Sámi allaskuvla til rekruttering til lærerutdanning. Til rekruttering til språk og samiske emner settes det av midler til Høgskolen i Finnmark, Universitetet i Tromsø, Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nord-Trøndelag.

Det planlegges å lyse ut to stillinger, hver på 50 %, og med tilknytning til Universitetet i Nordland og Høgskolen i Nord-Trøndelag. Disse lærestedene drøfter et utviklingsprosjekt knyttet til oppgavene.

Mentorordning i sørsamisk

Etter modell fra Umeå Universitet/språksenteret i Östersund vil Høgskolen i Nord-Trøndelag rekruttere språkbærere innen sørsamisk til å kunne samtale med studenter som tar sørsamisk utdanning. Det kan være aktuelt å gi disse personene ulike pedagogiske/metodiske /veiledningskurs slik at de eventuelt også kan ha ulike assistentoppgaver. Planen er å komme i gang fra studieåret 2012-13.

Felles nettsted for alle samiske studier

Nettstedet samiskutdanning.no vil om ikke lenge lanseres. Dette skal være et felles nettsted for alle samiske studier og informasjonen skal være på nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk, i tillegg til norsk. Det skal også være en oversikt over hva som finnes av stipender og andre støtteordninger. Universitetet i Tromsø har ansvaret for nettstedet.

Sametingsrådet er observatør i de ulike arbeidsgruppene og styringsgruppa i SAK 7. Det skal høsten 2012 evalueres om tiltakene i 2011 ga positive resultater. Sametingsrådet vil i samråd med region 7 se på resultatene og eventuelt vurdere om det er nødvendig med også andre rekrutteringstiltak. Kampanjen ”Drømmejobben” kan være et mulig tiltak.

Nasjonalt råd for lærerutdanning

Sametingsrådet har deltatt på møte i nasjonalt råd for lærerutdanning 16. og 17.februar 2012. Nasjonalt råd for lærerutdanning (NRLU) er ett av fire sektorovergrepene nasjonale råd som Universitets- og høgskolerådet har opprettet. Sametingsrådet er observatør i rådet. I NRLU sin strategiske arbeidsplan for 2012- 2015 er lærerutdanningspolitikk, FoU-arbeid og faglig samarbeid de tre hovedområdene planen er inndelt i.

Følgende tema er prioritert i perioden:

- Regionalisering, SAK-prosessen, arbeidet med de nasjonale retningslinjene, herunder opptakskrav, Forskningsbasering på lærerutdanningens premisser og EU- forskning.
- Sametingsrådet ser at det er viktig å være tilstede og følge disse møtene.

Politisk møte med høyskolene i Finnmark

Det ble avholdt politisk møte hvor visepresident Laila Susanne Vars og statssekretær Elisabeth Dahle møtte ledelsen på henholdsvis Samisk høyskole og Høyskolen i Finnmark. Høyskolene presenterte sin virksomhet og fikk gjennomført en god dialog med statssekretæren. På møtet med Høyskolen i Finnmark fikk høyskolen lagt frem sine behov for også å kunne tilby samiske emner i sin undervisning og spesielt sjøsamisk kulturkunnskap ble eksplisitt tatt opp. Statssekretæren orienterte om at hun var informert om at tilbudet ”sjøsamisk kulturkunnskap” ikke kom med i den nasjonale strategien for kompetanseheving, men at det skulle gjøre en ny vurdering av saken.

- Støtte opp om initiativet til samiske foreldreutvalg
- Jobbe for tilsyn med skole og skoleeiers ansvar for å sørge for en mobbefri skolehverdag for samiske barn
- Medvirke til etablering av utmarksskoler

5 Helse og sosial

Sametingets helse- og sosialpolitikk bygger på en likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk på lik linje med befolkningen for øvrig. Grunnlaget for å sikre målsettingen om en likeverdig tjeneste er kunnskap om og kompetanse i flerkulturell forståelse og samisk språk og kultur på alle nivåer.

Hovedmål

- En likeverdig helse- og sosialtjeneste til det samiske folk som tar utgangspunkt i samisk språk og kultur.

Delmål

- En styrket helse- og sosialtjeneste tilpasset det samiske folks rettigheter og behov.
- Helse- og sosialfaglig personell på alle nivå har samisk språk- og kulturkompetanse.

Strategier

- Gjennom dialog og samarbeid med myndigheter og relevante aktører sikre Sametingets innflytelse på utforming og gjennomføring av helse- og sosialtjenester til det samiske folk

Informasjon til studenter ved Høyskolen i Finnmark om Sametingets helse- og sosialpolitikk.

Den 15.3.2012 deltok sametingsrådet på et informasjonsmøte for studenter ved Høyskolen i Finnmark. Det ble gitt en kort historisk informasjon om bakgrunn for opprettelse av Sametinget, og informasjon om utvikling av Sametingets helse- og sosialpolitikk.

Sametinget har fått gjennomslag for endring i tilsynsforskriften og fosterhjemsforskriften

Sametingsrådet har i lang tid vært opptatt av samiske barns rettigheter og behov. Helt siden 2007 har rådet arbeidet aktivt for at samiske barn som er under barnevernets omsorg skal få oppfylt sin rett til å ivareta sin kultur, og få snakke sitt språk. Sametingsrådet mener at barnets beste også omfatter ivaretagelse av deres kulturelle og språklige identitet. Dette er allerede fastslått i internasjonale konvensjoner og lover. Likevel er det behov for å uttrykke dette klart i forskriftene for tilsyn med barn i fosterhjem og barneverninstitusjoner.

Sametingsrådet har derfor konsultert med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet vedrørende forskrift om endring i tilsynsforskriften og fosterhjemsforskriften. Som en følge av dette er forskriftene

endret med virkning fra 1.5.2012. Endringen vil føre til at det nå må spørres aktivt om barnets kulturelle og språklige rettigheter ivaretas ved plassering i fosterhjem og barneverninstitusjon.

Barnevoldkonferanse 2012

Den 22. og 23.3.2012 deltok Sametinget på en stor tverrfaglig konferanse om vold og omsorgssvikt mot barn. Konferansen rettet seg mot alle etater som møter barn som kan leve under ulike former for vold og omsorgssvikt, og hadde et spesielt fokus på beslutningspunkter som kan ha avgjørende betydning for barnet som utsettes for vold- eller omsorgssvikt. Konferansen var et samarbeidsprosjekt mellom Universitetssykehuset i Nord-Norge, Universitetet i Tromsø, Troms og Finnmark statsadvokatembeter, Fylkesmannen i Troms og Statens Barnehus Tromsø.

Det nasjonale ansvar for samiske barns rettigheter i konseptet Statens Barnehus

Sametingsrådet har i lang tid arbeidet aktivt for ivaretagelse av samiske barns rettigheter i konseptet Statens barnehus. Sametingsrådet har konsultert med Justis- og beredskapsdepartementet vedrørende dette. Vi har vært spesielt opptatt av at det er viktig å styrke og bygge opp kompetanse om samisk språk og kultur i konseptet Barnehus, og at det må legges til rette for at styrking av kompetanse i samisk språk og kultur i politiet. På oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet har Politidirektoratet utarbeidet en plan for kompetanseheving innen politiet, og Statens Barnehus Tromsø ble gitt en sentral rolle.

Statssekretær Astrid Aas Hansen i Justis- og beredskapsdepartementet opplyste på barnevoldkonferansen 22.3.2012 at Statens Barnehus Tromsø er tildelt det nasjonale ansvar for samiske barns rettigheter i konseptet Statens Barnehus.

Møte med Universitetet i Tromsø og Ávjovárre urfolksregion

Sametingsrådet ved administrasjon har deltatt i møte mellom Universitetet i Tromsø, Helsevitenskapelig fakultet og Ávjovárre urfolksregion. På møtet ble det tatt opp hvilken kompetanse kommunene har behov for innen helse- og sosialsektoren, og hvordan utdanningsinstitusjonene kan bidra både i forhold til utdanningstilbud og ulike gjennomføringsmuligheter av studier. Fra Sametingets side ble det vist til den nye kommunale helse- og omsorgslovens bestemmelser om tilbud til samiske pasienter, og til stortingsmelding om velferdsutdanninger som sier: "For å legge til rette for at samiske brukere kan få det tilbudet de har krav på, må kandidatene ha kunnskap om samisk språk og kultur og samiske samfunnsforhold. Dette gjelder grunnutdanningen i både videregående opplæring og høyere utdanning." Fra universitetets side ble det gitt signaler på at de ønsket å følge dette opp.

Folkehelseforskriften

I konsultasjoner om folkehelseloven ba sametingsrådet om at det tas inn i loven at "kommunen skal i sin planstrategi sikre at den samiske befolknings behov blir vektlagt og ivaretatt". Helse- og omsorgsdepartementet ønsket ikke dette og begrunnet dette med at det ville bryte med lovens systematikk som ikke peker på noen grupper. I konsultasjonsprosessen vises det også til nye forskrifter som vil komme i etterkant av loven. Folkehelseforskriften er nå ute på høring. Folkehelseforskriften gir nye klare føringer på hvilken informasjon om folkehelsestilstanden i kommunene som skal vektlegges. I denne sammenheng er det viktig å synliggjøre det samiske folk.

Sametingsrådet mener at denne forskriften berører det samiske folk direkte, og har derfor bedt om konsultasjoner ang utforming av forskriften.

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk bidra til å utvikle og tilrettelegge for en helse- og sosialtjeneste på alle nivå, som bygger på samisk språk- og kulturforståelse.

Tilskudd til helse- og sosialprosjekter

Sametingsrådet har mottatt 30 søknader om støtte til helse- og sosialprosjekter. Dette er en nedgang på 6,25 % i forhold til 2011. Budsjettet for søkerbaserte virkemidler er kr 2 850 000, og totalsum for årets søknader utgjør kr 7 800 841. Dette er en nedgang på 0,9 % i forhold til 2011.

6 Arealer og miljø

Hovedmålsettingen i Sametingets miljø- og arealpolitikk er å sikre et langsiktig, bærekraftig perspektiv i all forvaltning av ressurser og arealer. Bærekraftig utvikling handler både om bruk og bevaring. Disponeringen av områdene og ressursene skal være grunnlagt på bruk og samiske rettigheter.

Hovedmål

- Bærekraftig utnytting, bevaring og forvaltning av arealer og ressurser i samiske områder

Delmål

- Vern skal gagne samiske næringer og samisk kulturarv
- Ressurs- og energiutvinning skal styrke samisk kultur og samfunnsliv
- Samiske rettigheter skal ivaretas i bevaring og bruk av arealer i samiske områder
- Det skal jobbes for at samiske næringer og samisk kultur blir mindre sårbare for klimaendringer
- Det skal jobbes for en bærekraftig forvaltning av rovvilt, som sikrer en bærekraftig reindrift og et bærekraftig jordbruk

Strategier

- Sikre samisk areal-, miljøvern gjennom dialog og samarbeid med sentrale, regionale og lokale myndigheter og berørte parter
- Undersøkelse og uttak av naturressurser skal skje i samsvar med Sametingets vedtatte politikk
- Utvikle positive klimatiltak og tilpasningsstrategier som gjør samiske samfunn mindre sårbare for klimaendringer
- Følge opp Sametingets forpliktelser i offentlig planlegging og konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven
- Være premissgiver for nasjonal og nordisk rovviltpolitikk og – forvaltning, herunder forsvarlig regulering av rovviltbestanden
- Følge opp verneprosessene i samiske områder

Kraftsaker

Kalvvatnan vindkraftverk

Fred. Olsen Renewables AS planlegger utbygging av Kalvvatnan vindkraftverk i Bindal kommune bestående av 72 vindturbiner med en samlet installert effekt på inntil 225 MW. Planområdet utgjør til sammen omtrent 40 km², fordelt på tre ulike delområder. De tre delområdene er tenkt koblet sammen med en ny 132 kV-kraftlinje som etableres i området. To løsninger er vurdert når det gjelder tilknytning til den eksisterende 300 kV-linjen Namsskogan – Kolsvik. Vindkraftverket kan realiseres gjennom bruk av den eksisterende veien til Kalvvatnan fra Namsskogan kommune øst. Men tiltakshaver viser til at en ny adkomstvei til Kalvvatnan fra vest vil gi vertskommunen Bindal store positive ringvirkninger, og derfor ønskes dette veialternativet.

Området der vindkraftverket er planlagt ligger i et gammelt samisk bruksområde som har vært brukt av samer langt tilbake i tid. Kontinuiteten av bruken har vært vedvarende. Det er to reinbeitedistrikter som blir berørt av den planlagte utbyggingen, Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt i Nordland reinbeiteområde og Aarjel-Njaarke reinbeitedistrikt i Nord-Trøndelag reinbeiteområde. Sametinget har hatt møte med de berørte reinbeitedistriktene, og vært i kontakt med Reindriftsforvaltningen i Nordland og Nord-Trøndelag angående det omsøkte vindkraftprosjektet. De berørte reinbeitedistriktene uttaler at dersom det omsøkte vindkraftprosjektet blir realisert, vil dette føre til store problemer for videreføringen av en bærekraftig reindrift, og at eksistensgrunnlaget vil være svært truet.

Når det gjelder samiske kulturminner er det kjent og registrert kulturminner både innenfor planområdet og i områdene rundt. Hovedsakelig er det snakk om kulturminner relatert til eldre tiders tamreindrift, som tradisjonelle boplasser, samleplasser, melketanger o.l. Ut i fra dette anser Sametinget det som meget sannsynlig at det finnes flere kulturminner som ikke er registrert i området.

Etter Sametingets vurdering vil det konsesjonssøkte vindkraftverket med tilhørende infrastruktur samlet sett innebære betydelige arealinngrep, og vil derfor ha svært negative konsekvenser for naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv. Sametinget anser det for særdeles relevant at det i området allerede er foretatt en omfattende vannkraftutbygging med tilhørende infrastruktur i det aktuelle området, og at reinbeitedistriktene i tillegg til dette har mistet verdifulle beitearealer til annen utbygging. Vi ser også at en eventuell etablering av tilknytningsvei fra vest vil kunne føre til etablering av ny mineralvirksomhet innenfor det aktuelle området. På bakgrunn av dette reiste Sametinget derfor innsigelse til konsesjonssøknaden. Vi ba også om at det skal gjennomføres konsultasjoner mellom Sametinget og ansvarlig statlig myndighet i henhold til konsultasjonsprosedyrene før konsesjonsvedtaket foreligger.

Mosjøen og Øyfjellet vindkraftverk

På begge sider om Mosjøen sentrum er det planlagt vindkraftverk, Mosjøen vindkraftverk i øst og Øyfjellet vindkraftverk i vest.

Fred. Olsen Renewables AS har søkt om konsesjon til å bygge og drive Mosjøen vindkraftverk, lokalisert på Reinfjellet, sørøst for Mosjøen. Vindkraftverket vil bestå av 50-105 vindturbiner med en samlet installert effekt på inntil 305 MW. Planområdet utgjør til sammen omtrent 30 km². Det søkes også om to alternativer til nettilknytning; direkte tilknytning til eksisterende 300 (420) kV-ledning som går gjennom planområdet eller en 11,3 km lang 132 kV kraftledning til Marka transformatorstasjon som vil parallellføres med eksisterende 300 (420) kV trasé.

Sametinget har påpekt at tiltaket vil direkte berøre det samiske reinbeiteområdet og Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. En gjennomføring av tiltaket vil kunne føre til stenging/hindring av flyttlei/trekkvei, direkte tap av beiteland, samt at anleggsvirksomhet og etablering av ny infrastruktur i området vil føre til forstyrrelser for reindriften i området. Sametinget mener også at denne planen må ses i sammenheng med andre meldte vindkraftverk og andre kraftutbygginger i området. På bakgrunn av dette ba vi om at det skal gjennomføres konsultasjoner mellom Sametinget og ansvarlig statlig myndighet i henhold til konsultasjonsprosedyrene før konsesjonsvedtaket foreligger.

Øyfjellet Vindpark AS planlegger å bygge Øyfjellet vindkraftverk vest i Vefsn kommune, lokalisert i fjellområdet mellom Hundålavatnet og Mosjøen. Hele det meldte området er på ca. 60.000 dekar med en arealbruk på ca. 40 km². Det planlegges 200 vindturbiner med en nominell effekt på 3-5 MW per vindturbin. Det meste av tiltaksområdet ligger mellom 200 og 800 moh. Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt blir også her berørt om den planlagte utbyggingen gjennomføres.

Sametinget har ikke konsultert om selve meldingen med utredningsprogram, men forbeholdt oss retten til å gjennomføre konsultasjoner på et senere stadium i prosessen.

Sørfjorden vindpark og Skogvatnet vindkraftverk i Tysfjord kommune

Sametinget har gitt høringsuttalelse til konsesjonssøknad for Sørfjorden vindpark og Skogvatnet vindkraftverk i Tysfjord kommune. Det ble reist innsigelse i henhold til bestemmelsene i energiloven og plan og bygningsloven på grunnlag av at konsekvensutredning for reindriften ikke utredet det samlede konsekvensene av utbygging de to tilgrensende prosjektene.

Småkraftverk i Ullsfjord

Sametinget har gjennomført konsultasjon med NVE om utbygging av småkraftverk i Sørfjord i Ullsfjord, Tromsø kommune. Det foreligger syv konsesjonssøknader for vannkraft i Ullsfjorden som konkurrerer om de samme vannkraftressursene. På konsultasjonen ble avbøtende tiltak i forhold til kulturminner, og samiske interesser som må ivaretas diskutert. Sametinget uttrykte at vi er opptatt av at det fortsatt er et levende sjøsamisk miljø i Ullsfjorden. Dette samtidig som vi mener det er viktig at sumvirkningene av de planlagte kraftutbyggingene for reindriften i området blir vurdert.

420kV kraftlinje Balsfjord - Hammerfest

Sametinget har gjennomført konsultasjoner med NVE om konsesjonssøknad 420 kV kraftlinje fra Balsfjord til Hammerfest. I etterkant av konsultasjonen har Sametingsrådet bestemt at saken skal plenumsbehandles i september.

- Arbeide for at motorisert ferdsel i utmark skjer på en bærekraftig måte som tar hensyn til samisk bruk av natur- og kulturmiljø og samisk utmarkshøsting og kommunenes selvråderett i motorferdselspolitikken
- Arbeide for at tradisjonell kunnskap får en større plass i forvaltningen av arealer
- Medvirke til å styrke arealgrunnlaget for samisk næring og samisk ressursbruk

Arctic Dialogue

Arctic Dialogue ble arrangert for sjette gang i mars 2012. Temaet for årets konferanse var Nye partnerskap for utviklingen i nordområdene. Visepresident Laila Susanne Vars holdt et innlegg og deltok i den påfølgende dialogen. Hennes innlegg tok for seg samenes posisjon som urfolk i arktisk og Sametingets ønske om å delta som en likeverdig partner i utviklingen av nordområdene.

- Arbeide for å sikre samisk lokal deltakelse og medvirkning i all areal- og ressursforvaltning
- Arbeide for at administrative tiltak tilpasses for å sikre reindriftsutøvere den mobiliteten de trenger som følge av klimaendringer
- Følge opp arbeidet med Samerettsutvalget II, blant annet gjennom lokal og regional forankring av prosessen

Regjeringens arbeid med strategier for mineralnæringen

11. april ble det avholdt et oppfølgende møte mellom rådsmedlem Marianne Balto og statssekretær Rikke Lind i Nærings- og handelsdepartementet om regjeringens arbeid med strategier for mineralnæringen. Departementet ga ingen nye signaler om endringer av mineralloven, som rådet har framholdt som forutsetning for å kunne konsultere om mineralstrategier.

På møtet med ble det også orientert og drøftet utfordringer knyttet til utviklingen av samisk næringsutvikling.

7 Kulturminnevern

Hovedmål

- Verne og synliggjøre samiske kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon, både som en del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en samisk miljø- og ressursforvaltning

Delmål

- Samiske kulturminner brukes som dokumentasjon for samisk tilstedeværelse, og som bidrag til styrking av samisk kultur og identitet
- Samiske kulturminner og kulturmiljøer ivaretas i disponering og bruk av arealer og ressurser
- I forvaltning av den samiske kulturarven vektlegges et bærekraftig og langsiktig perspektiv
- Sametingets forvaltningsmyndighet over samiske kulturminner er direkte nedfelt i kulturminneloven

Strategier

- Skape gode rammevilkår for samisk kulturminnevern gjennom dialog og samarbeid med sentrale, regionale og lokale myndigheter samt andre relevante aktører

Regional plan for forvaltning av kulturminner i Sør-Trøndelag

Bakgrunn

Arbeidet med en regional plan for forvaltning av kulturminner i Sør-Trøndelag er satt i gang etter vedtak i Sør-Trøndelag fylkeskommune. I vedtaket står det ”Fylkestinget ber om at bevaring også av samiske kulturminner sikres i den videre prosessen i samarbeid med Sametinget”.

Formålet med planen er følgende:

”Hovedformålet med planen er å utvikle omforente strategier for forvaltning, formidling og bruk av kulturarven i Sør-Trøndelag. Planen og planprosessen skal bidra til å heve kunnskapen og bevisstheten om regionens og fylkets kulturverdier. Arbeidet tar sikte på å utvikle felles verdiforståelse og prinsipper som kan benyttes i forvaltningen av kulturminnene både lokalt og regionalt. Dette vil gi alle parter større forutsigbarhet. Planen skal også bidra til å klargjøre rolle og ansvar for ulike aktører og interessenter. Slik kan planen bygge et grunnlag for gjensidig forståelse og samhandling, og bidra til å skape et samspill mellom vern, bruk og verdiskaping. Et siktemål er å få til praktisk samarbeid mellom myndigheter, eiere, kommuner, museer, regionalt næringsliv og frivillige organisasjoner.”

De lovpålagte kontrolloppgavene som både Sametinget og fylkeskommunen har, vil kun i liten grad være en del av denne planen. Fokusområdene til planen er:

- Kulturarven – ressurs for identitet, attraktivitet og verdiskaping
- Skjøtsel og bruk av kulturarven
- Formidling, kunnskap og kompetanse

Planprosessen legger opp til en bred deltakelse og en bred forankring. Utarbeidelsen av planen vil i hovedsak utføres av en faglig sammensatt arbeidsgruppe med deltakere fra to kommuner, MiST (Museene i Sør-Trøndelag) og Sametinget ved seksjon for kulturminner. Sekretariat og ledelse ivaretas av fylkeskommunen.

Arbeidet så langt

Hittil har det vært arrangert to møter i arbeidsgruppa i Trondheim. Forslag til planprogram er sendt på høring, og arbeidet videre vil fortsette etter at høringsfristen er ute og tilbakemeldingene er mottatt. Sametingets representant, fylkeskonservatoren og en arkeolog fra fylkeskommunen har et utvidet ansvar for å holde prosessen i gang og skrive planen. I og med at vi er med i arbeidsgruppa, vil administrasjonen ikke avgi uttalelse til det utsendte forslaget til planprogrammet, men våre innspill vil bli gitt og ivarettatt i det videre arbeidet i arbeidsgruppa.

Det vil bli arrangert flere åpne møter i de forskjellige regionene i Sør-Trøndelag samt møter med større regionale aktører i Trondheim. Når og hvor disse vil finne sted, er ennå ikke avklart. De samiske kulturminnene i Sør-Trøndelag vil gjennom arbeidet med denne planen bli løftet fram og behandlet på lik linje med andre kulturminner.

- Gjennom dialog med sentrale myndigheter arbeide for at Sametinget får forvaltningsmyndighet over samiske kulturminner direkte nedfelt i kulturminneloven
- Forvalte samiske kulturminner på grunnlag av egen historie og egne verdier

Vedrørende fradelingsaker i Skjervøy kommune

I fire fradelingsaker for fritidsboliger i Skjervøy kommune har Sametinget anbefalt kommunen å ikke gi byggetillatelse. To av de omsøkte fritidsboligene er tenkt oppført på Årviksand på Arnøya, mens to andre er omsøkt på Haukøya. Sametinget mener at tiltakene ikke kan realiseres uten å være i strid med bestemmelsene i kulturminneloven § 3, første ledd: ”Ingen må – uten at det er lovlig etter § 8 – sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje.”

De omsøkte parsellene på Årviksand ligger like ved et kulturminnefelt bestående av hellegroper og andre kulturminner fra jernalderen. Hellegroperne er benyttet til utvinning av olje fra sjøpattedyr. Dagens bebyggelse på stedet er i hovedsak av gjenreisningsbebyggelse.

På Haukøya er det et helhetlig samisk kulturlandskap bestående av steingjerde, samiske urgraver og tufter.

Oppføring av omsøkt fritidsbebyggelse vil i de aktuelle områdene innebære forringelse av områdenes kulturhistoriske verdi og virke utilbørlig skjemmende på kulturmiljøene. Økt fritidsvirksomhet vil også kunne medføre slitasje på, og ødeleggelse av, sårbare kulturminner

I én av sakene på Årviksand har tiltakshaver søkt Riksantikvaren om tillatelse til inngrep i automatisk fredet kulturminne. Dette innebærer at tiltakshaver søker om oppføring av fritidsbolig til tross for tiltakets uheldige konsekvenser for kulturmiljøet. Sametinget har i denne saken anbefalt Riksantikvaren å ikke innvilge dispensasjon fra kulturminnelovens bestemmelser.

- Dokumentere og formidle kunnskap om samiske kulturminner og kulturmiljø

Registrering av samiske kulturminner i forbindelse med den planlagte 420 kV-kraftlinjen mellom Ofoten og Balsfjord

§ 9-undersøkelsene i henhold til bestemmelsene i kulturminneloven har nå blitt gjennomført i forbindelse med den planlagte linjetraseen og rapporten er levert tiltakshaver Statnett. Totalt ble det registrert 322 kulturminner langs den konsesjonssøkte traseen, hvorav 112 er automatisk fredete samiske kulturminner, 125 er nyere tids kulturminner og 92 er krigsminner.

Det vil bli aktuelt å søke om dispensasjon for totalt fire kulturminner – to árran/teltboplasser i Skamdalen i Narvik kommune i Nordland fylke og to árran/teltboplasser ved kommunegrensa mellom Målselv og Balsfjord i Troms fylke. I tillegg er vi i dialog med Statnett om flytting av et mastepunkt i Narvik kommune som kommer i konflikt med et automatisk fredet sperregjerde på Medbyfjellet. Før anleggsarbeidet begynner vil det også bli gjennomført en merking av kulturminner som ligger nær den planlagte traseen for å unngå skade forårsaket av linjebyggingen dersom den får konsesjon.

- Ivareta samiske kulturminner utenfor konsultasjonsavtalens geografiske virkeområde
- Ivareta den immaterielle kulturarven, herunder registrering av muntlig tradisjon og samiske immaterielle kulturminner
- Integrere kjønnsperspektivet i arbeidet med dokumentasjon og registrering av samiske kulturminner og kulturmiljøer
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke kunnskapen om samisk tradisjon og historie samt grunnlaget for bevaring og vern av samiske kulturminner

Sametingets søkbare tilskuddsordning for tiltak innenfor kulturminnevern.

Siste frist for innsendelse av søknader til kulturminnevern var 1.3.2012. Det er for i år kommet inn til sammen 37 søknader med en samlet søknadssum på kr 7 649 375. Mesteparten av søknadene (23 stk.) går på bygningsvern med en samlet søknadssum på litt over 4,8 millioner. Vi ser også en stor aktivitet i det nordsamiske området basert på antallet søknader (20 stk.).

Gledelig for i år er det forholdsvis store antallet søknader fra sørsamisk område (9 stk.) med en samlet søknadssum på nesten 1,6 millioner.

Det er også gledelig at den store interessen for bygningsvern fortsetter i lule- og pitesamisk område der alle søknader (6 stk.) har dette som formål.

I perioden har også 5 prosjekter fra tidligere år fått utbetalt siste del etter godkjenning av rapport og regnskap. 1 prosjekt har også startet opp med å be om første utbetaling av tilskudd.

I perioden har også blitt ferdigstilt en søkerveiledning og en veiledning for den som mottar tilskudd.

Oversikt over årets søknadsmasse i tabellarisk form:

Tiltak	Antall	Omsøkte midler
Bygningsvern	23	kr 5 181 267
Øvrig kulturminnevern	14	kr 2 468 108
Tot	37	kr 7 649 375

8 Næring

Hovedmål

- Et sterkt og allsidig næringsliv som bygger på og tar hensyn til samisk kultur, natur og miljø, og danner grunnlaget for livskraftige lokalsamfunn der mennesker ønsker å bo.

Innsatsområde Rammebetingelser i primærnæringer

Mål

- Bevare og utvikle marine næringer, reindrift og jordbruk som viktige kulturbærere og sysselsettere i samiske områder

Delmål

- Tilfredsstillende juridiske og økonomiske rammebetingelser
- Bedre lønnsomhet i primærnæringerne
- God rekruttering
- Bedre kjønnsbalanse
- Rovviltpolitikk som tar hensyn til samiske næringer

Strategier

- Sikre arealer og ressurser
- Ha innflytelse på politikken innenfor marine næringer, reindrift, jordbruk og utmarksnæringer

Lovforslag om oppfølging av Kystfiskeutvalget

En lovfesting og anerkjennelse av samenes rettigheter til fisket har vært en av de viktigste sakene for Sametinget fra Sametinget ble opprettet.

I arbeidet med Finnmarksloven var konkrete fiskeribestemmelser et viktig tema under konsultasjonene med Justiskomiteen. Dette ledet som kjent frem til et romertallsvedtak og senere opprettelsen av Kystfiskeutvalget.

Etter en lang periode med lite bevegelse i saken ble det avholdt et politisk konsultasjonsmøte i april 2010. Sametinget presenterte her en skisse til løsning som skulle ivareta de mest sentrale delene av Kystfiskeutvalgets innstilling og som samtidig tok utgangspunkt i de overordnede posisjoner Sametinget har holdt fast ved siden konsultasjonene om Finnmarksloven.

Det politiske konsultasjonsmøte i april 2010 ble fulgt opp med til sammen 4 administrative konsultasjonsmøter i perioden mai- september 2010. I konsultasjonene om oppfølgingen av Kystfiskeutvalget ble det tidlig klart at Sametinget og regjeringen hadde helt ulike syn på folkerettens utstrekning og den historiske bruksrettens omfang. Dette innebar i realiteten at regjeringen avviste helt sentrale begrunnelser bak Kystfiskeutvalgets forslag og aktet heller ikke å vedta en egen finnmarksfiskelov. Man måtte etter en tid konstatere at partene her sto langt fra hverandre og at det var knyttet svært store utfordringer til å kunne komme til enighet. Som eneste farbare vei imot en mulig løsning, i det videre arbeid, ble det derfor lagt til grunn at man måtte konstatere uenighet om fortolkningen av rettsgrunnlagene.

Møtesekretærer: Tove Anti/Marit Ellen Mienna

Side 24 av 88

Samtidig var det i departementet etter hvert vilje til å gjøre visse lovmessige grep og iverksette tiltak for å bevare og styrke sjøsamisk kultur og lokalsamfunnene. Partene valgte derfor å konsultere videre for å se på om det var mulig å finne løsninger av sentral betydning man kunne enes om, selv om det vil være en del uenighet i begrunnelsene for dem.

Etter at saken hadde vært flere runder i regjeringsapparatet ble så de to siste konsultasjonsmøtene avholdt på politisk nivå i april og mai 2011.

Når Sametingets plenum skulle behandle saken, hadde Sametinget to alternativer. Vi kunne ha stått på at Kystfiskeutvalgets forslag skulle vedtas uendret, og dermed forkaste de veivalg vi gjorde i konsultasjonsprosessen.

Det ville ha medført at saken ville bli lagt i skuffen på ubestemt tid.

Det andre alternativet var å slutte seg til den minimumsløsningen som ble forhandlet frem i konsultasjonene. En løsning som man på sikt kan bygge videre på og som kan ligge innenfor folkerettens minstestandarder.

Sametingets plenum valgte det siste. For Sametinget var det her avgjørende betydning at Kystfiskeutvalget selv understreket at sjøsamisk kultur var i en fem på tolv – situasjon, det var derfor viktig å handle gjennom å få iverksatt lovmessige grep og strakstiltak for å redde sjøsamisk kultur og lokalsamfunn i området der den for alvor er truet. Skulle man ha ventet ytterligere ti-tyve år før noe skjedde, ville det ha vært for sent i mange lokalsamfunn.

Sametinget har i sitt plenumsvedtak tatt flere forbehold som innebærer at man ikke på noe område har forhandlet bort rettigheter.

Regjeringen fremmet en lovproposisjon i Prop 70 L som oppfølging av kystfiskeutvalget 16 mars 2012.

Hele plenumsvedtaket fra Sametinget er et trykket vedlegg til proposisjonen og følger saken videre til Stortinget. Alle forbehold og forutsetninger som ligger til grunn for plenums tilslutningsvedtak gjelder fortsatt.

I tiden etter at Sametingets plenum ga sin tilslutning har det vært dialog mellom Sametinget og departementet rundt den nærmere utforming av proposisjonsteksten altså begrunnelsen for løsningene og partenes ulike syn på rettsgrunnlagene. Selve løsningene ligger fortsatt fast.

Det er ikke noe nytt i saken siden Sametinget plenumsvedtak i juni 2011. At det var uenighet om fortolkningen av rettsgrunnlagene var kjent allerede tidlig i konsultasjonsprosessen, noe som også klart fremgår av Sametingets plenumsvedtak i saken. Sametingets og regjeringens ulike syn på rettsgrunnlagene følger da også saken videre. Det er med andre ord ingenting som tilsier at Sametinget må ta saken opp til ny behandling i plenum.

Regjeringen har ferdigbehandlet saken på bakgrunn av plenums tilslutning. Å nå ta saken opp til ny behandling i plenum vil i virke til å undergrave den posisjonen Sametinget de senere år har oppnådd gjennom konsultasjonsordningen, ved at Sametinget selv bryter de spillereglene vi er så opptatt av at Regjeringen skal følge. Sametingsrådet kan ikke tillate at vi opptrer vinglete i en så viktig sak.

Det er heller ikke slik at det finnes et organ i FN som konkret kan pålegge Norge å vedta hele Kystfiskeutvalgets innstilling. FN kan kun påpeke svakheter og mangler ved gjennomføringen av minstestandardene i folkeretten i norsk rett.

Et eksempel på dette er mineralloven. Selv om vi ikke engang ble enige i konsultasjonsprosessen ble loven vedtatt for flere år siden, og ingen endringer ligger enda på bordet til tross for gjentatte oppfordringer til dette fra FN.

Sametingsrådet konstaterer på denne bakgrunn at det er en fra før av utsatt sjøsamisk kultur og lokalsamfunn som vil bli skadelidende om Sametinget trekker tilbake sin tilslutning til en minsteløsning som innebærer strakstiltak man kan bygge videre på til fordel for en idealløsning som det ikke i overskuelig fremtid er politisk vilje til å få vedtatt.

Proposisjonen om Kystfiskeutvalget ligger nå i Stortinget. Sametingsrådet kommer til å jobbe aktivt opp mot Stortinget for å synliggjøre våre fortolkninger av rettsgrunnlagene, og om mulig, styrke de løsningene som følger av proposisjonen. Sametinget forutsetter at Stortinget- lovgiver i Norge- anerkjenner at de samme prinsippene skal gjelde i kystnære områder som på land- at folk langs kysten har etter historisk bruk opparbeidet seg rettigheter basert på den historiske bruken, og at Stortinget må anerkjenne dette prinsippet selv om regjeringen ikke har foreslått en slik anerkjennelse. Vi inviterer opposisjonen til også å bidra og delta i det arbeidet.

Når det så gjelder det konkrete innholdet i de lovmessige grep og tiltak som Sametingets plenum har gitt sin tilslutning til følger disse både av sametingets plenumsvedtak og nå av proposisjonen som er oversendt Stortinget.

For ordens skyld kan sametingsrådet oppsummere dette. Sametinget har gjort det klart at vi mener at dagens lovbestemmelser og forvaltningsordning ikke ivaretar samenes rettigheter etter folkeretten og historiske rettigheter. Dette viser seg ved at retten til fiske ikke er lovbestemt og særlig at fjordretten ikke er respektert, at hensynet til det materielle grunnlaget for sjøsamisk kultur ikke gis særskilt vekt ved reguleringer og tiltak, ved at eksklusive rettigheter ikke har en egen kartleggingsprosedyre og ved at samene ikke deltar i forvaltningen av fiskeriressursene. For Sametinget har det vært viktig å få på plass en lovbestemt anerkjennelse av retten til fiske og prioriteringsplikt av sjøsamiske områder ved reguleringer.

Sametingets overordnede krav til en løsning har vært uendret siden arbeidet med finnmarksloven og kan sammenfattes i 7 hovedpunkter som alle følges opp, med varierende styrke, gjennom de minimumsløsninger som plenum ga sin tilslutning til:

- Krav om lovbestemmelse som anerkjenner samenes rett til fiske

Regjeringen vil ikke uten videre anerkjenne dette som et allment prinsipp, basert på folkeretten og historisk bruk, men forslaget til deltagerloven § 21, anerkjenner en rett, og hindrer at man igjen kan bli kastet på land.

Bestemmelsen innebærer at de som har denne retten skal prioriteres foran alle andre ved ressursknapphet.

Også regjeringen ser at man ikke kan utelukke at det finnes lokale rettigheter.

Finnmarksloven § 29, innebærer en erkjennelse av lokale historiske rettigheter, og straks kommisjonen har identifisert dette i en sak vil dette danne presedens for andre saker.

Det man i praksis her gjør er at vi i havet som på landgjorda lar rettssystemet identifisere de konkrete rettighetene i hvert enkelt sjøsamisk område.

Vi er fortsatt sikre i vår sak om at de lokale historiske rettsgrunnlagene og folkeretten er solide grunnlag og at de vil lede til at finnmarkskommisjonen, utmarksdomstolen og eventuelt Høyesterett vil måtte konkludere med at det foreligger lokale historiske rettigheter. Dermed vil praktiseringen av lovforslaget lede til en anerkjennelse av historiske rettigheter.

Det er ingen del av den løsningen vi har blitt enige om som taler imot dette.

Alternativet til en kommisjonsløsning er at slike saker ville ha måtte føres for de ordinære domstolene, og dette ville de som reiste sakene selv bekoste.

- Krav om beskyttelse av denne retten (overfor større aktører)

Det innføres et forbud mot fiske fra båter over 15 meter innenfor en fjordlinje som etter konsultasjoner skal fastsettes i.

Bestemmelsen om fiske i fjordene gir også i praksis en form for fjordrett da mindre båter ikke vil gå over lengre avstander.

- Krav om vektleggingsbestemmelse som ivaretar hensynet til samisk kultur

Dette har vi fått i havressursloven § 11. 6 ledd. I praksis er dette en svært viktig bestemmelse som gir anledning til å prioritere hensynet til sjøsamisk kultur og lokalsamfunn i all ressursforvaltning

Rettighetsbestemmelsen må tolkes i lys av denne vektleggingsbestemmelsen som skal sikre at statens ansvar for sjøsamenes materielle kulturgrunnlag ivaretas i forvaltningen av ressursene.

- Krav om at lovgivningen er i samsvar med folkeretten (i form av egen lovbestemmelse i hver enkelt resursforvaltningslov)

Dette blir gjennomført ved en ny lovbestemmelse i deltakerloven §1a

Havressursloven §6 har også en slik bestemmelse.

- Krav om at resurslovgivningen tolkes i lys av samenes materielle kulturvern (formålsbestemmelse)

Formålsbestemmelsen i havressursloven §7 bokstav g ble vedtatt etter konsultasjoner om havressursloven og både utfyller og styrker de lovmessige grep og tiltak som plenum har gitt sin tilslutning til.

- Krav om samisk deltakelse i den offentligrettslige forvaltningen av ressursene

Vi får her havressursloven §8b hvor vi i er enige om en oppfølgende prosess om hvilke arbeidsoppgaver en fjordfiskeremnd skal ha

Når det gjelder etableringen av en fjordfiskeremnd er partene enige om at det skal være en nemnd som samlet sett skal ha like mange medlemmer oppnevnt fra Sametinget som fra fylkeskommunene, for eksempel 3+3.

Det er videre enighet om at fjordfiskeremnda skal være et tungt faglig og politisk organ som vil være en sentral premissleverandør for fiskeriforvaltningen og at denne skal ha reelle og viktige arbeidsoppgaver.

Man har også i konsultasjonene blitt enige om en oppfølgende konsultasjonsprosess som skal sikre at forpliktelsene i ILO art 15 etterleves gjennom en styrking av Sametingets konsultasjonsrett i fiskerisaker, samt sikre samisk deltakelse gjennom Sametinget samtidig som at også rettighetshaverne selv skal få en rolle.

- Krav om konkrete tiltak for å revitalisere sjøsamisk kultur

Sametinget har som en del av løsningen sagt seg villig til å diskutere supplerende tiltak i form av en tilleggskvote som fiskerne skal kunne leve av ved ressursknapphet på minimum 3000 tonn.

Sametinget har forutsatt at dette vil være gjenstand for jevnlig forhandlinger der det skal legges til grunn at målsettingen er å virke til styrking av grunnlaget for sjøsamisk kultur med bosetting, næringsutøvelse og samfunnsliv.

Det skal være mulig å leve av et fiske i åpen gruppe alene eller i kombinasjon med annen virksomhet. Det skal bidra til økning i antall fartøy og fiskere.

Det skal gjøre det relativt mindre eksklusivt å ha kvote på fartøy i lukket gruppe, fordi økt lønnsomhet i åpen gruppe medfører økte økonomiske muligheter og lavere inngangspris til fartøy med kvote i lukket gruppe.

Det skal frambringes statistisk materiale om antall fartøy, fiskere, alderssammensetning og fangstverdier fordelt på fartøy i virkeområde som grunnlag for beregning.

Kontaktkonferanse mellom regjering og fylkeskommune

Rådsmedlem Marianne Balto deltok på kontaktkonferansen mellom regjeringen og fylkeskommunene for 2012 den 26. og 27. mars. Selv om konferansen primært er en arena for fylkeskommunene og regjeringen, har Sametinget plass rundt bordet på samme nivå som fylkeskommunene. Flere statsråder deltar på konferansen og de fleste fylkesordførere. Konferansen er en god arena for politisk nettverksbygging og styrke samarbeidet mellom Sametinget og regjeringen, og mellom fylkeskommunene og Sametinget. I tillegg ble avholdt samtaler med KRD om kommende stortingsmelding om distrikts- og regionalpolitikken hvor Sametinget inviteres i prosessen. Det ble også avholdt samtaler med NHD om stortingsmelding om Innovasjon Norge og SIVA hvor Sametinget har fått inn gode og konstruktive bidrag i meldingen.

Marine næringer

Sametingsrådet har gitt høringssvar til gjennomgangen av råfiskloven som ble overrakt Fiskeri- og kystdepartementet 31.10.2011.

Sametingsrådet mener at råfiskloven fortsatt er en trygghet for fiskerne når det gjelder å få levert fisk til en riktig pris. Råfisklaget og råfiskloven oppfattes av mange fiskere som den eneste garanti for å levere fisk. Særlig gjelder det i sjøsamiske områder.

Arbeidsgruppen forslår i rapporten at minstepris skal bestemmes etter forhandlinger mellom fiskesalgslaget og kjøperorganisasjonene. Sametingsrådet støtter dette. Sametinget går også inn for å benytte en meklingsordning. Dersom meklingen ikke fører frem kan salgslaget selv bestemme minstepris, slik som nå. På den måten anser Sametinget at råfisklovens også i fremtiden vil være med å legge trygge fiskernes interesse når det gjelder å ivareta fiskernes interesser ved salg og levering av fisk.

Sametingsrådet har gitt innspill til HAV 21, som er regjeringens strategiprojekt for å fremme bærekraftig næringsutvikling og god forvaltning av det marine miljøet. Fiskeri- og kystdepartementet er oppdragsgiver for prosjektet.

Sametingsrådet ser positivt på Fiskeri- og kystdepartementets initiativ, mandat og målformulering for prosjektet. Samtidig påpeker sametingsrådet at de fleste prosessene som diskuteres, planlegges og gjennomføres i både utenfor og samiske områder over tid vil påvirke samiske kultur, næring og samfunnsforhold. I organiseringen av strategigruppen for HAV21 ble det ikke lagt føringer som ivaretar Norges forpliktelser ovenfor samene som urfolk.

Sametingsrådet mener at norske myndigheter må inkorporere bruk av tradisjonell og lokal kunnskap på alle områdene som inngår i strategiarbeidet til HAV21. Bruk av tradisjonell og lokal kunnskap vil styrke Norges mål om å ha en global og ledende posisjon når det gjelder kunnskap knyttet til hav og havforvaltning.

Sametinget deltok i Stortingspresidentens delegasjon til Canada 4.-9.03.12.

Delegasjonen bestod av Dag Terje Andersen (A), Marianne Balto (Sametinget, A), Per Sandberg (FrP), Siri A. Meling (H), Geir Jørgen Bekkevold (KrF), Anne T. Wøien (Sp) og Borghild Tenden (V). Delegasjonen deltok på en rekke interessante møter på parlamentarisk nivå og med regjeringssiden, både på føderalt nivå og i provinsen British Columbia. Det var særlig oppmerksomhet rundt utfordringer forbundet med lakseoppdrett.

Programmet ble innledet med et møte med Rick Dykstra, parlamentarisk sekretær for ministeren for statsborgerskap og innvandring. Delegasjonen møtte også presidenten for det kanadiske underhuset, Andrew Sheer, Bill Barisoff, presidenten for den lovgivende forsamlingen i British Columbia, forsamlingens spesialkomite for offentlige budsjetter og finansiering. Møtet med fiskeriminister Keith Ashfield var spesielt interessant for Sametinget og omfattet blant annet ulovlig fiske, forvaltning av torsk, oppdrett, selfangst og flåtestruktur. Han viste interesse for forvaltningen av torsk i Barentshavet, dette står i kontrast til situasjonen utenfor østkysten, hvor dagens bestander er kraftig redusert. Han uttrykte seg positivt med hensyn til vekst i oppdrettssektoren, men viste også til miljøbekymringer eksemplifisert med Cohen-kommisjonen, som undersøker årsakene til enkelte år med svak lakseoppgang i Fraser River i British Columbia.

I tillegg fant det sted møter med ministre i provinsregjeringen deriblant Harry Bloy, minister for multikulturelle spørsmål og handelsminister Ed Fast som berørte handelsspørsmål med felles norsk-kanadiske interesser. En omfattende frihandelsavtale med EU vil ha særlig betydning, men enkelte saker kompliserer prosessen, deriblant selfangstspørsmålet og EUs forslag om å avgiftsbelegge olje produsert av oljesand. Delegasjonen hadde deretter et kort møte med Andrea Reimer, viseordfører i Vancouver. Besøket i Vancouver ble avrundet med deltakelse på byens markering av den internasjonale dagen for bekjempelse av rasediskriminering.

Delegasjonen møtte senatets komité for urfolksspørsmål, anført av formann Gerry St. Germain. Møtet dreide seg om felles utfordringer de to landenes urfolk står overfor, ikke minst i nordområdene. På kanadisk side var det stor interesse for Sametinget, dets bakgrunn, kompetanseområder og myndighet. Sametinget holdt innlegg om sametingets arbeid og komiteen hadde også en rekke spørsmål mht. samemantallet og sametingsvalg.

Møtet med Mary Simon, sjef for den ledende kanadiske inuittorganisasjonen Inuit Tapiriit Kanatami dreide seg om utfordringene inuitbefolkningen står overfor i dagens Canada. Hun fremholdt at tidligere års assimileringspolitik, ikke minst systemet med obligatorisk skolegang frakoplet egen kultur har hatt mange negative konsekvenser for inuittenes kultur og identitetsutvikling. Selv om det i dag finnes tiltak og ordninger for å støtte opp under inuittenes utvikling, sliter mange småsamfunn med betydelige økonomiske og sosiale problemer. Det satses på undervisning på morsmålet, men det er en utfordring å skaffe nok kvalifiserte lærere. Andelen som slutter skolen tidlig er fortsatt høy.

I provinshovedstaden i British Columbia, møtte delegasjonen landbruksminister Don McRae (med ansvar også for fiskeri). Sistnevnte viste til at oppdrett er en interessant sektor med potensial for vekst, men at det også er en del bekymringer og usikkerhetsfaktorer, bl.a. med hensyn til lakselus, lokal forurensning fra merdene og motstand fra urfolksgrupper. Han understreket at spørsmålet om videre utbygging i sektoren for mange er et følelsesmessig spørsmål.

I småbyen Campell River på Vancouver Island deltok delegasjonen på et seminar om lakseoppdrett med vekt på muligheter for urfolk, arrangert av lokale oppdrettsselskaper i samarbeid med den norske ambassaden. Deltakerne var representanter for lokalsamfunnet og selskapene, samt urfolksgrupper som er berørt av lakseoppdrett. Canadas minister for urfolksspørsmål og utvikling i nordområdene, John Duncan, deltok også. Utenfor konferansestedet markerte et tredvetalls miljøvernere sin motstand mot lakseoppdrett med bannere og slagord. Marianne Balto snakket med flere av demonstrantene, og ble også i løpet av turen intervjuet av kanadisk fjernsyn. En viktig hensikt med seminaret var å sammenlikne norske og kanadiske erfaringer. Marianne Balto holdt innlegg om norske erfaringer, sett fra et samisk ståsted. Lokale urfolksledere la deretter fram sitt syn på oppdrettsnæringens virkninger i deres kystsamfunn.

Sametinget hadde i tillegg egne møter med elever på den videregående skolen for inuitter Nunavut Sivuniksavut og representanter for First-Nation ledere i Vancouver. Tema for møtene var Sametingets organisering og arbeid, deltakelse i internasjonale fora og konsultasjonsforpliktelsen.

Konsultasjon med Direktoratet for naturforvaltning om laksefiskereguleringer

Det ble konsultert om direktoratets foreløpige innstilling til regulering av fiske etter anadrome laksefisk i Nord-Troms og Finnmark. Direktoratet har hatt på høring et forslag fra arbeidsutvalget som ble opprettet i henhold til rammeavtalen mellom Miljøverndepartementet og Sametinget for å vurdere reguleringsregimet for laksefiske i vassdrag og sjø i Nord-Troms og Finnmark.

Sametinget og direktoratet er enige om at arbeidsutvalgets strategi legges til grunn for framtidige reguleringer av fisket etter anadrome laksefisk i Finnmark og Nord-Troms. Det er enighet om å prioritere arbeidsutvalgets forslag om å opprette en arbeidsgruppe for å utrede mer fleksible måter å regulere fisket på, og igangsetting av et prosjekt som skal kartlegge og systematisere erfaringsbasert og lokalkunnskap som blir koblet med vitenskapelig kunnskap for bruk i forvaltningen.

Når det gjelder reguleringene for 2012 er det enighet om de foreslåtte reguleringstiltakene i vassdrag i Nord-Troms og Finnmark, og reguleringen av sjølaksefisket i Nord-Troms og region Fjordene i Vest-Finnmark. Det er imidlertid ikke enighet om regulering av sjølaksefisket i resten av Finnmark. Saken løftes derfor til politisk konsultasjon med Miljøverndepartementet.

Reindrift

Sametingsrådet hadde møte med statsråd Lars Peder Brekk om reindrift og jordbruk den 21.2.2012 i Karasjok. På deler av møtet deltok også NRL. Tema var hvordan forbedre samhandlingen om reindrifftsaker. På møtet var det enighet om å formalisere kontakten ved å ha jevnlig møter hvert år. Rådet redegjorde til slutt for hvor stor betydning jordbruk har i samiske områder.

Sametingsrådet er glad for at partene i reindrifftsforhandlingene, Staten ved Landbruks- og matdepartementet (LMD) og NRL, i februar i år ble enig om en reindrifftsavtale for 2012 – 2013. Sametinget fulgte forhandlingene som observatør. Den økonomiske rammen for reindrifftsavtalen er 104,5 mill. kroner. Kalvetilskudd, driftstilskudd, og satsene på produksjonspremien økes i den nye avtalen. Partene er enig om å videreføre ordningen med at reindrifftsavtalen avsetter 2,0 mill. kroner til Sametingets mål om å støtte kombinasjonsvirksomheter der reindrift inngår.

Reindrifftsavtalen 2012 – 2013 vil ikke dekke alle behov som sannsynligvis oppstår med de pågående reintallstilpasningsprosessene, men sametingsrådet synes det er positivt at avtalepartene er enig om å nedsette et utvalg som skal se på tiltak for de som må slutte som følge av reintallstilpasningen. Sametinget skal sitte i dette utvalget.

I reindrifftsforhandlingene fremkom det at VSP-rein skal utvikles og at det blir etablert et program for reindriften tilsvarende Lokalmatprogrammet finansiert over jordbruksavtalen og driften av Innovasjon Norge. Samtidig skal reiselivsbasert næringsutvikling i reindriften og samarbeidstiltak mellom reindriften og foredlingsbedrifter inngå i programmet. Programmet skal forankres sentralt i Innovasjon Norge. Det legges opp til det oppnevnes en styringsgruppe av LMD, NRL og Sametinget.

Sametingsrådet mener det må vurderes å overlate administreringen av rein-programmet til Sametinget. Vi har allerede et verdiskapingsprogram for næringskombinasjoner og samisk reiseliv, og ser det som lite hensiktsmessig at det etableres to temmelig like verdiskapingsprogram som vil kunne konkurrere om prosjektene. Sametingets kompetanse i samisk språk, om reindrift og samiske forhold vil være til stor fordel for rein-programmet. Sametinget har sendt brev til LMD der vi inviterer til dialog om muligheten for at Sametinget kunne fått et større ansvar for dette programmet som i dag administreres av Innovasjon Norge.

Rådsmedlem Ellinor Marita Jåma delte Sametingets erfaringer med det voksende presset på reindrifftsarealene i sørsamiske områder da Norsk senter for bygdeforskning arrangerte konferanse 6.3.2012 på Stjørdal. Konferansen ble arrangert i tilknytning til forskningsprosjektet "Reindrift og kommersialisering av utmarka i sørsamiske områder - hvordan etablerte rettigheter og praksiser blir utfordret". Sametingsrådet er positiv til at bygdeforskning setter fokus på dette temaet.

Med bakgrunn i de stadige reinpåkørsler av tog langs Nordlandsbanen har sametingsrådet bedt om et politisk møte med Samferdselsdepartementet. Sametingsrådet ønsker å drøfte hastetiltak, samt langsiktige strategier for å få ned det alvorlige tallet på ulykker langs Nordlandsbanen.

Konsultasjoner om endringer av reindriftsforvaltningen

Det ble avholdt konsultasjonsmøte mellom landbruks- og matminister Lars Peder brekk og rådsmedlem Ellinor Jåma i Oslo 30.3.2012. Norske Reindriftsamers Landsforbund ved nestleder Inge Even Danielsen deltok og på konsultasjonsmøte.

Konsultasjonen innebar nå reelle drøftinger av ulike ordninger av forvaltningsstrukturen. Det er felles forståelse av at forholdet til folkeretten, samepolitikken og behovet for en effektiv og handlekraftig forvaltning er de styrende kriterier for valg av løsning, slik det også framkommer i Sametingets vedtak til endringsforslaget. Vektleggingen og konsekvensene av disse kriteriene vurderes fremdeles ulikt av departementet og Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund. Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund samarbeider fortsatt godt i denne saken.

Landbruks- og matdepartementet vil invitere til et nytt konsultasjonsmøte i april/mai.

Jordbruk

Sametingspresident Egil Olli la fram Sametingets syn om landbruks- og matmelding på et landbrukspolitisk debattmøte i Tromsø den 13.2.2012. Presidenten trakk fram at det var positivt å sette fokus på arktisk landbruk i meldingen og at vi skal ha et aktivt jordbruk i hele landet. Olli uttrykte imidlertid skuffelse over at samisk jordbruk i meget liten grad er behandlet i meldingen, og viste til at konsultasjonsavtalen gjelder også gjelder saker som har direkte betydning for samisk jordbruk.

Rådsmedlem Marianne Balto hadde møte med statssekretær Harald Oskar Buttedahl den 19.3.2012. Balto presenterte Sametingets innspill til jordbruksavtalen for 2012. Rådet hadde på forhånd sendt innspillet til departementet. Sametinget fikk positive tilbakemeldinger på at innspillet var godt gjennomarbeidet. Kravene til jordbruksavtaleforhandlingene skal være inne 27.3.2012.

Sametingsrådet ønsker god kontakt med jordbruksmiljøene som er i Troms og Nordland. Sametinget deltok derfor på Troms bondelag sitt årsmøte og seminar i Tromsø 15.3.2012. På møtet tok blant annet fylkeslederen opp at begrepet arktisk landbruk må fylles med innhold. Sametinget informerte om støtteordningene som gjelder for jordbruk, noe som tilhørerne viste interesse for.

Rovvilt

Sametingsrådet avholdt et rovviltseminar 21. og 22.3.2012 i Tromsø. På seminaret deltok det 43 deltakere. Hensikten med seminaret var å øke kunnskapen om rovviltforvaltning og rovviltpolitikk i samiske områder. Rådet la stor vekt på å belyse de folkerettslige forpliktelser den norske stat er bundet av i forvaltningen av rovvilt. Målgruppen for seminaret var Sametingets oppnevnte representanter til de fire nordligste rovviltnemndene og deres varamedlemmer. Rådet hadde i tillegg invitert blant annet næringsutøvere, bondeorganisasjonene, miljøvernavdelingene i fylkene, departementer og direktoratet for naturforvaltning.

Rådsmedlem Ellinor Jåma redegjorde for Sametingets rolle i rovviltforvaltningen. Jåma sa at rovviltpolitikken ikke i tilstrekkelig grad har tatt hensyn til de samiske næringene når man har fastsatt bestandsmålene for de ulike rovviltbestandene. I noen områder er tapene så store at det truer beitenæringenes eksistens. Sametinget vil ha en større rolle i rovviltforvaltningen. Jåma understreket hvor viktig reindriften og saueholdet er som verdiskapere og sysselsettere i samiske områder. Sametingsrådet vil oftere bruke konsultasjonsretten og de internasjonale forpliktelser den norske stat er bundet av i forbindelse med utøvelse av rovviltpolitikken i Sametinget.

- Legge til rette for videreføring av råvarer
- Bidra til utvikling av tilleggsnæringer
- Bidra til at det opprettes gode ordninger for generasjonsoverganger i primærnæringene

- Bidra til økt kvinneandel i primærnæringene
- Sikre utmarksutøvere tilgang til utmarksressursene

Innsatsområde: Attraktive lokalsamfunn

Mål

- Attraktive og levedyktige samiske lokalsamfunn

Delmål

- Et variert næringsliv med attraktive arbeidsplasser for begge kjønn i samiske områder
- Økt tilflytting til samiske områder som bidrar til levedyktige lokalsamfunn
- Flere kompetansearbeidsplasser til ungdom

Strategier

- Ha tettere samarbeid med kommunene
- Bidra aktivt til etablering av kompetansearbeidsplasser til ungdom
- Fremme kulturmøteplasser
- Kvinnelig entreprenørskap
- Utvide ordningen med å skrive ned studielån for å rekruttere unge til kompetansearbeidsplasser

Innsatsområde: Kultur næringer

Mål

- Flere arbeidsplasser i samiske kultur- og kulturbaserte næringer

Delmål

- Lønnsomme kulturnæringsbedrifter
- Økt omsetningen av egenprodusert duodji og andre kunst- og kulturprodukter
- Rekruttering til duodjinæringen
- Opplevelsesturisme der ekthet og troverdighet er i fokus

Strategier

- Fremme lønnsomhet i kultur- og kulturbaserte næringer
- Øke profesjonaliseringen og kommersialiseringen i samiske kulturnæringer

Duodji

Sametingsrådet har gjennomført en kontroll av driftstilskuddsordningen i duodji. Rapporten forelå 5.3.12. Av de 21 kontrollerte var det bemerkninger på 17 duodjiutøvere. Det dreide seg blant annet om mangler ved salg, kontantoppgjør, innrapportering av moms, sammenblanding av private kostnader. Konklusjonen fra konsulentselskapet var at det er avdekket til dels grove misligheter omkring regnskapsføringen og manglende dokumentasjon på inntekter og kostnader. Videre at kvaliteten på bokføringen og generell forståelse av krav til regnskapsførsel er meget kritikkverdig. Anbefalingen fra konsulentselskapet er at Sametinget oversender rapporten til Skatteetaten for videre oppfølging. Sametingsrådet vil i stor grad følge opp de rådene som selskapet anbefaler, og sette i gang tiltak for å forsikre seg om at utøvere som søker om driftsstøtte skal følge det lovverket som gjelder for næringsdrivende.

- Prioritere lærlingeordning og utviklingsarbeid innenfor duodjinæringen

Innsatsområde: Innovasjon, forskning og verdiskaping

Mål

- Flere innovasjoner med basis i samisk samfunns- og næringsliv

Delmål

- Økt nyskaping, vekst og fornying gjennom FoU-virksomhet
- Bredere produktspekter
- Økt forskningsaktivitet i næringslivet i samiske områder

Strategier

- Stimulere til samarbeid mellom aktører
- Kompetanseheving på markeds- og produktutvikling
- Fremme lønnsomhet og profesjonalitet
- Støtte opp om aktive utviklingsmiljø i samiske områder
- Samarbeide med forskningsmiljøer som har kompetanse innenfor samisk næringsliv
- Samarbeide med Innovasjon Norge for å øke nyskapingen i samiske områder

Innsatsområde: Kompetanseheving og nyetableringer

Mål

- Økt etableringshyppighet i samiske områder

Delmål

- Høyere kompetanse i næringslivet
- Flere nyetableringer
- Økt entreprenørskap

Strategier

- Gi etablereropplæring og oppfølging
- Oppfordre videregående skoler til å prioritere entreprenørskap i skolen
- Tilby kompetansehevende tiltak
- Kompetansehevende tiltak tilpasset samiske kombinasjonsutøvere

9 Regionalutvikling

Sametinget arbeider med å legge forholdene til rette slik at det samiske folk selv, og på egne premisser skal ha mulighet til å utvikle sine samfunn, sitt språk og kultur på best mulig måte. Dette er et ansvar som Sametinget verken skal, kan eller vil bære alene.

Mål

Hovedmål

- Et aktivt og målrettet samarbeid med regionale og lokale myndigheter for å styrke og utvikle samisk kultur, språk og samfunnsliv.

Delmål

- Skape gode rammevilkår for samisk språk, kultur og samfunnsliv gjennom dialog og samarbeid med regionale og lokale myndigheter samt andre relevante aktører

Strategier

- Optimalisere samarbeidsavtalene med fylkeskommunene

Samarbeidsavtalen mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune

Sametinget og Finnmark fylkeskommune er enig i å forenkle samarbeidsavtalen og gjøre den mer fleksibel og konkret, jfr. rapport for 2011 som ble underskrevet 31.1.2012.

Finnmark fylkesting har i møte 22.3.2012 behandlet saken og bedt om en samarbeidsavtale av mindre omfang og mer konkretisering. Fylkestinget har også vedtatt følgende områder som bør innbefattes i

Møtesekretærer: Tove Anti/Marit Ellen Mienna

avtalen: Næringsutvikling, utdanning, arealforvaltning og bærekraftig utvikling, internasjonale forhold og Barentssamarbeidet, samisk språk og kultur, kulturminneforvaltningen og FeFo.

Sametinget og Finnmark fylkeskommune vil møtes etter påske og drøfte rammene for det videre arbeidet.

Nasjonal transportplan

Sametingsrådet deltok på møte 29.2.2012 sammen med fylkesråd Grethe Ernø Johansen. Formålet med møtet var å forbedre kontaktflaten mot Finnmark fylkeskommune, og å identifisere felles politiske saker mellom Sametinget og Finnmark fylkeskommune.

Sametinget og Finnmark fylkeskommune tok spesielt opp Nasjonal transportplan, som ble framlagt samme dag. Nasjonal transportplan (NTP) er en plan som skal gjelde for 10 år for transport i Norge, og revideres hvert fjerde år i forkant av stortingsvalget. Planen legger føringer for utbygging, drift og vedlikehold av vei og kollektivtrafikken. Da planen for 2014-2023 ble lagt fram ble det klart at arbeidet med Tana bru kan starte opp i perioden 2014-2017 hvis rammen økes med 20 %.

Finnmark fylkeskommune og Sametinget forventer at staten bidrar med økning av budsjettet med 20 % slik at den fremlagte transportplanen er realiserbar. Sametinget og Finnmark fylkeskommune har en felles politisk målsetting om at Tana bru skal være ferdigstilt innen 2018.

- Målrettet og prioriterte samarbeidsavtaler
- En mer aktiv rolle overfor kommunene
- En helhetlig politikk overfor kommunene
- Gjennom aktiv virkemiddelbruk styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv

10 Samisk samarbeid og internasjonalt arbeid

Sametinget forvalter prinsipielle standpunkt og interesser som fremmes og forsvares på den internasjonale arena. Det er viktig at urfolksdimensjonen i nasjonale og internasjonale fora blir ivaretatt, og at saker som har betydning for urfolk blir fremmet både nasjonalt og internasjonalt.

Det grenseoverskridende arbeidet retter seg blant annet mot nasjonale og internasjonale fora og arenaer som angår FN, nordområdepolitikk, Samisk parlamentarisk råd, barentssamarbeidet, nordisk samarbeid, arktisk samarbeid, Interreg og EU.

Hovedmål

- Urfolk bestemmer over egen utvikling og har mulighet til å ivareta egne interesser internasjonalt.

Delmål

- En likeverdig sameksistens og utviklingsmuligheter for alle folkegrupper og for begge kjønn i nordområdene.
- Et utstrakt samarbeid mellom samene over landegrensene.
- Sametinget er en selvstendig aktør i samspill med andre i det internasjonale arbeidet.
- Den internasjonale rettsutviklingen for urfolk er bedret.

Strategier

- Arbeide nordisk og internasjonalt for å styrke samisk selvbestemmelse.

Samisk parlamentarisk råd

Sametingets delegasjon til Samisk parlamentarisk råd v/ Egil Olli, Aili Keskitalo, Marianne Balto deltok på Barents urfolkskongress som ble avholdt 9. - 10.2.2012 i Kirkenes. 70 representanter for nenetserne, samene og vepserne i Barentsregionen møttes i Kirkenes for å diskutere urfolks deltakelse i Barentssamarbeidet og prioriteringer for arbeidet videre. Kongressen vedtok en resolusjon og ny handlingsplan for Urfolk i Barentssamarbeidet. I forkant av kongressen ble det avholdt en konferanse med tema: "Indigenous peoples, Business & Environment 2012". Arbeidsgruppen for urfolk i

Barentssamarbeidet var arrangør for kongressen og konferansen. Resolusjon, handlingsplan, annen informasjon om kongressen og konferansen finnes her: www.barentsindigenous.org.

Sametingets delegasjon til Samisk parlamentarisk råd deltok på Kirkeneskonferansen som ble avholdt 8. - 9.2.2012. Konferansen tok opp temaene: Den politiske utviklingen av Nordområdene, Energiutvikling, Industriutvikling, Barentsregionen mot 2030, Samfunnsbygging i nordområdene.

Styret i Samisk parlamentarisk råd avholdt styremøte 28. og 29.2.2012 i Kautokeino. Nye medlemmer til bedømmingskomiteen for Gollegiella - Nordisk Samisk språkpris ble oppnevnt. Klemetti Näkkäljärvi er oppnevnt som medlem til Den permanente arktiske parlamentarikerkomité. Styret besluttet videre å oppnevne en arbeidsgruppe som får i oppdrag å utvikle en felles opplæringsplattform. Kulturrådet i Sametinget i Finland har oppnevnt Ulla Akio-Puoskari som medlem til gruppen.

I forbindelse med sitt besøk i Finland 5.- 6.3.2012 inviterte EUs høyrepresentant for utenrikssaker og sikkerhetspolitikk og visepresident for Europakommisjonen, Catherine Ashton, representanter for Samisk parlamentarisk råd til samtaler 6.mars i Rovaniemi. SPR var representert v/ordfører i Sametinget i Finland Klemetti Näkkäljärvi, styrelsesordfører i Sametinget i Sverige Per Mikael Utsi og direktør Rune Fjellheim. Egil Olli hadde dessverre ikke anledning til å delta. Møtet drøftet blant annet Arktiske spørsmål, reindriftsspørsmål og språk. Per Mikael Utsi tok opp spørsmålet om Interreg-program for neste periode og regional utvikling som gjelder den samiske region. Rune Fjellheim informerte om FNs urfolkskonferanse om urfolk i 2014 og den forberedende urfolkskonferansen som skal avholdes i Alta i juni 2013.

Mer informasjon:

<http://tvnewsroom.consilium.europa.eu/event/catherine-ashton-trips-and-meetings/eu-hr-ashton-in-finland-meeting-and-statement/>

<http://valtioneuvosto.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tiedote/fi.jsp?toid=2213&c=0&moid=2216&oid=352251>

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/12/212&format=HTML&aged=0&language=SW&guiLanguage=nb>

- Bidra til en nordområdeutvikling som styrker utvikling av samisk og andre urfolks kultur og samfunn.
- Styrke samenes situasjon i Russland.
- Gjennom internasjonalt samarbeid skape gode rammevilkår for andre urfolk.

Sametingets arbeid i forbindelse med FNs verdenskonferanse om urfolk (2014) og den globale forberedende urfolkskonferansen i Alta (2013)

Plenum er tidligere informert om avholdelsen av det åpne og upartiske urfolksmøtet i København i perioden 13.-14. januar 2012. Dette møtet ble avholdt som ledd i urfolks forberedelser til verdenskonferansen i 2014. I tillegg til å drøfte mulige urfolksstrategier- og posisjoner i prosessen mot verdenskonferansen ble det også avholdt konsultasjoner med en rekke statlige representanter i København. Norge var representert gjennom Norges ambassadør i Danmark.

Urfolksmøtet i København vedtok en resolusjon om verdenskonferansen hvor urfolks deltakelse på alle stadier i den videre prosessen fremheves som helt avgjørende for konferansens resultat og legitimitet. Resolusjonen identifiserer forhold som anses for å være av grunnleggende betydning for å sikre urfolks fulle og effektive deltakelse på alle stadier i prosessen. Drøftelser vedrørende tematiske prioriteringer forutsettes gjennomført i alle syv regioner i forkant av den forberedende konferansen i Alta i 2013, og at man under konferansen i Alta vil kunne komme fram til en omforent global urfolksposisjon i forhold til tematiske og saklige prioriteringer for verdenskonferansen.

Gjennom København-resolusjonen besluttet urfolk å etablere en global koordineringsgruppe for verdenskonferansen, med et medlem og varamedlem fra hver av de syv urfolksregionene,¹ samt en representant for henholdsvis urfolks kvinner og ungdom. Gruppen består således av ni medlemmer. Gjennom resolusjonen ble det blant annet foreslått at Presidenten for FNs generalforsamling bør oppnevne to med-tilretteleggere for den videre prosessen innenfor FN, henholdsvis en statlig og urfolks representant, for å legge forholdene til rette for forhandlinger og dialog mellom stater og urfolk i spørsmål vedrørende verdenskonferansen. Samisk Parlamentariske råds representant i verdenskonferanseprosessen, John B. Henriksen, ble nominert som urfolkens med-tilrettelegger i for den videre prosessen. Etter anmodning fra møtet i København, presenterte og redegjorde Samisk parlamentarisk råds representant for København-resolusjonen på et møte som ble avholdt tre dager etter møtet i København på kontoret til Presidenten for FNs generalforsamling i New York. Møtet fant sted 17. januar 2012. Representanten for Samisk parlamentarisk råd har i perioden etter møtet i København gjennomført nødvendige og fortløpende konsultasjoner med medlemsstater og relevante FN-organer om forhold som er framhevet i København-resolusjonen.

Hjalmar Dahl, Inuitt fra Grønland, som representerer organisasjonen Inuit Circumpolar Council (ICC), er Arktisk medlem i den globale koordineringsgruppen. Sara Larsson, Sametingsrepresentant i Sverige, ble under SPR styremøte 28.-29. februar 2012 oppnevnt som Arktisk varamedlem i den globale koordineringsgruppen.²

Den globale koordineringsgruppen avholdt sitt første møte i New York 22. og 23. mars 2012. Møtet fant sted i FN-bygget i New York. Møtet ble i all hovedsak finansiert av Grønlandske selvstyre, International Work Group for Indigenous Affairs (IWGIA) og Sametinget i Norge. Den globale koordineringsgruppen hadde også konsultasjoner med representanter for flere medlemsstater, spesielt om spørsmål vedrørende urfolks deltakelse i prosessen og behovet for å ha en urfolks representant som med-tilrettelegger for prosessen.

Andre saker på dagsorden for møtet i koordineringsgruppen var blant annet utviklingen i prosessen siden København-møtet på nasjonalt, regionalt og globalt nivå. Samisk parlamentarisk råds representant redegjorde for den seneste utviklingen innenfor FN, og hva som var gjort for å fremme prinsippene som er nedfelt i København-resolusjonen. Medlemmene redegjorde for utviklingen i de respektive regionene, og henholdsvis kvinne og ungdomsnettverkene. Alle regionene tar sikte på å ha gjennomført nødvendige regionale konsultasjoner i god tid før den forberedende konferansen i Alta i 2013.

Koordineringsgruppen drøftet videre forskjellige strategier for å fremme prinsippene som ble vedtatt i København. Medlemmene diskuterte også hvordan man på best mulig måte kan ivareta koordineringsgruppens rolle, oppgaver og funksjoner i denne prosessen. Det ble besluttet å utarbeide overordnede retningslinjer for gruppens virksomhet, som forutsettes vedtatt på det neste møtet – som avholdes i tilknytning til årets sesjon i Det permanente forum (7.-18. mai 2012). Gruppen besluttet å arbeide pro-aktivt i forhold til de forestående forhandlingene om en egen resolusjon i Generalforsamlingen om gjennomføringen av verdenskonferansen. Generalforsamlingen vil gjennom en egen resolusjon fastsette rammene for verdenskonferansen, herunder spørsmål vedrørende urfolks deltakelse i den videre prosessen. Medlemsstatene tar sikte på å slutføre disse forhandlingene i løpet av juni 2012. Den globale koordineringsgruppa besluttet å utarbeide konkrete innspill til en slik resolusjon.

---

¹ Afrika, Arktisk, Asia, Sentral- og Sør Amerika og Kariben, Sentral og Øst Europa, Sentral Asia og Trans Kaukasia, Russiske Føderasjon, Nord Amerika, og Stillehavsområdet

² Medlemmer: (1) Afrika: Joseph Ole Simmel og Saoudata Aboubacrine (medlemmer); (2) Arktisk: Hjalmar Dahl (medlem), Sara Larsson (vara); (3) Asia: Joan Carling (medlem), Ang Kaji Sherpa (vara); (4) Sentral- og Sør Amerika og Kariben: Gilbert Solano (medlem), Ivan Escobar Diego Guzman (vara); (5) Stillehavsområdet: Tracey Castro Whare (medlem inntil endelig oppnevning finner sted); (6) Sentral og Øst Europa, Sentral Asia og Trans Kaukasia: Rodion Sulyandziga (medlem), Dmitry Berezkhov (vara); (7) Nord Amerika: Kenneth Deer og Randy Kapashesit (medlemmer), Jessica Danford (vara); (8) urfolkskvinner: Tarcila Rivera (foreløpig medlem inntil endelig oppnevning finner sted); (9) urfolksungdom: Jocelyn Hung Chien og Alanca Morales (foreløpige medlemmer inntil endelig oppnevning finner sted).

Møtesekretærer: Tove Anti/Marit Ellen Mienna

Urfolkenes med-tilrettelegger fikk i oppgave å lede dette arbeidet og følge opp i forhold til medlemsstatene.

Koordineringsgruppen oppnevnte en finansieringskomité som har som oppgave å arbeide for finansiering av urfolks deltakelse i denne prosessen, herunder urfolks regionale forberedelsesprosesser og Alta-konferansen.³ Møtet oppnevnte videre Tracey Castro Whare, Maori fra New Zealand, som permanent rapportør for den globale koordineringsgruppen, som med støtte fra flere andre skal bidra med å dokumentere gruppens arbeid og prosessen for øvrig.⁴

Det ble besluttet at de regioner som av forskjellige årsaker har et sterkt behov for å ha to medlemmer i koordineringsgruppen, herunder på grunn av store språklige forskjeller innenfor regionene, interne koordinerings utfordringer eller andre tungtveiende årsaker,⁵ står fritt til å oppnevne to medlemmer. Det var imidlertid enighet om at regioner som eventuelt oppnevner to medlemmer likevel bare skal ha en stemme i gruppen, og at de selv må finansiere deltakelse for sitt eventuelle andre medlem. Representanten for den Arktiske regionen informerte om at man, i alle fall for tiden, ikke ser det nødvendig å ha to arktiske medlemmer, fordi man har gode kommunikasjonskanaler mellom regionens urfolk og fordi dette vil være fordyrende.

Urfolkenes med-tilrettelegger, John B. Henriksen fikk utelukkende positive tilbakemeldinger og anerkjennelse for det arbeidet som han har gjennomført etter København-møtet tidligere i år. Gruppens medlemmer gjentok ønsket om at han viderefører rollen som urfolkenes med-tilrettelegger i samsvar med København-resolusjonen. Møtet besluttet å utarbeide nærmere overordnede retningslinjer for hans videre virksomhet, herunder vedrørende hans forhold til koordineringsgruppen. Retningslinjene vil bli drøftet på neste møte, som avholdes i tilknytning til sesjonen i permanent forum. Den globale koordineringsgruppen avholder for øvrig også et eget side-arrangement om verdenskonferansen under forumets sesjon. Dette møtet avholdes onsdag 9. mai 2012. Urfolkenes med-tilrettelegger skal bistå med å legge forholdene til rette for side-arrangementet og gruppens neste møte.

Den globale koordineringsgruppen drøftet gjennomføringen av den forberedende urfolkskonferansen i Alta. Det ble besluttet at tidsrommet 8. - 13. juni 2013 framstår som det mest gunstige tidspunktet for konferansen. Det var enighet om at 300-400 urfolksdelegater fordelt på syv regioner synes å være den mest realistiske størrelsen på konferansen. I tillegg må det påregnes andre konferansedeltakere og observatører uten delegatstatus. Dette betyr at man kan forvente at omtrent 700 personer vil komme til Alta-konferansen i 2013. Den globale finansieringskomiteen vil i samarbeid med arrangøren arbeide for å sikre finansiering av reise og opphold for 300-400 offisielle delegater.

Gjennom sitt brev av 5. april 2012, har Presidenten for FN's generalforsamling, Ambassadør Nassir Abdulaziz Al-Nassar (Qatar), informert medlemsstatenes faste delegasjoner i New York om at han har besluttet å be John B. Henriksen, og Mexicos FN-ambassadør Luis Alfonso de Alba, om å gjennomføre konsultasjoner på hans vegne med FN's medlemsstater og urfolk om gjennomføringen av FN's verdenskonferanse om urfolk. De har begge akseptert denne anmodningen og oppnevningen. Dette er en viktig politisk utvikling fordi dette sikrer at verdens urfolk, gjennom den etablerte globale koordineringsordningen og deres med-tilrettelegger aktivt kan delta i de videre forhandlingene. Dette er også en historisk viktig utvikling fordi det er første gang at en urfolkrepresentant, som ikke representerer en medlemsstat, er tilkjent en offisiell rolle innenfor rammen av FN's generalforsamling. Det forventes at de to oppnevnte tilretteleggere får tildelt et plenums møte under årets sesjon i Det permanente forum for å gjennomføre offisielle konsultasjoner med medlemsstater og urfolk (mandag 14. mai 2012, kl. 15:00 – 18:00).

---

³ John B. Henriksen, Saoudata Aboubacrine, Joan Carling, Jocelyn Hung Chien, Randy Kapashesit, Kenneth Deer, Kai Landow.

⁴ Herunder Inger Johanne Mudenia fra Sametingets administrasjon. Det tas sikte på at man snarest får opprettet en egen nettside for verdenskonferansen.

⁵ Eksempelvis Afrika som består av en fransk talende og en engelsk talende del.
Møtesekretærer: Tove Anti/Marit Ellen Mienna

Nordområdepolitikk

President Egil Olli og rådsmedlem Marianne Balto deltok på det halvårlig politiske møte om nordområdepolitikk med statssekretær Torgeir Larsen i Utenriksdepartementet. Møtet ble avholdt i Kirkenes den 8.2.2012, og det norske formannskap i Barentsrådet var hovedtemaet for møtet. Det ble understreket at urfolk er en viktig satsing i Barentssamarbeidet som fra norsk side også understøttes finansielt. Sametinget viste til at utfordringen om bredere politisk deltakelse fra urfolk bare delvis innfridd gjennom styrkingen av arbeidsgruppen for urfolk. Bedre urfolksrepresentasjon i regionrådet er hovedutfordringen på kort sikt. Sametingsrådet vil ta initiativ ved å spille inn tekst på urfolksrepresentasjonen i Barentssamarbeidet i forbindelse med prosessen som Utenriksdepartementet har igangsatt for å utarbeide et utkast til en ny Kirkeneserklæring i løpet av formannskapsperioden. Av andre temaer som ble drøftet var oppfølging av regjeringens nordområdemelding, urfolksdimensjonen knyttet til beslutningen om lokalisering av Arktisk Råds permanente sekretariat i Tromsø, arbeidet med regjeringens mineralstrategi, samt FNs verdenskonferanse om urfolk i 2014 og den forberedende konferansen i Alta i 2013.

President Egil Olli åpnet den andre Barents urfolkskongress den 10.2.2012 i Kirkenes, og ledet SPR i arbeidet med å gå innspill til arbeidsgruppen for urfolks sin handlingsplanen for perioden 2013-2016 og til slutterklæringen fra Barents urfolkskongress.

Visepresident Laila Susanne Vars holdt innlegg den 21.3.2012 på Universitetet i Nordland i Bodø i forbindelse med nordområdekongressen Arctic Dialogue. Temaet var de nye mulighetene som delelinjeløsningen mellom Russland og Norge i Barentshavet gir. Både mellom statene, samarbeid innad i oljeindustrien og hvordan dette berører tradisjonelle næringer som fiskeri, folk og andre interessenter. Visepresidenten fokuserte særskilt på hvordan konsultasjoner mellom statlige myndigheter og urfolk kan bidra til løsningen når tiltak som påvirker urfolks rettigheter og interesser planlegges, samt at Sametinget har tro på å bygge partnerskap og utvikle dialogen mellom de ulike interessene i nordområdene, herunder at det er nødvendig å bygge tillit mellom internasjonale selskap, berørte urfolk og involverte stater.

Visepresident Laila Susanne Vars deltok i et panel på et åpent debattmøte med statsråd Jonas Gahr Støre i regi av FN-sambandet på Universitetet i Tromsø den 28.3.2012. Spørsmålene som ble diskutert var om FN fortsatt er i stand til å takle internasjonale utfordringer? Trenger vi FN for å sikre norske interesser og verdier? Hvor viktig er FN for Nordområdene? Visepresidenten bidro til at urfolksperspektivet i FN ble behørig drøftet på debattmøtet.

Evenes som fremskutt operasjonsbase for kampfly

Den 12.3.2012 ble det avholdt et administrativt konsultasjonsmøte med Forsvarsdepartementet om status for kampflybase og hvilke konsekvenser det har dersom Evenes blir valgt som fremskutt operasjonsbase for kampfly. Det kom frem at 2 fly da vil stå på beredskap døgnet rundt gjennom hele året. I tillegg til denne beredskapen vil den fremskutte basen være preferert lokasjon for gjennomføring av trening og øving for egne kampflystyrker. Det totale antall flybevegelser vil ligge i størrelsesorden 800 flyturer. Beregningene, som er gjort av Sintef og Forsvarsbygg, viser at kun to støysensitive bygninger da vil bli berørt i form av bygningsmessige tiltak, mens i underkant av 100 støysensitive bygninger totalt sett kommer innenfor støysone. Partene var enige om samiske interesser i liten grad vil bli skadelidende som et resultat av den relativt beskjedne virksomheten som planlegges på Evenes.

Gjennom konsultasjonen har det blitt vurdert hvordan samiske interesser skulle ivaretas under utredningen og hvilke eventuelle konsekvenser en kampflybase kan ha for samisk kultur og samiske interesser. I lys av at Evenes kun er aktuell som en fremskutt operasjonsbase med et minimum av funksjoner og infrastruktur tilpasset understøttelse av periodevis trening og øving, vurderes de negative konsekvensene for samiske interesser til å være små og håndterbare. Da det ikke er regulær kampflyvirksomhet på Evenes i dag vil imidlertid selv en relativt liten permanent tilstedeværelse medføre en endring i forhold til dagens situasjon. Det legges derfor opp til at samiske interesser involveres eksplisitt som en del av den videre arbeidet som vil følge vanlig praksis i utbyggingssaker med vurdering av støybelastning ved enkeltbygninger i forbindelse med detalj- og byggeplaner, samt vurdering av behov og omfang av avbøtende tiltak lokalt.

12 Samiske organisasjoner

Et demokratisk samfunn er avhengig av et aktivt og variert organisasjonsliv. Samiske organisasjoner er viktige aktører i utviklingen av samiske samfunn.

Hovedmål

- Opprettholde et variert samisk organisasjonsliv

Strategi

- Gjennom aktiv virkemiddelbruk legge til rette for et variert organisasjonsliv

13 Kunngjøring av nye saker - oppfølging

Sametingsrådets oppfølging av nye saker kunngjort på plenumsmøtet sak 004/12.

Forslag 1: Nordområdemelding

Sametingsrådet anser det ikke som nødvendig å utarbeide en egen nordområdemelding slik Flyttsamelista foreslår. Sametingets plenum har tidligere gjort enstemmige vedtak i sak 49/06 Sametingsrådets melding om internasjonale satsningsområder og i sak 68/07 Oppfølging av nordområdeutviklingen. I begge disse sakene er rettighetsaspektet og andre forhold knyttet til samiske interesser fulgt opp under næringsdimensjonen av nordområdeutviklingen. Fremover vil nordområdeperspektivet bli fulgt opp i konkret saker som fremmes for Sametingets plenum på linje med sak 47/08 Minerallov, sak 10/09 Utbygging av Goliat, og i sak 21/10 Sametingets mineralveileder for undersøkelser og drift på mineralressurser.

Sametingsrådet ble godt involvert av Utenriksdepartementet i arbeidet med regjeringens nordområdemelding som ble avgitt den 18.11.2011. Den samiske urfolksdimensjonen er integrert i meldingen, og beskrivelsen av urfolksretten som et grunnlag for nordområdepolitikken er presis. Sametingsrådet poengterte på høringen i Stortingets Utenriks- og forsvarskomiteé den 9.2.2012 at meldingens grunnlagsbeskrivelse om samers rett til deltakelse i forvaltningen av ressursene og selvstyre i saker må følges konkret opp med deltakelse i organ med avgjørelsesmyndighet innenfor fiskeriforvaltning og styrket samisk styring i den offentlige forvaltningen av reindriften. Sametingsrådet følger opp regjeringens nordområdemelding blant annet gjennom faste halvårlige møter med politisk ledelse i Utenriksdepartementet. I løpet av året tas det sikte på å avholde et rundebordsseminar om nordområdepolitikken i Sametinget der aktørene som Flyttsamelista foreslår vil bli invitert.

Forslag 2: Sametingets forretningsorden

Forslaget er oversendt Sametingets plenumsledelse for videre behandling.

Forslag 3: Samisk representasjon i styret for Ungt Entreprenørskap Norge og fylkesorganisasjonene

Det er riktig som NSR påpeker at Ungt Entreprenørskap er en viktig støttespiller for entreprenørskapssatsingen i skolene. Undersøkelser viser at ungdom som har deltatt i elev- og ungdomsbedrifter i større grad starter opp med virksomhet i voksen alder, enn de som ikke har deltatt i slike bedrifter. Det er derfor viktig at det satses mer på elev- og ungdomsbedrifter også i samiske områder. Dette vil føre til større etablererhyppighet i disse områdene. Ungt entreprenørskap arbeider med entreprenørskap i utdanning og er en sentral og avgjørende aktør i denne sammenheng.

I Sametingets budsjett 2012 er det satt av kr 100 000 i form av direkte tilskudd til Ungt Entreprenørskap Norge. Midlene skal prioriteres til utvikling av elevbedrifter som har forretningsideer med samisk innhold. Sametingsrådet vil på bakgrunn av dette ta kontakt med Ungt Entreprenørskap Norge for å diskutere nærmere hvordan disse midlene skal brukes. I tillegg vil det være aktuelt å diskutere hvordan Ungt Entreprenørskap kan styrke sin samiske kompetanse og hvordan organisasjonen kan samarbeide med Sametinget.

Forslag 4: Samisk e-boksatsing

Sametinget ser det som viktig å sikre tilgjengelighet på samiskspråklig fag- og skjønnlitteratur til den samiske befolkningen. Utviklingen av ny teknologi innen ulike digitale plattformer og nettbasert kommunikasjon åpner for nye muligheter. Sametingsrådet har påbegynt arbeidet med kulturmeldingen, som skal bli retningsgivende for Sametingets kulturpolitikk. Meldingen vil blant annet drøfte mål, strategier og innsatsområder for den framtidige kulturpolitikken og vil bl.a drøfte hvordan legge til rette for at kultur og kunst kan skapes, formidles og oppleves, både av den samiske befolkningen og øvrig. Meldingen behandles etter planen i komite- og plenumsamlingen i april 2013.

Siden meldingen behandles til neste år, vil man ikke se effektene i budsjettet før i 2014. Sametinget vil kunne vurdere problemstillingen med en e-bok satsning i forbindelse med arbeidet med kulturmeldingen.

Forslag 5: Språkåret 2013

Sametingsrådet har kontaktet Språkåret 2013 for å avklare nærmere samarbeid om markeringen. Sametingsrådet kommer til å rapportere mer om samarbeide under neste plenum.

Sametingsrådet er fornøyd med at Arbeiderpartiets nestleder og parlamentariske leder ser verdien og viktigheten av at også samiske barn og unge får tilgang på populær barne- og ungdomslitteratur som bøkene om Harry Potter på samisk, noe som vil stimulere leselyst og bruk av samisk språk. Dette er noe rådet har påpekt overfor kulturdepartementet tidligere, og som vi igjen vil følge opp i dialogen med departementet. Finansieringen av en oversetting av for eksempel Harry Potter til samisk vil måtte avklares, herunder hvorvidt det vil kunne inngå som et av de samiske prosjektene i Språkåret 2013.

Forslag 6: Samisk tilsyn, veilednings- og informasjonsorgan - samisk ombud

Sametingsrådet er enig i at den klageordningen som i dag finnes i samelovens ikke fungerer. Derfor har sametingsrådet i redegjørelsen om samisk språk tatt opp spørsmålet om tilsyns- og klageorgan. Vi ønsker debatt blant sametingsrepresentantene om hva slags tilsyns- og klageordning for samelovens språkregler Sametinget skal jobbe for. Hvor godt kommunene klarer å følge samelovens språkregler vil også være tema på oppfølgingsmøtene Sametinget skal ha med forvaltningskommunene om samarbeidsavtalene.

Forslag 7: Granskning av samiske tjenester i de samiske institusjonene som Sametinget finansierer

Sametingsrådet ønsker på ikke på nåværende tidspunkt å sette i gang noen granskning om tjenester på samisk innenfor institusjoner som Sametinget er med på å finansiere.

Samelovens språkregler gjelder statlige, fylkeskommunale og kommunale institusjoner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Alle disse har et spesielt ansvar for å betjene befolkningen på to språk, samisk og norsk. Sametinget gir tospråkligstilskudd for å dekke utgiftene som påløper ved å betjene befolkningen på to språk. Dette gjelder 10 kommuner og 4 fylkeskommuner som er nevnt i forskriftene til sameloven. Staten dekker selv utgiftene som påløper statlige institusjoner for å betjene befolkningen på to språk.

Sametinget sender årlig tildelingsbrev til institusjoner, museer, kulturhus ol som mottar direktetilskudd via Sametingets budsjett. Tildelingsbrevene formes i forhold til Sametingets budsjett, og spesielt i forhold til pkt. 17 i budsjettet.

Sametinget har anledning til å sette krav til institusjonene via kriterier for måloppnåelse ved vedtak av årlige budsjett. Her kan det også settes krav til bruk av samisk språk.

Forslag 8: Heder for øking av antall brukere i samisk språk

Sametingsrådet er selvfølgelig glad for innsatsen til disse menneskene. Samtidig mener Sametinget at det blir vanskelig å hedre kun en gruppe, da det vil utelukke mange. Sametingets språkmotiveringspris skal deles ut språkpris i 2013. Sametingsrådet vil i den forbindelse be om at det sendes inn forslag på mottakere til denne prisen. Sametingsrådet ser også at man på et generelt grunnlag vil kunne hedre alle som gjør en ekstrainsats for det samiske språket i forbindelse med markeringen av språkåret 2013.

Forslag 9: Ressursavgift på olje og gass i olje- og gassutvinningsanlegg i samisk kystområde

Sametingsrådet står fast på posisjonene som framkom i plenumsbehandlingen i Sak 10/09 Utbygging av Goliat. I de påfølgende konsultasjonene mellom Olje- og energidepartementet og Sametinget om St.prp. nr. 64 (2008-2009) Utbygging og drift av Goliatfeltet ble det ikke oppnådd enighet mellom partene om et urfolksfond i forbindelse med petroleumsvirksomheten eller hvorvidt samene har særlige rettigheter til petroleumsressursene. Sametingsrådet står fast på prinsippet om at det samiske folk etter folkeretten har rettigheter til petroleumsressursene i Barentshavet. Sametingsrådet mener fremdeles at urfolksperspektivet må gjenspeile hvordan avkastningen fra petroleumsvirksomhet i Barentshavet fordeles, og har foreslått at en del av nytteverdien avsettes i et urfolksfond som virkemiddel for ringvirkninger i nord til samfunns- og næringsutvikling.

Sametingsrådet fastholder selvsagt at eventuelle samiske rettigheter som bortfaller ved økt næringsaktivitet skal erstattes fullt ut. Plan- og byggeslovens kapittel 16 om ekspropriasjon ivaretar dette for aktiviteter på land. Men petroleumslovens kapittel 8 sikrer erstatning for økonomisk tap som petroleumsvirksomheten påfører fiskere som følge av at virksomheten legger beslag på fiskefelt, eller medfører forurensning og avfall eller ved at innretning eller tiltak i forbindelse med plassering av denne volder skade.

I regjeringens nordområdemelding av 18.11.2011 heter det at økt verdiskaping i nord må skje på en måte som ivaretar hensynet til urfolk. Sametingsrådet jobber for at det skal komme på plass lovgiving som sikrer vektlegging av hensynet til samisk kultur, konsultasjoner for fritt forhåndsinformert samtykke, og rett til del av fordelene ved utnyttelse av ressurser staten holder eiendomsretten til. Videre jobber Sametingsrådet for at rettighetshavere til land- og ressurser hos urfolk må settes kapasitets- og kompetansemessig i stand til å forhandle fram de gode løsningene med næringsaktørene. Dette perspektivet vil Sametingsrådet på nytt fremme overfor regjeringen på det første møtet i samordningsforumet ledet av utenriksministeren med deltakelse av sametingspresidenten, samt fylkesrådslederne i Nordland, Troms og Finnmark. Møtet er planlagt i Alta den 11.5.2012, og hovedtemaet vil være ringvirkninger ved økt næringsaktivitet i nord og kompetanse- og utdanningsbehov i landsdelen.

Forslag 10: VIVAT - på samisk

VIVAT er et samarbeid mellom Universitetssykehuset Nord-Norge og landets regionale ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS). Administrasjonen er forankret i RVTS Nord. VIVAT har blant annet kvalifisert en rekke terapeuter ved Samisk Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsevern (SANKS).

Sametingsrådet ser det som et godt forslag at VIVAT- kursene blir tilpasset til samisk språk og kultur, og vil ta opp saken med Helsedirektoratet, som har hovedansvar for arbeidet. Sametinget kan ikke starte arbeid med tilpasning av et kurs vi ikke er eiere av.

Forslag 11: Samisk språk og rettsikkerhet

Sametingsrådet kommer til å drøfte disse problemstillingene i arbeidet med språkmeldingen.

Forslag 12: Sametinget må behandle Europautredningen

Regjeringen oppnevnte 7.1.2010 et forskningsbasert, offentlig utvalg for å foreta en gjennomgang av erfaringene med EØS-avtalen og øvrige avtaler med EU. Utvalget la frem sin rapport i form av en offentlig utredning 17.januar 2012, NOU (2012:2) "Utenfor og innenfor - Norges avtaler med EU." I utredningen beskrives og analyseres Norges avtaler med EU slik de er i dag, og slik de har utviklet seg i perioden fra 1992 til utløpet av 2011. Norges forhold til EU er i dag regulert gjennom en rekke avtaler. Den største er EØS-avtalen. Videre har Norge etter hvert inngått en rekke andre avtaler med EU. Utvalgets oppdrag har vært å utrede alle avtaler Norge i dag har med EU. Målet har vært å beskrive helheten i forholdet mellom Norge og EU, hvordan det har utviklet seg, og hvilke virkninger det har for det norske samfunnet. Rapporten er nå sendt på alminnelig høring med frist 6.5.2012. Regjeringen tar sikte på å fremme melding til Stortinget i løpet av høsten.

Sametingsrådet er enig i at det er viktig å fremme samiske interesser også i europapolitisk sammenheng, og på den måten bidra til sikring og utvikling av samiske interesser. Sametinget må imidlertid alltid gjøre politiske valg om hva man skal bruke begrensede ressurser på, og prioritere saker og fremgangsmåter som gir størst effekt og resultat. Sametingsrådet mener det er nødvendig å ta hensyn til hva som gir best resultat og vil derfor nøye vurdere hvilke høringer det er viktig å bruke ressurser på.

Forslag 13: Sametingsrådet må bidra til løsning på arealbruk for samiske primærnæringer i Lyngen

Jordbruksnæringen i Lyngen kommune viser en positiv utvikling. Sametinget har finansiert både maskiner, nybygg og omfattende utbygginger på gårdsbruk siden Lyngen ble en del av virkeområdet. Lyngen har årlig fått rundt 2 millioner kroner til jordbruksformål fra Sametinget. Samtidig med utvidelsene har gårdbrukerne dyrket opp nye arealer og det er planen å dyrke opp enda mer. Etter det vi har fått opplyst har Reindriftsforvaltningen påpekt mangler ved saksbehandlingen og reist innsigelser mot planene i oktober 2011. Arealplansaker behandles etter plan- og bygningsloven, og det er utarbeidet klare retningslinjer for hvordan saksbehandlingen skal foregå. Sametinget er ikke part i saken og kan ikke engasjere seg inn i saksbehandlingen. Sametingsrådet vil imidlertid på et generelt grunnlag legge til rette for en positiv utvikling både i jordbruksnæringen og i reindriftsnæringen.

Forslag 14: Kampanje for å rekruttere samiske fosterhjem

Sametingsrådet har i lang tid vært opptatt av ivaretagelse av samiske barns rettigheter og behov, og helt siden 2007 har sametingsrådet arbeidet aktivt for at samiske barn som er under barnevernets omsorg, skal få oppfylt sin rett til å ivareta sin kultur, og få snakke sitt språk. Når et barn plasseres i fosterhjem må det tas tilstrekkelig hensyn til barnets kulturbakgrunn, og det må legges til rette for at barnet kan utvikle både språk og kultur. Vi ser det derfor som svært viktig å ha god tilgang til samisktalende fosterhjem.

Det er Bufetat v/Fosterhjemstjenesten som er ansvarlig for å rekruttere fosterhjem. De har rekrutteringskampanjer gående hele året, og deres fokusområde i 2012 er rekruttering av samisktalende fosterhjem. Sametingsrådet har ikke myndighet til å utforme og iverksette slike rekrutteringskampanjer. Vi har likevel vært i kontakt med Fosterhjemstjenesten for å forhøre oss om deres arbeid. De opplyser at det pr. i dag har tilgang på mange samiske fosterhjem, men at disse ikke blir brukt. Det er lite søkning til samiske fosterhjem, og de opplever ofte at de samiske fosterhjemmene, som står ubrukt, påtar seg andre og nye oppgaver. Dette er svært beklagelig. Fosterhjemstjenesten vil derfor få i gang et samarbeid med Indre Finnmark familievernkontor, som blant annet har som oppgave å være et kompetansesenter for den samiske befolkningen. Dette samarbeidet håper de skal føre til større søkning etter samiske fosterhjem.

Forslag 15: Ringvirkingsanalyse i kommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk

Sametinget støtter forslaget og skal se på muligheten for å sette av midler til dette i Sametingets budsjett 2013 for en ringvirkingsanalyse i kommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Med dette vil Sametinget synliggjøre de positive effektene ved å være innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Sametinget har overfor sentrale myndigheter gitt uttrykk for at forvaltningskommunene ikke får tilstrekkelig med ressurser til å ivareta sine oppgaver som forvaltningskommune. Det har også vært mye diskusjon omkring hva en innlemmelse i forvaltningsområdet innebærer i større byer i nord den senere tiden, og i disse sammenhengene har diskusjoner omkring økonomiske konsekvenser vært problematisert. En ringvirkingsanalyse vil kunne gi et mer utvidet bilde av hva ordningen med å innlemmes i forvaltningsområdet innebærer for lokalsamfunnet.

Forslag 16: Sametinget bør engasjere seg i det pågående saneringsprosjektet for geit for å unngå bruksnedleggelse

Sametingsrådet avholdt møte med Tine nord og prosjektleder for prosjektet som har som mål å sanere sykdommer i geitbesetninger allerede den 20.10.2011 i Tromsø. Rådet fikk en orientering om omfanget av de utfordringer geiteholdet har med sanering av sykdommer i geitebesetningene i hele landet. Halvparten av de 134 geitbrukene som finnes i Troms og Nordre Nordland har ikke gjort noe for å sanere sykdommene paratuberkulose, CAE og byllesjuke. Sametingsrådet er også bekymret for framtida for de geitebruk som ikke har deltatt i saneringsarbeidet. For rådet er det viktig å bevare de arbeidsplassene som

er i samiske områder. Men siden rådet har mottatt en søknad fra Tine Nord om å finansiere deler av det såkalte kjeffjosprosjektet, vil vi ikke forskuttere utfallet av denne søknaden. Søknaden vil bli behandlet i løpet av våren 2012.

Forslag 17: Rett til bruk av samisk i institusjoner i kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk

Rett til bruk av samisk språk i institusjoner i kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk

Sametingsrådet v/ Ellinor Marita Jåma skal ha møte med kommunestyret i Tysfjord kommune 7. mai 2012. Der vil saken tas opp. Det er inngått samarbeidsavtale med årlig oppfølging/status.

Forslag 18: Seminar om fiskeri og havbruk

Sametingsrådet ønsker i likhet med representant Ronny Wilhelmsen at sjøsamiske og andre interesser skal komme frem i debatten om havbruksnæringens fremvekst. Men sametingsrådet vurderer at et seminar om dette temaet ikke er aktuelt i 2012 fordi Sametinget i år har satt av ressurser til 2 seminarer på næringsutviklingsområdet. Det er avholdt et seminar om rovvilt og senere i år skal Sametingsrådet invitere til kommuneseminar om attraktivitet, bosetting og næringsplanlegging.

Sametingsrådet vil gjennomføre et seminar om fiskeriutvikling i sjøsamiske områder når fjordfiskerinemnda som Regjeringen gjennom oppfølgingen av kystfiskeutvalget har foreslått å opprette for Finnmark, Troms og Nordland har fått avklart sitt arbeidsområde og mandat.

Forslag 19: Trygge lokalsamfunn, gi trygghet for den samiske befolkningen

Sametingsrådet er klar over at det også i det samiske samfunnet forekommer vold og uønskede hendelser. Dette tar vi på alvor. Vi har lite faktabasert kunnskap om temaet, og det er derfor nødvendig å få en oversikt over omfang og utbredelse. Sametingsrådet har i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet planlagt et forskningsprosjekt om vold i det samiske samfunnet. Resultat av et slikt prosjekt vil gi Sametinget et grunnlag for det videre arbeidet med temaet.

Forslag 20: Finansiering av fremtidig infrastruktur i nordlige regioner

Sametinget er kjent med utfordringene som spredt bosetting medfører for infrastruktur. Et godt utbygd veinett er nødvendig for bosetting og fremkommelighet. Sametinget har allikevel ikke ressurser å avsette til å sette i gang forprosjekt for mulige finansieringsmodeller for fremtidige infrastrukturinvesteringer. Sametingsrådet viser til at for nasjonale infrastrukturer er ansvaret for utbedring og utbygging av vei er fordelt på de enkelte transportetatene som Statens vegvesen, Jernbaneverket og Kystverket.

Forslag 21: Ny granskning om omfanget av overvåkning av samer

Sametingsrådet er kjent med Lund –kommisjonens arbeid og de rettigheter til innsyn i POTs arkiver som Innsynsloven gir adgang til. En eventuell overvåkning av samer på etnisk grunnlag, vil være en alvorlig sak for den samiske befolkning. Så langt foreligger det ikke konkrete opplysninger om en slik etnisk overvåkning, men Sametingsrådet er enig i at dette spørsmålet bør reises overfor ansvarlige myndigheter. Sametingsrådet vil i møte med Justisdepartementet be om en orientering om saken.

Forslag 22: Oppretting av tilskuddsordning for private skoler med samisk innhold.

Bevaring av Vátnjavári giliskovlá /Boltås grendeskole i Skånland

Sametingsrådet er enig med representant Ann-Mari Thomassen og NSR i at det er viktig å bevare grendeskoler både med hensyn til bevaring av samisk språk og bevaring av bosetting i samiske bygder. Sametingsrådet legger stor innsats for bekjempelse av skolenedleggelse og dette ble også tatt opp som egen sak i politisk møte med Kunnskapsdepartementet 15.februar 2012. Skolenedleggelse vil ha høy prioritet, og sametingsrådet vil jevnlig være i dialog med myndighetene hvor skolenedleggelse vil tas opp som tema.

Forslaget til NRS om oppretting av egen tilskuddsordning kan være én løsning og Sametingsrådet vil være åpen for å vurdere forslaget. Rådet satser på å legge frem en plenumssak til sommeren 2012 der vi drøfter

satsing på kunnskap i nordområdesatsingen. Temaet som NSR løfter om bevaring av grendeskoler med samisk innhold vil følges opp her.

Merknad, NSRs sametingsgruppe v/ representant Aili Keksitalo

Side 42: Oppretting av tilskuddsordning for private skoler med samisk innhold.

Nedleggelse av grendeskoler bidrar til fraflytting fra allerede utsatte bygder. Sametinget skal arbeide for styrking av de samiske lokalsamfunnene. Bevaring og satsing på grendeskoler er viktig del av dette arbeidet.

NSR sametingsgruppe forventer at Sametinget nå, etter flere år med understreking av grendeskolenes betydning, evner å gi lokale initiativtakere tydelige signaler på hvordan Sametinget innenfor sine virkemidler kan bidra til bevaring av grendeskoler. Vi er glade for at Sametingsrådet understreker viktigheten av bevaring av grendeskoler, men de rammede lokalsamfunnene trenger konkrete løsninger, ikke bare luftige signaler.

NSR oppfordrer igjen Sametingsrådet til konkret å vurdere en etablering av en slik virkemiddelordning, ikke bare skyve problemstillingen over i framtidige prosesser.

Merknad, NSRs sametingsgruppe v/ representant Geir Tommy Pedersen

NSR fremmer følgende i forhold til Det Kongelige Fiskeri- og Kystdepartements Proposisjon 70 L til Stortinget, som bla. omhandler kystfiskeutvalgets forslag og anbefalinger. Sametingsrådet har konsultert seg frem til et forlik som ble vedtatt av et knapt flertall i Sametingets plenum. Konsultasjonsforliket innebar en fullstendig avvisning av kystfiskeutvalgets enstemmige forslag. NSR har ikke kunnet støtte en slik løsning. Sametingets flertallsvedtak følger som vedlegg til proposisjonen.

NSR finner det oppsiktsvekkende at Sametingsrådet ikke finner noen grunn til å behandle lovproposisjonen i Sametinget. I stedet velger Sametingsrådet i sin virksomhetsberetning å gå svært langt i å kommentere og nærmest behandle regjeringens fremlagte lovproposisjon. Sametingsrådet har i virksomhetsberetningen en lengre argumentasjonsrekke for sitt syn i saken og hva som etter sametingsrådet mening er forutsetningene i saken. Videre fremmes det påstander i virksomhetsberetningen om virkningene av de foreslåtte tiltakene som er sterkt avvikende i forhold til fremstillingen i proposisjonen. NSR beklager at Sametingsrådet ikke ønsker å behandle eller få proposisjonen vurdert på et grundig, saklig grunnlag, gjennom å reise den som egen sak. Sametingsrådet har hatt tilstrekkelig tid til å forberede saken for plenum, inkludert en grundigere vurdering av lovproposisjonens forhold til folkeretten. Videre burde det også vært gjort en vurdering av eventuelle implikasjoner proposisjonen ville kunne få i forhold til en etterfølgende sak om samiske sjøfiskeretter, spesielt i forhold til de folkerettslige rammene.

Sametinget har i sitt flertallsvedtak lagt inn en rekke forbehold og forutsetninger i forhold til forliket.

NSR kan ikke se at lovproposisjonen vurderer eller legger opp til en prosess på disse forbehold som Sametingets flertallsvedtak innebærer.

NSR registrer at det i proposisjonen ikke gis noen avklaring eller lovnader om en oppfølgende prosess når det gjelder å få vurdert samenes og kystbefolkningens historiske rett til fiske. NSR fastslår derimot at proposisjonen innebærer en fullstendig avvisning av retten til fiske for de som bor langs fjordene, både i Finnmark og andre fjorder langs kysten. Prop. 70 L, Kap., side 8: *”Når det gjeld spørsmålet om ein fjordrett kan Fiskeri- og kystdepartementet ikkje sjå at det eksisterer nokon eksklusiv rett til fiske for dei som bur langs fjordane, verken i Finnmark eller i andre fjordar langs kysten”*.

Dette innbærer en avvisning av forutsetningene i Sametingets flertallsvedtak.

I Sametingets flertallsvedtak slås det fast at ”de oppfølgende prosesser man har blitt enige om, skal resultere i en løsning som er innenfor udiskutable folkerettslige rammer.” NSR har bedt Sametingsrådet

om en avklaring i forhold til hvilke prosesser dette dreier seg om og innholdet i disse, dette har ikke Sametingsrådet kunnet besvare. I proposisjonen fastslår tvert imot Fiskeri- og kystdepartementet at det ikke er behov for en avklaring i forhold til folkeretten og heller ikke en påfølgende prosess etter Stortingets vedtak. I tillegg fastslår departementet at dagens fiskeriforvaltning er innenfor folkerettens rammer: (Prop. 70 L, Kap., side 7: ”Fiskeri- og kystdepartementet er ikke enig med kystfiskeutvalet i deira vurdering av at på bakgrunn av reglane i folkeretten om urfolk og historisk bruk, eksisterer ein rett til fiske for befolkningen i Finnmark. Departementet legg også til grunn at gjeldande reglar for regulering av og deltaking i fiskeria er i tråd med dei folkerettslege pliktene ovenfor samane som minoritet og urfolk.”

Dette innbærer en avvisning av forutsetningene i Sametingets flertallsvedtak.

NSR finner det svært oppsiktsvekkende at sametingsrådet ikke finner noen grunn for Sametinget til å behandle en lovproposisjon som det er konsultert om av sametingsrådet og behandlet i Sametinget. Sametingsrådet har prinsipielt grunnlag konkludert med at Sametingsplenum ikke skal behandle lovproposisjonen; ”for at dette vil virke til å undergrave den posisjon Sametinget de senere år har oppnådd gjennom konsultasjonsordningen, ved at Sametinget selv bryter de spillereglene vi er så opptatt av at Regjeringen skal følge. Sametingsrådet kan ikke tillate at vi opptrer vinglete i en så viktig sak”.

III Votering

- Av 39 representanter var 35 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Egil Olli, saksordfører	Aili Keskitalo
		Geir Tommy Pedersen
		Rolf Johansen
	Egil Olli	
2	Aili Keskitalo	Sten Erling Jønsson
		Olaf Eliassen
	Aili Keskitalo	
3	Per Andersen Bæhr	
4	Willy Ørnebakk	Silje Karine Muotka
		Aili Keskitalo
		Kirsti Guvsám
	Willy Ørnebakk	
5	Sten Erling Jønsson	Geir Tommy Pedersen
		Ronny Wilhelmsen
		Aili Keskitalo
	Sten Erling Jønsson	
6	Olaf Eliassen	Aili Keskitalo
		Geir Tommy Pedersen
		Randi A. Skum
	Olaf Eliassen	
7	Geir Tommy Pedersen	Willy Ørnebakk
		Sten Erling Jønsson
		Ronny Wilhelmsen
	Geir Tommy Pedersen	
8	Anders Somby jr.	Geir Tommy Pedersen
		Willy Ørnebakk

	Anders Somby jr.	
9	Knut Store	
10	Ronny Wilhelmsen	Geir Tommy Pedersen
		Sten Erling Jønsson
		Silje Karine Muotka
	Ronny Wilhelmsen	
11	Lailá Susanne Vars	Silje Karine Muotka
		Ann-Mari Thomassen
		Geir Tommy Pedersen
	Lailá Susanne Vars	
12	Vibeke Larsen	
13	Geir Johnsen	
14	Hilde Anita Nyvoll	Silje Karine Muotka
15	Marianne Balto	Geir Tommy Pedersen
		Silje Karine Muotka
	Marianne Balto	
16	Marie Therese Nordsletta Aslaksen	
17	Mariann Wollmann Magga	Silje Karine Muotka
18	Randi A. Skum	
19	Ellinor Marita Jåma	Alf Isaksen
		Trond Are Anti
	Ellinor Marita Jåma	
20	Sten Erling Jønsson	
21	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
22	Vibeke Larsen	
23	Rolf Johansen	
24	Geir Tommy Pedersen	
25	Silje Karine Muotka	
26	Aili Keskitalo	
27	Egil Olli, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

- Sametingsrådets beretning for perioden 08.02.-29.03.12 tas til etterretning.

Behandlingen av saken ble avsluttet 18.04.12 kl. 12.05.

Åssi/Sak SP 015/12

Spørsmål til Sametingsrådet i henhold til Sametingets forretningsorden § 22

Arkiv

Arkivsaksnr.

SF-

12/1787

Saken påbegynt 18.04.12 kl 14.30.

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel

II Spørsmål og svar

Spørsmål 1, fra representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Reinbeitekonvensjonsforhandlinger

Hva er status i reinbeitekonvensjonsforhandlingene mellom statene? Hva har sametingsrådet gjort for å bidra til en endelig ratifikasjon av ny reinbeitekonvensjon?

Svar på spørsmål 1:

Utkastet til ny norsk-svensk reinbeitekonvensjon ble behandlet av Sametingets plenum i juni 2010. Utkastet fikk Sametingets tilslutning, men med sterke forbehold hva gjelder den særskilte protokollen (områdeprotokollen) som det blir vist til i konvensjonens artikkel 6.

På svensk side har utkastet til konvensjon vært til behandling flere ganger uten å ha blitt akseptert. Likeså har utkastet blitt behandlet gjentatte ganger av Svenske Samers Riksforbund (SSR), senest i et ekstraordinært landsmøte høsten 2010, uten å ha fått nødvendig tilslutning.

Sametingsrådet og NRL møtte 19. desember med representanter fra det svenske sametinget under ledelse av styrelseordførande Per Mikael Utsi og SSR ledet av styrelseordførande Jørgen Jonsson. Det konstateres at begge sider er enige om, og gir sin tilslutning til, at vi forsøker å finne en løsning som kan ligge innenfor den forhandlingsløsning som foreligger.

Sametingsrådet er av Landbruks- og matdepartementet oppfordret til fortsatte sondringer med det svenske sametinget med sikte på et felles grunnlag for et felles møte med de respektive ansvarlige ministre i nær framtid.

Siden det gjelder et forhandlingsutkast som allerede er undertegnet av de respektive ministre, vil rådet måtte søke avklart om - og i hvilke utstrekning vi får utvidet rammene for eventuelle fortsatte sondringer.

NRL og de berørte reinbeitedistrikter vil i så tilfelle bli informert og konsultert før vi kan gå videre med saken.

Spørsmål 2, fra representant Nanna Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Revidering av fagplaner i samisk

NSR er kjent med at det foregår en revidering av fagplaner til 1. og 2. språk samisk. Vi spør oss hva som er hensikten med revisjonen? Og når revideringen skal være ferdig?

Videre spør NSR etter om det er opprettet et arbeidsutvalg? For at revideringen skal kunne være fruktbar og tilføre noe nytt og/eller bedre er det nødvendig med fagpresoner med kompetanse fra både grunn- og videregående skoler. Er begge disse gruppene representert? Hvis det er opprettet et utvalg lurer vi på hvem som sitter i det og hvilket mandat de har? Er det evt. andre fagplaner som også skal revideres?

I denne sammenheng lurer vi i NSR på om det er mulig å komme med innspill til utvalget? Hvis ja; hva er fristene og er de offentliggjort noen steder?

Svar på spørsmål 2:

Kunnskapsdepartementet har satt i gang arbeid med revidering av læreplanene i norsk, engelsk, matematikk, samfunnsfag og naturfag og de parallelle likeverdige samiske læreplanene i norsk for elever med samisk som førstespråk, naturfag - samisk og samfunnsfag – samisk. Læreplanrevideringen skal omfatte alle de grunnleggende ferdighetene; å kunne lese, skrive, uttrykke seg muntlig, regne og digitale ferdigheter. Retningslinjer for utforming av læreplaner for fag er revidert i november 2011. Det er også utarbeidet rammeverk for grunnleggende ferdigheter. Grunnleggende ferdigheter skal bli mer tydeligere i kompetansemålene enn i gjeldende læreplaner. Det skal også utvikles veiledende kjennetegn på måloppnåelse. Kjennetegn på måloppnåelse beskriver kvaliteten på det elevene mestrer i forhold til de samlede kompetansemålene. Kjennetegn på måloppnåelse vil ikke ha forskriftsstatus slik som læreplanene har.

Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet oppdraget med å revidere læreplanene. Utdanningsdirektoratet har oppnevnt læreplangrupper som skal foreslå endringer og utvikle kjennetegn på måloppnåelse. Sametinget har krevd og fått medlemmer til læreplangruppene i norsk, samfunnsfag og naturfag. Det er nedsatt en fagovergripende referansegruppe hvor det også er et samisk medlem foreslått av Sametinget. Det samiske innholdet i læreplanene er ikke gjenstand for revisjon. Det er nedsatt en samisk ressursgruppe som skal ta gjennomgang av alle læreplanene og påse at det samiske innholdet ikke endres når formuleringene blir endret.

Gruppen som skal komme med forslag til revidering av læreplanen i norsk skal ha spesiell fokus på at norskfaget har et særlig ansvar for den systematiske opplæring i skriving, lesing og muntlige ferdigheter. Kompetansemålene skal også gjennomgås med hensyn til opplæring i norsk på yrkesfag.

Sametinget har ansvar for læreplanene i samisk. Da faget samisk sammen med norsk, skal gi den samiske eleven tilsvarende kompetanse i grunnleggende ferdigheter som norskfaget for eleven som ikke har samisk, er det nødvendig å gjøre en revisjon av grunnleggende ferdigheter i læreplanene for faget samisk. Det må også utvikles kjennetegn på måloppnåelse for fagene samisk som førstespråk og samisk som andrespråk - samisk 2 og samisk som andrespråk –samisk 3.

Forslag til ny fag- og timestfordeling for elever med samisk er sendt ut på høring fra Utdanningsdirektoratet med høringsfrist 1.6.2012. Dersom det blir store endringer i fag- og timestfordelingen, må det i forbindelse med revidering foretas gjennomgang av kompetansemål, eventuelt flytting, deling eller sammenslåing av kompetansemål. I rapporten Fag- og timestfordeling for elever som har samisk opplæring – Rapport fra arbeidsgruppe Januar 2011 er et av forslagene til gruppa er: "Læreplan i samisk som andrespråk tilpasses elever som begynner med samisk i videregående opplæring".

Oppvekst- omsorgs- og utdanningskomiteen i Sametinget har kommet med innspill angående læreplan til sak 07/12 -Sametingets melding om opplæring og utdanning. I sluttrapport fra evaluering av Kunnskapsløftet Samisk, er det en del synspunkter på læreplaner i samisk. Sametingsrådet har også henvendt seg til fagnemdene i samisk, de som utarbeider eksamener i samisk, for å få innspill til eventuelle endringer. Sametingsrådet er åpen for innspill og vil vurdere innspillene før endelig mandat for læreplangruppene utarbeides.

Spørsmål 3, fra representant Per A. Bæhr, Flyttsamelista

Stipendprioriteringer

Samisk høgskole er den eneste høgskolen som har studietilbud i reindriftsfag. Flyttsamelista spør hvorfor Sametinget ikke har prioritert stipend til disse spesielle studietilbudene som ikke finnes andre plasser enn på Samisk høgskole?

Svar på spørsmål 3:

Det samiske samfunnet har behov for kompetanse innen ulike sektorer og retninger, også innenfor reindrift. Sametingsrådet har som målsetning at kunnskap og kompetanse er grunnlaget for utvikling og styrking av samiske samfunn. Det er rådets politikk at flere tar høyere utdanning i det samiske samfunnet. Reindrift er et av bærebjelkene i det samiske samfunnet og skal derfor gjenspeile dette ståstedet.

Sametingsrådet viser til at i 2010 budsjettet ble det prioritert stipend til:

- Høyere utdanning innen natur og miljø, herunder samisk tradisjonell kunnskap, av relevans for samiske samfunn og områder.

De siste årene har det vært fokus på at det utdannes flere samiske lærere og førskolelærere men det betyr ikke at Sametingsrådet ikke ser behovet at det utdannes flere med reindriftsfaget. Rådet vurderer om stipendet til natur og miljø skal gjeninnføres.

Spørsmål 4, fra representant Anders Somby jr., Flyttsamelista

Kun 2 saker til Sametingets plenum i april 2012

Sametingets plenum har kun 2 saker i plenums møtet i april 2012. Flyttsamelista stiller spørsmål til det at hvorfor prioriterer man ikke nye saker som er kommet inn som forslag til Sametinget i årenes løp, siden man kun har 2 saker til behandling?

Hva er det som gjør at nye saker som er fremmet ikke blir prioritert? Er det slik at administrasjonen ikke gjør dette eller er det slik at Sametingsrådet ikke makter å fremme sakene til komiteene

Svar på spørsmål 4:

Sametingsrådet har flere meldinger under utarbeidelse. Dette er et arbeid som krever mye ressurser. Etter den oppsatte kjøreplanen er det ingen meldinger som er klare til fremlegging eller behandling ved dette plenums møtet. Til den kommende språkmeldingen legger imidlertid Sametingsrådet frem en redegjørelse om samiske språk.

Sametingsrådet har i perioden siden forrige plenums møte arbeidet med oppfølging av saker som tidligere har vært behandlet i Sametingets plenum. En av disse sakene er retten til fiske i sjøsamiske områder. For øvrig viser vi til rådets beretning som viser at sametingsrådet har hatt en omfattende virksomhet i denne perioden.

De nye sakene som ble kunngjort i februar er omtalt i rådets beretning.

For Sametingsrådet er det viktig å legge til rette for at Sametingets representanter får informasjon om aktuelle saker slik at vi har et godt kunnskapsgrunnlag når beslutninger skal tas. Under de siste plenums møtene har det ikke vært tilstrekkelig med tid til å arrangere seminarer for representantene. Sametingsrådet er derfor fornøyd med at det er satt av tid til tre seminarer under dette plenums møtet.

Spørsmål 5, fra representant Anders Somby jr., Flyttsamelista

Viser til sak 044/11 – innspill til reindrifftsavtalen 2012-2013

Under avsnittet ”Reindriftens arealer” står det følgende:

Reindriffts beitegrunnlag er mer truet enn før og Sametinget ber myndighetene om å iverksette identifiseringsprosesser i forhold til all politikktutvikling der reindriffts arealer indirekte eller direkte berøres, og sørge for at bærekraftprinsippet følger alle sektorer med et mål om en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift.

Flyttsamelista spør om i hvilken form vil Sametinget sette i gang dette arbeidet? Er det i en kommisjonsform eller er det i jordskifteform, som er formet i forhold til reindriften, og hvor langt er dette arbeidet kommet?

Svar på spørsmål 5:

Det vises til et avsnitt under Sametingets innspill til reindrifftsavtalen 2012 – 2013 og hvilken form Sametinget vil sette i gang dette arbeidet.

Hovedavtalen for reindriften § 4 gir Sametinget anledning til å uttale seg om reindrifftsavtalen før denne behandles i Stortinget vårsesjonen 2012. Avsnittet som det vises til er en del av innspillene som Sametinget gir til reindrifftsavtalen. Dette betyr at innholdet i dette avsnittet er et innspill overfor forhandlingspartene i reindrifftsavtalen og ikke et arbeid som Sametinget skal igangsette og gjennomføre.

Samtidig vil Sametingsrådet vise til at Sametinget gjennom innspillene til reindrifftsavtalen etterlyser en hensiktsmessig forvaltning som ivaretar reindriffts interesser i arealsaker. Sametinget forventer at det settes i gang prosesser der reindriffts arealer vernes.

Sametingsrådet vil følge med hva reindrifftsmyndighetene gjør på arealvernensiden fremover og vi forventer at Sametinget involveres i både i saker som angår arealtilgang og andre forhold som har betydning for reindriften.

Spørsmål 6, fra representant Geir Tommy Pedersen, NSRs sametingsgruppe

Tiltak for samer bosatt i byer

Stadig flere samer bosetter seg i byer som resultat av endrede bosettingsmønstre. Dette medfører også at byene tar på seg sitt ansvar for å tilrettelegge tjenestetilbudene for den samiske befolkningen. Dessverre er det slik at det nye bystyret i Tromsø trakk søknaden om å innlemme Tromsø i det samiske språkforvaltningsområdet, dette beklager NSR sterkt.

Videre registrer vi at Oslo står uten et tilbud om et samisk møtested for samer bosatt i Oslo-området.

I andre byer står samer så og si helt uten tilstrekkelige tilbud.

Sametingsrådet har dessverre avvist en bevist satsning på en samisk bypolitisk plan.

I denne sammenheng vil NSR spørre hvordan rådet konkret har tenkt å forbedre situasjonen for samer bosatt i de større byene og hvilke virkemidler som vil bli igangsatt?

Svar på spørsmål 6:

Sametingsrådet vil i løpet av 2012 legge fram en sak om regionalpolitikk til drøfting i plenum som også vil omhandle bypolitiske utfordringer. Sametinget har i dag en rekke virkemidler for samiske tiltak både i byer og større tettsteder, eksempelvis støtteordninger til språkprosjekter, læremiddelprosjekter, kulturtiltak, helse- og sosialprosjekter. Når det gjelder støtte til næringsutvikling så har Sametinget ønsket å prioritere de tradisjonelle samiske områdene. Sametinget mener at de tradisjonelle samiske områdene er viktige for opprettholdelsen av den samiske kulturen og språket. Det er derfor viktig å bidra til næringsutvikling i de områdene der markedsgrunnlaget er svakt. Dette vil bidra til å sikre bosetting i områder som i dag har store utfordringer med befolkningsutviklingen.

Siden byene er ulike og samene har ulike behov i disse byene så mener sametingsrådet at det er det vanskelig med en felles bypolitisk plan. Da er det mer hensiktsmessig med individuelle samarbeidsprosesser for å bedre tilbudet til samer bosatt i de ulike byene. Sametingsrådet har hatt møte med Oslo kommune, Alta kommune, Trondheim kommune og skal ha et møte med Tromsø kommune. På disse møtene er temaet hvordan kommunene og Sametinget kan samarbeide for å forbedre situasjonen for samer bosatt i byene. I møte med Alta kommune hadde vi et spesielt fokus på samiske barn og unges oppvekstvilkår i byen. Vi har en løpende dialog med Trondheim kommune angående både barnehagetilbud, opplæring og møteplasser. I møte med Oslo kommune har vi blant annet drøftet behovet for en samisk møteplass. Sametingsrådet ser behovet for en slik møteplass og har i dialog med Oslo blitt enig om at det er viktig at begge parter står for grunnfinansieringen av en slik møteplass i Oslo. Samtidig vil Sametingsrådet presisere at styret i Oslo samisk hus har ansvaret for å legge til rette for aktiviteter slik at samene i Oslo regionene får et kulturelt tilbud.

Sametingsrådet har avtalt to årlige politiske møter med Oslo kommune hvor bysamers situasjon diskuteres og følges opp, det samme målet har Sametingsrådet overfor Tromsø kommune. Sametingsrådet vil trekke frem at områdene barnehage, språk og samisk undervisning er temaer som vil få særlig fokus under disse møtene. Sametingsrådet vil understreke at også andre temaer som f.eks eget samisk møtested er viktige saker og vil følges opp. Gjennom slike møter vil Sametingsrådet være med og påvirke til at bysamer beholder sine eksisterende tilbud og tjenester samt at nye tiltak kommer på plass.

Sametingsrådet beklager også at Tromsø kommune trakk søknaden om å bli innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Vi vet at for mange større kommuner kan det være en utfordring å bli innlemmet i forvaltningsområdet fordi kravene oppleves som for store. Sametingsrådet er derfor glad for at FAD nå prioriterer arbeidet med å gå igjennom samelovens språkregler for å vurdere om de skal fornyes. Vi viser også til rådets beretning.

Spørsmål 7, fra representant Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe

Ny mineralstrategi

Regjeringen er i ferd med å utarbeide en ny mineralstrategi. I hvilken grad har Sametingsrådet fulgt opp denne pågående revideringen av mineralstrategien, i lys av at Mineralloven ikke holder folkerettslig standard?

Svar på spørsmål 7:

Som rådet redegjorde for i rådets beretning til Sametinget plenum i februar 2012 var det etter invitasjon fra Nærings- og handelsdepartementet møte mellom Sametingsrådet og statssekretær Rikke Lind 4.1.2012 om regjeringens arbeid med strategier for mineralnæringen. Sametingsrådet ga på dette møtet, og i overlevert notat, uttrykk for at den nye minerallovens manglende etterlevelse av menneskerettighetene for urfolk innebar at Sametinget ikke kunne gi sitt samtykke til loven, og da heller ikke til beslutninger tatt ihht til loven, samt strategier og tiltak basert på de samme lovrammer.

Sametingsrådet framhevet imidlertid at en var åpen for å konsultere om tiltak i strategien for mineralnæringen om det der gis klart uttrykk for at mineralloven skal endres slik at hensynet til samisk kultur ivaretas i hele det tradisjonelle samiske området, og at det er angitt en tidsplan for et slikt arbeid. Nærings- og handelsdepartementet ga på møtet i januar uttrykk for at dette skulle vurderes.

11.4.2012 var det nytt møte i Karasjok mellom Sametingsrådet og statssekretær Rikke Lind. Nærings- og handelsdepartementet kom ikke med nye signaler om endringer av mineralloven, noe som medførte at møtet ikke omhandlet konsultasjoner om strategier. Drøftingen konsentrerte seg da om forståelsen av mineralloven og betydningen av at den må endres. Statssekretær Rikke Lind ga uttrykk for at Sametinget i løpet av våren vil bli invitert til et møte med stastråd Trond Giske om saken.

Spørsmål 8, fra representant Trond Are Anti, NSR/SÁB sametingsgruppe

Fiske i Tanavassdraget

Tanavassdragets fiskeforvaltning, som er en ny forvaltning for fiske i Tanavassdraget ble etablert ved Kongelig Res i 2011.

Styret har kommet med forslag om å endre retningslinjer for lokalebefolkningens laksefiske. Når styret gjør dette, er de forpliktet til å si opp dagens overenskomster. Overenskomster som forhandlingsdelegasjonen mellom Finland og Norge har laget og bruker.

Det har igjen vært stor konflikt mellom lokalbefolkningen og tilreisende fiskere (turister) om hvordan man skal fordele fiske mellom disse to gruppene. Finske myndigheter forsvarer turistfiske, som har hatt stor økning de siste årene. Lokalbefolkningen mener at deres tradisjonelle fiske er viktigere enn fritids fiske. Laksebreveiere har gått så langt at de krever førsterett til fiske, som er hovedårsaken til at lokalforvaltningen ble etablert. Sametinget hadde forrige gang ved deres medlem i forhandlingsdelegasjonen støttet de lokale fiskerne, og brukt ILO-Konvensjon nr 169 som hjelp slik at statene er forpliktet til å tilrettelegge fordeler for områdets tradisjonelle fiske.

Slik som jeg nevnte så holder man på å etablere en ny forhandlingsdelegasjon. Sametingene får fra begge sider inn medlemmer til denne delegasjonen. Hvordan skal Sametinget i Norge, og selvfølgelig også Sametinget i Finland, arbeide i denne delegasjonen for å fremme samiske fisketradisjoner? Eller er det slik at disse to Sametingene ikke kommuniserer når det er snakk om denne type arbeid, og vil da på denne måten svekke samiske interesser, og da vil igjen storsamfunnet vinne og er med på å skyve bort de lokale fiskerne fra fiskeplassene? Nå er situasjonen slik at i løpet av sommeren så hører 85 000 timer til turistfiske, og kun noen tusen timer til lokale fiskere. Hvordan skal det norske Sametinget ta i mot denne utfordringen?

Svar på spørsmål 8:

Sametingsrådet har lenge ønsket at forhandlingene med Finland igangsettes. Dette kravet er stilt i en rekke anledninger. Sametingsrådet er glad for at forhandlingene nå er en realitet.

Tana Fiskeforvaltning er etablert etter en prosess der Tanautvalget, der sametingsrådet hadde en representant, utredet lokal forvaltning i vassdraget. Det er nå lokalbefolkningen selv som skal forvalte vassdraget. Laksebreveierne har en sentral posisjon i forvaltningen, samtidig som også den øvrige lokalbefolkningen er godt representert i styret og deres rettigheter ivaretatt etter at retten til stangfiske ble forskriftsfestet. Tana Fiskeforvaltning (TF) er forpliktet til å forvalte innenfor de lovmessige rammene som er satt. Det vil si at de også må forholde seg til dagens overenskomst med Finland.

Forhandlingene om overenskomsten starter i år og både TF og Sametinget er representert i forhandlingsutvalget. Sametingsrådet har hele tiden i forkant av denne prosessen vært tydelig på overfor norske myndigheter at vi mener det er naturlig at også det finske Sametinget bør ha en rolle i forhandlingene. Sametingsrådet har holdt det finske Sametinget orientert om prosessen på norsk side.

Sametingets rolle i forhandlingene er å ivareta samiske interesser. Første møte i forhandlingsutvalget på norsk side er 2. – 3. mai.

Spørsmål 9, fra representant Silje Karine Muotka, NSRs sametingsgruppe

Spørsmål om samarbeidsavtaler

Sametinget har tidligere inngått samarbeidsavtaler med ulike offentlige instanser som Husbanken og Innovasjon Norge - begge med formål om å fremme gjensidig forståelse og for å finne samarbeidspunkter som fremmer instansenes virke i samiske områder i tråd med samiske rettigheter og behov.

Hva er den nåværende status i arbeidet innenfor disse samarbeidsavtalene, og hvilke konkrete satsninger og tiltak har samarbeidspartene prioritert som del av oppfølgingen av avtalene?

Svar på spørsmål 9:

Sametingsrådet ser samarbeidsavtaler med ulike institusjoner og organisasjoner som nyttige verktøy for å fremme Sametingets politikk. Sametingsrådet vil fortløpende vurdere behovet for nye samarbeidsavtaler og eventuelt fase ut andre.

Sametinget har ikke egen samarbeidsavtale med Husbanken, men har hatt samarbeid om blant annet samisk byggeskikk, herunder også avholdt konferanser i samarbeid med Husbanken med det tema. Sametingsrådet ser ikke pr.d.d. behov for en særskilt samarbeidsavtale med Husbanken.

Samarbeidsavtalen med Innovasjon Norge er gått ut, men skal fornyes i løpet av året. Rådet har arbeidet på to plan med denne samarbeidsavtalen. På den ene siden har rådet arbeidet overfor Nærings- og handelsdepartementet(NHD) med sikte på å synliggjøre Sametingets rolle og samarbeidsavtalens intensjon i den kommende Stortingsmelding om Innovasjon Norge og SIVA. På den andre siden har Sametinget allerede et godt samarbeid med Innovasjon Norge som rådet arbeider aktivt med å forbedre. Det er spesielt samarbeid om søknader hvor begge parter er involvert at samarbeidet er godt utviklet. Det kan også nevnes at Innovasjon Norge Finnmark og Sametinget ved seksjon for næring møttes i mars 2012 for å utveksle erfaringer og kompetanse, herunder også skape en større forståelse i Innovasjon Norge for utfordringer og strategier i de samiske samfunn.

Spørsmål 10, fra representant Trond Are Anti, NSR/SÁB sametingsgruppe

Behandlingstiden for Sametingets tilskuddssøknader

Tilskuddstyret ble avviklet med den begrunnelsen at man skulle korte ned behandlingstiden på tilskuddssøknader. Beslutningsmyndigheten ble flyttet over til rådet.

Blir tilskuddssøknadene behandlet raskere siden man har flyttet beslutningsmyndigheten fra tilskuddstyret til rådet? Noen tilskuddssøkere har fått svar fra Sametinget i forbindelse med søknader om at saken blir behandlet om 3 måneder. Mener rådet at 3 måneder til saksbehandling er rask saksbehandling?

Svar på spørsmål 10:

Sametinget er forpliktet i h.h.t. forvaltningslovens §11a å sende ut foreløpig melding dersom det forventes at saksbehandlingstiden er på mer enn 1 måned. Det sendes derfor ut et standardbrev om forventet behandlingstid på 3 måneder til alle søkere, men det viser seg at saksbehandlingstiden ofte er kortere enn dette. Tilskuddstyret behandlet sakene i sine møter som varierte i antall fra 4-6 møter i året. Rådet behandler saker fortløpende i ukentlige møter.

Spørsmål 11, fra representant Trond Are Anti, NSR/SÁBs sametingsgruppe

Bøkfjorden ødelegges av giftig gruveslam

Den nasjonale villaksfjorden, Bøkfjorden ødelegges av giftig gruveslam fra Sydvaranger gruve drift. Denne problemstillingen er blitt reist opp som ny sak og tatt opp som spørsmål til rådet på plenum i Sametinget. Hva har sametingsrådet gjort for å stoppe at den nasjonale villaksfjorden, Bøkfjorden ødelegges av giftig gruveslam fra Sydvaranger gruve drift?

Svar på spørsmål 11:

Sydvaranger Gruve AS har tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven som ble gitt av Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) den 23.4.2008. Tillatelsen gjelder deponering av avgangsmasser fra separasjonsprosessen i Kirkenes til sjødeponi i Bøkfjorden som er en videreføring av eksisterende sjødeponi fra tidligere Sydvaranger ASA som ble nedlagt i 1996. Selskapet har tillatelse til å deponere inntil 4 millioner tonn avgangsmasse og inntil 35 tonn flokkuleringsmiddel i på havbunnen per år. Tillatelsen er basert på en årlig produksjon av inntil 3 millioner tonn jernmalmkonsentrat.

I sak 28/10: Sametingsrådets beretning om virksomheten den 28.9.2010 ble det redegjort for Sametingsrådets oppfølging av nye saker som ble kunngjort på plenumsmøtet i sak 18/10: Forslag 1: Sydvaranger Gruves giftutslipp i Bøkfjorden.

I ettertid fikk Sydvaranger Gruve AS tillatelse av Klif etter forurensningsloven til midlertidig bruk av det omstridte flokkuleringsmiddelet Magnafloc 1707 den 1.11.2010. Tillatelsen gjaldt inntil bedriftens søknad om tidsbegrenset tillatelse på inntil 18 måneder ble ferdig behandlet. Det ble gitt tillatelse uten forutgående høring da Klif mente at det forelå tungtveiende samfunnsmessige interesser som tilsa at det hastet med å gi tillatelse for å sikre arbeidsplasser lokalt og regionalt. Samt at utslippet for en begrenset periode ikke vil gi miljømessige konsekvenser av betydning for Bøkfjorden. Den 11.11.2011 sendte Klif søknaden på høring. Sametinget valgte da av kompetanse- og kapasitetshensyn og ikke svare på høringen fordi søknaden var tidsbegrenset. Vurderingen var at det avventes til en eventuell permanent søknad foreligger. Klif hadde i brev til Sametinget den 9.7.2010 understreket at en ytterligere økning i produksjonen og ytterligere utslippstillatelse vil utløse krav om konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven. Formålet med konsekvensutredninger er å sikre at hensynet til miljø og samfunn blir tatt i betraktning under forberedelsen av planer eller tiltak.

Den 6.4.2011 endret Klif utslippstillatelsen til også å omfatte bruk av det flokkuleringskjemikaliet Magnafloc 1707. Innenfor rammen for mengde flokkuleringsmidler på 35 tonn/år har Klif gitt en tillatelse for bruk av Magnafloc 1707 som gjelder til 1. mai 2012. Begrunnelsen var den samme som tidligere om at fordeler for virksomheten og samfunn anses som større enn mulige miljømessige ulemper. Klif vurderte videre at beskyttelsesregimet for nasjonale laksefjorder ikke er til hinder for å gi tillatelsen fordi virksomheten ikke utgjør fare for akutt forurensning. Klif innskjerpet i den endrete utslippstillatelsen vilkårene i tillatelsen. Det er stilt strengere krav til overvåking av deponiet og til undersøkelser av skjell, krabbe og fisk fra deponiområdet. I tillegg skal virksomheten oppdatere avfallhåndteringsplanen slik at denne omfatter forslag til avslutning, overvåking og kontroll av deponiet.

Sydvaranger Gruve AS opplyser at dem vil søke om ordinær utslippstillatelse, etter planen vil den bli sendt til Klif i løpet av våren 2012. Sametingsrådet avventer en slik permanent utslippssøknad med tilhørende konsekvensutredning. Sametingsrådet vil ta stilling til saken når konsekvensutredningen som belyser komplekse spørsmål i saken foreligger.

Spørsmål 12, fra representant Trond Are Anti, NSR/SÁBs sametingsgruppe

Samisk reiselivsplan

Den siste samiske reiselivsplanen er fra år 2000. NSR foreslo fra Sametinget i 2008 å sette i gang med å lage en ny helhetlig samisk reiselivsplan. Hva har rådet gjort med saken? Har rådet til hensikt å lage en ny helhetlig samisk reiselivsplan? Når kommer det en melding om hvordan samisk reiseliv fungerer?

Sametinget bevilger penger til samisk reiseliv. Hvordan kvalitetssikrer Sametinget at det er et samisk produkt som Sametinget støtter?

Svar på spørsmål 12:

Sametinget utarbeidet en reiselivsplan i 2000. NSR etterspør om rådet har planer om å utarbeide en ny plan. Rådet har utarbeidet en næringsmelding der blant annet samisk reiseliv også er inkludert. Strategier og tiltak for reiselivsutvikling framkommer i de årlige budsjettene. Rådet ser av den grunn ikke behov for en egen reiselivsplan. Rådet har planer om å sette gang et tre-årig prosjekt som har som mål å få opp aktiviteten i det samiske reiselivet. Målgruppen er småskala reiselivsaktører og aktører som samarbeider med disse. Det jobbes med å fullfinansiere prosjektet.

Når det gjelder kvalitetssikring av samiske reiselivssøknader skjer det i hver enkelt sak. Sametinget finansierer samiske reiselivstiltak gjennom verdiskapingsprogrammet for næringskombinasjoner og samisk reiseliv. Reiselivsprosjekter som ikke har samisk innhold finansieres over variert næringsliv. Rådet vurderer både det samiske innholdet i prosjektet og faglige og økonomiske evner til å gjennomføre prosjektet. Dette skjer ofte i dialog med den enkelte søker. Det planlagte reiselivsprosjektet skal ha stort fokus på kvalitetssikring av det samiske reiselivet.

Spørsmål 13, fra representant Trond Are Anti, NSR/SÁBs sametingsgruppe

Sikring av samisk språk

For at samisk språk skal bevares, må det brukes og språkbærerne må utvikle seg. Språkbærerne skal både overføre kompetanse i samisk språk til den neste generasjonen og skjøtte samisk vitenskapelig. Dagens situasjon er slik at store deler av språkbærerne snart går ut i pensjon.

Ser rådet det som viktig å sikre og utvikle de samiske språkbærerne? Hva er rådets strategi i å sikre og rekruttere samiske språkbærere faglig? Det er her snakk om å rekruttere språkbærere til å øke formell samisk kompetanse til mastergrads- og doktorgradsnivå.

Svar på spørsmål 13:

Sametingsrådet har som overordnet målsetning at den samiske befolkningen har kunnskap, kompetanse og ferdigheter som kreves for å utvikle samiske samfunn. Videre sier rådet at den samiske befolkningen har reell rett til kvalitativ god opplæring i og på samisk og delmål at all høyere utdanning og forskning ivaretar det samiske perspektivet.

Rekrutteringen av flere samiske fagfolk og flere som snakker samisk er utvilsomt viktig arbeid for Sametingsrådet. Strategier som rådet har for blandt annet å få flere til å ta høyere utdanning innen samisk er gjennom stipendordninger og aktiv virkemiddelbruk. Sametingsrådet har også som strategi at man vil medvirke til at utdanningsinstitusjoner som har overordna ansvar for de tre samiske språkene kan tilby studier i samisk (nord, lule- og sørsamisk). Sametingsrådet jobber i samarbeid med utdanningsinstitusjoner slik at det hele tiden skal utdannes flere som kan ta høyere utdanning i samiske språk.

Sametingsrådet jobber også i forhold til myndighetene slik at den nasjonale politikken ivaretar det samiske perspektivet både innenfor barnehage, grunnopplæring og høyere utdanning og forskning. Det må utvilsomt jobbes mer i forhold til myndighetene for å få flere øremerkede midler til både master og doktorgradsstudier.

Sametingsrådet har nå igangsatt arbeidet med egen språkmelding og den vil når den ferdigstilles peke ut flere handlingstiltak hva gjelder bevaring og utvikling av de samiske språkene.

Spørsmål 14, fra representant Trond Are Anti, NSR/SÁBs sametingsgruppe

Sikre samiske elever som har rett til spesialundervisning

Samiske elever som har rett til spesialundervisning, har ikke samme tilbud som norske elever. I tillegg til at det mangler vanlige læremidler etter kunnskapsløftet, er også dårligere læremiddeltilbud i spesialundervisningen og dårligere spesialpedagogisk tilbud. Disse elevene har en dobbel bør.

Anser rådet denne saken for å være viktig? Hva er rådets strategi for å møte denne utfordringen? Hvilke tiltak ser rådet for seg for å rekruttere flere spesialpedagoger og til å produsere flere spesialpedagogiske hjelpemidler

Svar på spørsmål 14:

Etter Opplæringsloven har samiske barn samme rett som norske barn har til å få spesialpedagogisk opplæring. Det skoleeiers klare plikt å legge forholdene til rette for at alle elevene får tilrettelagt undervisning. Sametinget har jobbet for å etablere SEAD – Sámi earenomáš pedagogalaš doarjalus/ Samisk spesialpedagogisk støtte, som er en landsdekkende støtte.

Ved hjelp av sin kompetanse skal SEAD sikre samiske barn slik at de får hjelp på grunnlag av sin bakgrunn og sitt språk, og med det formålet er SEAD– Sámi earenomáš pedagogalaš doarjalus/ Samisk spesialpedagogisk støtte bygd opp. SEAD skal være et bindeledd til andre landsdekkende kompetanseorgan.

Sametinget har hatt en stipendordning som gjelder høyere utdanning i spesialpedagogikk. Det er store behov på forskjellige områder, og derfor har Sametinget nå prioritert å støtte andre områder av høyere

utdanning. Gjennom bidrag er Sametinget også med på å fremme produksjon av spesielt tilrettelagte kærémidler på samisk slik at de fagpersonene som jobber med samiske barn, har tilfredsstillende, tilrettelagte redskaper og hjelpemidler på samisk.

Hvert år prioriteres spesielt tilrettelagte læremidler, på grunnlag av oppgitte individuelle behov. Læremidler kan være for de som har problemer med synet, med hørselen, i matematikk, lesing og skriving og det kan være kartleggings- og veiledningsmateriell.

Fra 2006 til i dag er det, på grunnlag av kunnskapsløftet, produsert i alt 92 forskjellige spesielt tilrettelagte læremidler. Det finnes også prosjekter som er i gang men som ikke er fullført ennå.

III Votering

- Av 39 representanter var 34 til stede. Det ble ikke votert over saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Ann-Mari Thomassen	
	Ellinor Marita Jåma	
	Ann-Mari Thomassen	
	Jarle Jonassen	
	Ellinor Marita Jåma	
2	Nanna Thomassen	
	Láilá Susanne Vars	
	Nanna Thomassen	
	Láilá Susanne Vars	
3	Per Andersen Bæhr	
	Láilá Susanne Vars	
	Per Andersen Bæhr	
	Láilá Susanne Vars	
4	Anders Somby jr.	
	Egil Olli	
	Anders Somby jr.	
	Willy Ørnebakk	
	Ann-Mari Thomassen	
	Silje Karine Muotka	
	Trond Are Anti	
	Egil Olli	
5	Anders Somby jr.	
	Ellinor Marita Jåma	
	Anders Somby jr.	
	Ellinor Marita Jåma	
6	Geir Tommy Pedersen	
	Vibeke Larsen	
	Geir Tommy Pedersen	
	Vibeke Larsen	
7	Aili Keskitalo	
	Marianne Balto	
	Aili Keskitalo	
	Marianne Balto	
8	Trond Are Anti	

	Marianne Balto	
	Trond Are Anti	
	Alf Isaksen	
	Marianne Balto	
9	Silje Karine Muotka	
	Marianne Balto	
	Silje Karine Muotka	
	Sten Erling Jønsson	
	Marianne Balto	
10	Trond Are Anti	
	Vibeke Larsen	
	Trond Are Anti	
	Vibeke Larsen	
11	Trond Are Anti	
	Vibeke Larsen	
	Trond Are Anti	
	Vibeke Larsen	
12	Trond Are Anti	
	Marianne Balto	
	Trond Are Anti	
	Marianne Balto	
13	Trond Are Anti	
	Lailá Susanne Vars	
	Trond Are Anti	
	Lailá Susanne Vars	
14	Trond Are Anti	
	Lailá Susanne Vars	
	Trond Are Anti	
	Lailá Susanne Vars	
	Geir Tommy Pedersen, til forretningsorden	

Behandlingen av saken ble avsluttet 18.04.12 kl 17.40

Åšši/Sak SP 016/12

Kunngjøring av nye saker

Arkiv   Arkivsaksnr.
SF-   12/1788

Saken påbegynt 18.04.12 kl 17.40.

I Dokumentliste

Nr	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	17.04.2012	Representant Ann-Mari Thomassen NSRs sametingsgruppe	Den planlagte veien E10 Evenes - Sortland kan føre til alvorlige konsekvenser for reindriften i Kanstadsfjord/Vestre-Hinnøy
2	17.04.2012	Representant Ann-Mari Thomassen NSRs sametingsgruppe	Opprettelse av fond
3	17.04.2012	Representant Trond Are Anti NSR/SåB	Kvalitetssikring av spesialpedagogisk opplæringstilbud for samiske barn og elever i barnehagen, grunnskolen og videregående skole
4	17.04.2012	Representant Jørn Are Gaski og Ida Marie Bransfjell Arbeiderpartiets sametingsgruppe og ASG	Flere samer i byer- og tettsteder betyr nye utfordringer
5	17.04.2012	Representant Rolf Johansen NSRs sametingsgruppe	Evaluering av samisk kulturminneforvaltning
6	17.04.2012	Representant Trond Are Anti NSR/SåB	Etablering av en samisk TV-kanal
7	17.04.2012	Representant Aili Keskitalo NSRs sametingsgruppe	Behandling av Prop. 70 L (2011-2012) på Sametinget
8	17.04.2012	Representant Jørn Are Gaski Arbeiderpartiets sametingsgruppe	Digitalisering av sørsamisk arkiv
9	17.04.2012	Representant Toril Bakken Kåven Nordkalottfolket	Kystfiskeutvalget - videre arbeid
10	17.04.2012	Representant Ann-Mari Thomassen NSRs sametingsgruppe	Fremskutt base for kampfly i Evenes - konsekvenser for samisk kultur
11	17.04.2012	Representant Ida Marie Bransfjell Aarjel-Saemiej Giellh	Biotekologi - tema under forberedende urfolks konferanse i Alta 2013

II Forslag

Forslag 1, representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Den planlagte veien E 10 Evenes - Sortland kan føre til alvorlige konsekvenser for reindriften i Kanstadsfjord/Vestre-Hinnøy

NSR sametingsgruppe viser til den planlagte veien E10 Evenes – Sortland som har som hovedformål å bedre framkommelighet og redusere avstandskostnader.

Statens vegvesen har utarbeidet en Konseptvalgutredning og viser i utredningen at store arealer i Evenes, Tjeldsund og Lødingen kommuner er definert som reinbeiteområder og at området mellom Fiskfjord og Gullsfjordbotn er et viktig reinbeiteområde for reindriftsnæringa i Kanstadsfjorden i Lødingen.

NSR er kjent med at veien er planlagt å gå helt fra Kanstadfjorden, gjennom Storolaheimen, Teltveiene og inn i Heggedalen. Midt i Heggedalen er veien planlagt å gå i tunell og komme ut i Fiskfjorden.

Valget på denne veistrekingen er meget uheldig for reindriften i området. Veien vil medføre til avskjæring av en viktig flytte-og trekkvei for reinen i Kanstadfjord/Vestre-Hinnøy Reinbeitedistrikt. Så lenge det har vært reindrift i området har reinen brukt denne strekingen til trekkvei på grunn av den smale passasjen mellom Gullsfjorden og Kanstadfjorden. Den smale passasjen tilsier at reinen ikke har andre steder å flytte enn akkurat der hvor veien er planlagt. Dette vil føre til alvorlige konsekvenser for reindriften i området.

NSR er meget bekymret for situasjonen for reindriften i Kanstadfjord/Vestre-Hinnøy Reinbeitedistrikt. Distriktet er under stadig press når det gjelder bruken av reinbeitearealene. Distriktet opplever stadige søknader om hyttebygginger og har måttet oppleve å miste viktige reindriftsarealer til dette formålet og til andre formål.

NSR viser til Samerettsutvalget II – innstilling og forslag. Denne er ikke politisk behandlet av Regjering og Storting. Dette tilsier at rettighetsspørsmålet ikke er avklart i forhold til arealer i Nordland. Når det gjelder rettighetsspørsmålet kan det utfra historisk bruk sannsynliggjøres at reindriften i Kanstadfjorden i Lødingen har en udiskutabel kollektiv bruksrett i området der Statens vegvesen og norske myndigheter planlegger veitraseen.

Statens vegvesen dokumenter i Konseptutvalgutredningen at Konsept 1 er det alternativet som gjør minst skade for reindriften. Konsept 1 vil være en tunell gjennom Kanstad til Kåringen, og tunell fra Fiskfjorden til Kongsvik. Konsept 1 vil også tilsi at man slipper et rasfarlig område på østsiden av Fiskfjorden.

NSR anmoder sametingsrådet om å be om konsultasjoner i saken og kreve at Statens vegvesen og offentlige myndigheter velger det alternativet som gjør minst skade på reindriftnæringen i området. NSR minner også om at Kanstadfjord/Vestre-Hinnøy Reinbeitedistrikt er en direkte berørt part i saken og må konsulteres.

Forslag 2, representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Opprettelse av fond

Sametinget bør vurdere revisjon av Retningslinjene for politisk nivå og vurdere muligheter for opprettelse av et fond der sametingsrepresentanter har muligheter til å donere møtegodtgjørelser til et velledig formål.

Forslag 3, representant Trond Are Anti, NSR/SáB

Kvalitetssikring av spesialpedagogisk opplæringstilbud for samiske barn og elever i barnehagen, grunnskolen og videregående skole

Samiske barn og elever som har rett til spesialundervisning etter opplæringsloven skal få kvalitativt tilpasset opplæring i og på samisk etter individuellopplæringsplanen (IOP). Den individuelle opplæringsplanen skal skissere formål og innhold i opplæringen og metoder for gjennomføring. Omlag 10 % av barna og elevene har spesialundervisning etter IOP i barnehager og skoler.

NSR/SáB foreslår overfor Sametinget å sikre at samiske barn og elever, som har rett til spesialundervisning etter opplæringsloven, får tilpasset spesialpedagogisk tilbud i og på samisk. På bakgrunn av det vil NSR/SáB foreslå at Sametinget foretar en behovsundersøkelse for spesialundervisning i barnehager og skoler. Det vil også være behov for å kartlegge hvilke spesialpedagogiske tilbud/veiledninger institusjoner som Senter for samisk i opplæringen, SEAD og andre spesialpedagogiske institusjoner tilbyr disse barna og elevene. Herunder også utrede hvilke mangler disse institusjoner ser. NSR/SáB mener at det er behov for å sikre spesialpedagogisk kompetanseheving blant samiske pedagoger, og sikre spesialpedagogisk hjelpemidler. Det er i dag mangel på samiske spesialpedagogiske lærere og ressurser i barnehager, skoler og andre institusjoner innen opplæringsfeltet. Det er også mangel på spesialpedagogiske materiell og hjelpemidler for samisk barn og elever.

Forslag 4, representantene Jørn Are Gaski og Ide Marie Bransfjell, Arbeiderpartiets sametingsgruppe og Áarjel-Saemiej Gielh

Konferanse om samer i byer- og tettsteder og tradisjonelle samiske områder.

På bakgrunn av den senere tids oppmerksomhet rundt endring av det samiske bosetningsmønster i byer- og tettsteder og samiske bygder og tradisjonelle områder foreslås det at Sametinget i løpet av 2013 arrangerer en konferanse om samer i byer- og tettsteder og de tradisjonelle samiske områdene.

Konferansen bør ha hovedfokus på hvordan samer i byer og bygd kan styrke det samiske, hvordan de utfyller hverandre og hva som er ulikheter og likheter og hvordan dette kan utnyttes til å styrke det samiske samfunn.

FLERE SAMER I BYER- OG TETTSTEDER BETYR NYE UTFORDRINGER.

”Nesten fire av ti personer har forlatt samiske distrikter og flyttet til en by. Og «sannheten» om at Oslo er landets største samekommune, avlives” melder NRK Sameradio 5.mars d.å med faktagrunnlaget basert på forskning fra Universitet i Tromsø. I tre valgkrets til sametingsvalget bor ca 50% av velgerne i by. Disse er Alta, Tromsø og Oslo og utgjør 17 av 39 mandater. Avjovarre valgkrets har mistet et mandat, mens Sør-Norge valgkrets får to nye mandater ved neste Sametingsvalg i 2013. Alta har ca 20% av alle samiske 1. og 2. språkselever totalt i landet og det er omtrent like mange i Sametingets valgmanntall i Tromsø by som det er i Tana og Porsanger til sammen. Dette skaper nye utfordringer både politisk og samfunnsmessig for samisk myndigheter og organisasjoner. Den aller største utfordringen er å endre det mentale bilde mange beslutningstager i det samiske samfunn innehar. De har et romantisert bilde av Sapmi og overraskelsen er nok stor når tallenes tale legges på bordet : 4 av 10 samer bor allerede i byer og dette har skjedd siden 50-tallet, mens den samiske befolkning i de tradisjonelle samiske områdene går ned eller flater ut. Dette skaper nye utfordringer for bevaring av samisk språk kultur og samfunnsliv. Samene som folk kan ikke lenger basere seg på at samisk språk videreføres til neste generasjon i bygd og grend naturlig gjennom samiske næringer som reindrift, fiske, jordbruk eller en kombinasjon av dette. For samene i byer og tettsteder vil institusjoner som barnehage og skole være viktig i videreføringen av samisk språk og det er nettopp det som blir etterspurt av bysamer: samiske barnehageplasser, samisk i grunnskolen, samiske møteplasser og etter hvert sikkert tilrettelagt for en alderdom i institusjon.

Uvitenheten om samer i byer er stor, men det overrasker meg likevel at tidligere sametingspresident for Norske Samers Riksforbund Ole Henrik Magga uttalte til NRK 15. mars at: *"Vi har kjempet knallhardt for å klare å gjøre samisk mer synlig i de sentrale samiske områdene, og hvis disse områdene svekkes vil det helt klart gå sterkt utover bevaringen og utviklingen av samisk språk, sier Magga"* og *"Jeg skjønner at Sametinget ønsker det beste for bysamene, men vi klarer ikke å samifisere store byer."*

Jeg tror Ole Henrik Magga misforstår kraftig. Det er ikke snakk om å ha som mål og samifisere byene, men at de samene som faktisk flytter til byene skal kunne ha et samisk tilbud. Man slutter ikke å være same selv om man flytter til en by og i alle de nordnorske byene har det alltid bodd samer. Skal de overlates til seg selv eller skal man se på det som en ressurs for det samiske samfunn og samisk språk sin bærekraftighet? Samisk i byene og samisk i bygdene utelukker ikke hverandre, men utfyller hverandre og har forskjellige behov og virkemidler og derfor er de ikke konkurrenter, men vi er alle samer i sammen båt med en felles utfordring: bevaring og utvikling av samisk språk og samfunnsliv. En styrking og synliggjøring av samer i byer og tettsteder betyr ikke en svekkelse av samisk i de mer tradisjonelle samiske sentrale områdene.

Forslag 5, representant Rolf Johansen, NSRs sametingsgruppe

Evaluering av samisk kulturminneforvaltning

Det bes om gjennomgang og evaluering av samisk kulturminneforvaltning som ny sak for Sametingets plenum, der man særlig drøfter fast eller flytende grense for automatisk fredete samiske kulturminner og hvorvidt privat betalingskrav i forbindelse med forvaltning av felleskultur bør videreføres. Det langsiktige målet vil kunne være å justere kulturminneloven slik at den på beste måte sikrer Sametingets hovedmål under Kulturminnevern:

Verne og synliggjøre samiske kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon, både som en del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en samisk miljø- og ressursforvaltning.

Vern om kulturminner er viktig samfunnsoppgave som mange opplever lett blir å virke som privat ansvarsområde i forbindelse med tiltak og virksomhet av ulik karakter. Også samisk kulturminneforvaltning som iflg lov av 1978 om kulturminnevern har betydelig innvirkning på daglig liv og daglig virke for mange mennesker.

To forhold er i denne sammenheng særlig nyttig å ta opp til evaluering og debatt.

Det ene er fastsetting av tidsgrensen for fredning av kulturminner. I dag er denne grensen flytende, ved at kulturminner eldre enn 100 år automatisk er fredet. Denne ordningen skaper utfordringer som vil bli større og større etter hvert som vi fram mot 2050 får bygg fra gjenreisningen etter nedbrenningen som skjedde under 2. verdenskrig. Man kan spørre om en flytende 100-årsgrense vil fungere som en ressurs, eller utgjøre et problem både i forhold til daglig bruk som kan bli vanskeliggjort og i forhold til å ta vare på en stor mengde gjenstander og installasjoner som langt overstiger det antall man trenger for å dokumentere historiske fakta, tidsperioder og utvikling. Vil denne ordningen ha gjenklang hos befolkningen, eller risikerer man at folk unngår å melde fra om fredete kulturminner fordi det bare skaper vanskeligheter i forhold til bruk av områder, bygninger og gjenstander?

Det andre som bør debatteres er betalingsprinsipper som gjelder ved kulturminnevern. I dag er det den som skal bygge et naust eller en garasje som selv må bekoste undersøkelsene og registreringene i marken før prosjektet godkjennes. For en vanlig mann og kvinne oppleves dette ofte å være urimelig, all den stund det er tale om å måtte betale for å ta vare på en felles kulturarv. Resultatet kan fort bli at interessante og verdifulle objekter ikke registreres fordi den som har kjennskap til dette ikke er villig til å påta seg kostnadene forbundet med undersøkelse.

Større, og mer omfattende inngrep, utbygginger og anlegg må fortsatt kreves konsekvensutredet for tiltakshavers kostnad.

Forslag 6, representant Trond Are Anti, NSR/SáB

Etablering av en samisk TV-kanal

NSR, NSR/SáB sametingsgruppe foreslår at Sametinget begynner å jobbe med å legge til rette for å etablere en samisk TV-kanal.

Mange media tilbud finnes på samisk og disse tjener den samiske befolkningen godt. NSR/SáB ser likevel at det nå er på tide å etablere en egen samisk TV-kanal. Folk har tiltro til TV og man kan tenke seg til at TV-media er viktig og i bruk hos de fleste i hvert fall i 10 år fremover. En egen samisk TV-kanal ville ha løftet det samiske språkets status. Det ville ha løftet den samiske samfunnsdebatten: kulturdebatten, den politiske debatten, og man hadde hatt mulighet til å sende idretts- og kultursendinger.

I dag er det veldig lite sendingstid for de samiske programmene i norske tv-kanaler. En egen samisk TV-kanal ville gitt det samiske mediahuset mer selvstyre, for da hadde man ikke trengt å være under storsamfunnets sendinger. Nå er tiden moden for å etablere en egen samisk TV-kanal, teknisk så er ikke dette vanskelig.

Forslag 7, representant Aili Keskitalo, NSRs sametingsgruppe

Behandling av Prop. 70 L (2011–2012) på Sametinget

Den 16.03.12 la regjeringen fram en lovproposisjon om Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalet).

Sametinget tar lovproposisjonen til behandling.

Forslag 8, representant Jørn Are Gaski, Arbeiderpartiets sametingsgruppe

Digitalisering av sørsamisk arkiv

I det vidstrakte sørsamiske område er det mange private og offentlige arkiv. Omfang av disse arkivene er ikke kartlagt og heller ikke hvilke emneområdene disse arkivene inneholder er kartlagt. I andre samiske områder er digitalisering og kartlegging kommet lenger.

Mange av de private og offentlige arkivene er under bekymringsverdige lagringsforhold på loft i hus, låver og uthus og disse arkivene må ikke gå tapt for tidens tann. Dette gjelder for eksempel Lappfogden i Helgeland sitt arkiv, protokollen fra 1917 landsmøte i Trondheim ble funnet på en låve under en opprydding og dette gjelder også for mange av de private arkivene som er i besittelse av tidligere eller nåværende samiske tillitsvalgte i det vide sørsamiske område.

Sametinget bør bidra til at disse arkivene blir kartlagt, kommer inn under gode lagringsforhold og at de blir digitalisert slik at det kan komme den samiske og norske allmennheten til gode. Dette er svært viktig nå under den pågående Samerettsutvalget II prosessen. Disse digitaliserte arkivene vil dokumentere samisk tilstedeværelse, samisk bruk i område i for eksempel i forhold til reindrift og jordbruk og gi områdene det her er tale om sin rettmessige og historiske samiske identitet.

Forslag 9, representant Toril Bakken Kåven, Nordkalottfolket

Kystfiskeutvalget – videre arbeid

Sametingspresidenten har invitert til samarbeid om Proposisjon 70 som foreligger som en oppfølging av Kystfiskeutvalgets innstilling. Sametinget fastholder at de historiske rettighetene til kyst- og fjordfiskerne må anerkjennes.

Sametinget ser det som alvorlig at regjeringen ikke vil anerkjenne den historiske retten kystfolket har til fiske, slik som fastslått i Smithutvalgets arbeid. Det er viktig at man gir stortinget en så grundig informasjon om saken som mulig, og at man gjennom informasjon og samarbeid med stortinget får en samforståelse og vedtak som sikrer:

- Anerkjennelse av de historiske rettighetene i lov jmf Smithutvalget i det forslaget som nå foreligger, og
- En vurdering av om forslaget som foreligger uten anerkjennelse av de historiske rettigheter i kystnære områder, ligger innenfor de folkerettslige forpliktelser Norge har.

Sametinget ber om at det nedsettes utvalg som sammen med sametingsrådet fremmer sametingets syn i saken. Det vurderes også å nedsette en referansegruppe bestående av kystfiskeorganisasjoner som kan komme med innspill i prosessen. Det avsettes også ressurser til eksternt bistand om nødvendig.

Forslag 10, representant Ann-Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe

Fremskutt base for kamfly i Evenes – konsekvenser for samisk kultur

NSR sametingsgruppe viser til forhåndsuttalelser fra forsvarsmyndigheter om at Evenes kan komme til å bli klassifisert som fremskutt base for kamfly. Av forhåndsuttalelsene er omfanget av antallet kamfly som vil være stasjonert i Evenes meget uklart da man opererer med ulike antall, fra 2 – 12 kamfly.

Lokale samiske interesser har deltatt i møte med tidligere forsvarminister Grete Faremo i Evenes 19. februar 2010 der temaet var ulike konsekvenser for samisk kultur og samfunnsliv ved en eventuell lokalisering av en kamflybase. Lokale samiske interesser forutsatte at forsvarsmyndighetene måtte gjennomføre ytterligere høringsmøter med den samiske befolkningen i oppfølgingen av saken, noe som man fikk forståelse for ville følges opp.

NSR sametingsgruppe konstaterer at disse forutsetningene ikke er fulgt opp og stiller også spørsmålsteget til at sametingsrådet ikke har vært i kontakt med lokale samiske interesser i saken i forkant av konsultasjoner med forsvarsmyndighetene om saken tilross for at man burde være kjent med engasjementet om saken

NSR understreker viktigheten av at med økt omfang av jagerflyaktiviteter og andre militære aktiviteter, må forsvarsmyndighetene forplikte seg til at det fortsatt må være grunnlag for en bærekraftig lokal kultur i samiske markebygder også fremover. Det må settes inn tiltak som gjør det attraktivt å bo i området på tross av etablering av en fremskutt base for jagerfly som vil medføre til et økt støyomfang.

NSR ber sametingsrådet samarbeide med lokale sameforeninger, samiske institusjoner, samiske næringer og samiske kulturaktører i området for å kartlegge hvilke tiltakspakker som må iverksettes for å kompensere for skadeomfanget på samisk kultur så mye som mulig.

Forslag 11, representant Ida Marie Bransfjell, Áarjel-Samiej Gielh

Bioteknologi – tema under forberedende urfolks konferanse i Alta 2013.

Den bioteknologiske utviklingen ble behandlet på Sameparlamentarikerkonferansen i Kirkenes 2011 og Sametinget behandler Samiske rettigheter i den bioteknologiske utviklingen 19 april. Vi er kjent med at bioteknologiloven er under revidering, og at det skal behandles i Stortinget vårsesjon 2013.

I et urfolksperspektiv er det behov for kunnskap- og kapasitetsoppbygging på fagområdet. Bioteknologisk utvikling er noe som berører hele verdens urfolk og det vil derfor være naturlig å høste erfaring fra hverandre. Kunnskap og bevissthet om temaet er nødvendig for å kunne bidra i utviklingen, og diskutere utfordringene med andre urfolk.

På bakgrunn av dette ønsker Áarjel-Saemiej Gielh at bioteknologisk utvikling løftes fram som et tema på den forberedende urfolks konferansen i Alta 2013.

Plenumsledelsens innstilling overfor Sametinget

- Nye saker nr 1, 3-6 og 8-11 oversendes Sametingsrådet for behandling.
- Ny sak nr 2 sendes plenumsledelsen for videre behandling.
- I stedet for ny sak nr 7 fremmes sak 019/12 St.prop. 70L Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalget), Ny sak nr 7 trekkes.

III Votering

Av 39 representanter var 31 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Møtelederskapets forslag ble enstemmig vedtatt.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Nanna Thomassen	Mariann Wollmann Magga
	Nanna Thomassen	
2	Silje Karine Muotka	
3	Trond Are Anti	
4	Jørn Are Gaski	Silje Karine Muotka
	Jørn Are Gaski	
5	Rolf Johansen	
6	Trond Are Anti	Aud Marthinsen
	Trond Are Anti	
7	Aili Keskitalo	Aud Marthinsen
		Willy Ørnebakk
	Aili Keskitalo	
8	Jørn Are Gaski	Aili Keskitalo

		Jarle Jonassen
	Jørn Are Gaski	
9	Rolf Wilhelmsen	
10	Silje Karine Muotka	
11	Ida Marie Bransfjell	Silje Karine Muotka
	Willy Ørnebakk, til forretningsorden	
	Aili Keskitalo, til forretningsorden	
	Jarle Jonassen, til forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

- Nye saker nr 1, 3-6 og 8-11 oversendes Sametingsrådet for behandling.
- Ny sak nr 2 sendes plenumsledelsen for videre behandling.
- I stedet for ny sak nr 7 fremmes sak 019/12 St.prop. 70L Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfiskeutvalget).

Behandlingen av saken ble avsluttet 19.04.12 kl 12.45.

Originalspråk: Norsk

Ášši/Sak OOU 003/12

K

Ášši/Sak SP 017/12

Samiske rettigheter i den bioteknologiske utviklingen

Arkivsaknr.
11/2021

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saknr.
Sametingsrådet	13.03.12	SR 049/12
Oppvekst-, omsorg- og utdanningskomiteen	16. – 17.04.12	OOUK 003/12
Sametingets plenum	18. – 19.04.12	SP 017/12

Saken påbegynt torsdag 19. april 2012 kl. 12.45.

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
1	13.03.12	Sametingsrådet	Sak 049/12 Samiske rettigheter i den bioteknologiske utviklingen

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget erkjenner at den bioteknologiske utvikling stiller det samiske samfunn overfor nye utfordringer. Denne utviklingen åpner for muligheter både innenfor pasientbehandling, kunnskapsutvikling og forskning. Satsningen vil kunne gi viktige bidrag til fremtidens helsetjeneste, men det er avgjørende at satsningen gjennomføres på en juridisk og etisk forsvarlig måte. Samene som urfolk har også interesser som må ivaretas i dette arbeidet.

Eierskap og disponering av urfolks genetiske materiale er et område som trenger oppmerksomhet fra Regjeringens og Sametingets side. Sametinget viser til ILO konvensjon nr 169 om urfolk og stammefolk, artikkel 2, og FN's erklæring om urfolks rettigheter av 12.9.2007, artikkel 31, som omhandler urfolks rett til medvirking.

Sametinget viser også til Sameparlamentarikerkonferansen i Kirkenes hvor følgende uttalelse ble vedtatt: Den bioteknologiske utvikling stiller det samiske folk ovenfor nye utfordringer. Konferansen understreker at det samiske folk selv må forvalte og eie kunnskapen om eget arvestoff (DNA), og at det samiske folk fortløpende må være i dialog med statlige myndigheter og forskningsmiljø for å følge og påvirke denne utviklingen.

Forskning på den samiske folkegruppe vil aktualisere spørsmålet om kollektivt eierskap og forvaltning av human biologisk materiale. Dette vil være tema i konsultasjoner med Regjeringen om evaluering av lovverket og fremtidige planer og prosesser på området.

Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteens innstilling

Innledning

Oppvekst-, omsorgs- og utdanningskomiteen har behandlet sametingsrådets forslag til innstilling i sak 17/12 Samisk rettigheter i den bioteknologiske utviklingen.

Merknader

Merknad fra Norske samers riksforbund (NSR) Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám og Nanna Thomassen, Norske samers riksforbund/ Samefolkets parti (NSR/Sfp) Trond Are Anti, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Mariann Wollmann Magga, Jørn Are Gaski og Marit Kirsten A. Gaup, Árja Odd Iver Sara, Áarjel-Saemiej Giellh (ÁaSG) Ida Marie Bransfjell og Flyttsamelista (Fsl) Anders Somby jr.:

Komiteen er tilfreds med at sametingsrådet følger opp vedtaket fra parlamentarikerkonferansen i Kirkenes. Komiteen vil oppfordre sametingsrådet til videre samarbeid over landegrensene når det gjelder samiske rettigheter i den bioteknologiske utviklingen.

Sametingsrådet har gjennomført et seminar "Samiske rettigheter i den bioteknologiske utviklingen", som har fått frem flere problemstillinger, informasjon og ny kunnskap i forbindelse med Sametingets behandling av saken.

Komiteen er kjent med at bioteknologiloven er under revidering, og at det tas sikte på å behandle evalueringen i Stortinget i april 2013. Komiteen ønsker at Sametinget skal gi innspill til evaluering av bioteknologiloven, og ber derfor om at sametingsrådet forbereder en sak til plenum. Komiteen ønsker spesielt en vurdering av loven i sammenheng med samiske forhold, og om hvorvidt den ivaretar det kollektive perspektivet og etiske normer nedfelt i vår samiske kulturarv.

Komiteen vil fremheve at statens myndigheter må sikre at ILO konvensjon nr 169 oppfylles med henblikk på medvirkningsrett. Komiteen er av den oppfatning at dette kan gjøres gjennom aktiv deltakelse i råd, utvalg og eventuelle andre organer som er eller skal etableres i forhold til bioteknologi. Det vil være viktig at organer og institusjoner som arbeider med disse spørsmålene har kompetanse på urfolksrettigheter, og spesielt kollektive rettigheter.

Hvordan eierskap og disponering av urfolks genetiske materiale blir håndtert, vil være avgjørende for at pasientbehandling, forskning, patentering og for øvrig kobling av registre kan bidra for urfolk. Komiteen ønsker at sametingsrådet vurderer behovet og mulighetene for å etablere et forskningsetisk reglement. Det er ulike problemstillinger i forhold til å etablere et slikt reglement, og tidsperspektivet er en av dem. Andre problemstillinger er på hvilket nivå retningslinjene skal etableres, hvem er målgruppen, hvem vil forpliktes, hvilke sanksjonsmuligheter finnes. Komiteen ønsker en vurdering fra sametingsrådet om hvorvidt eksisterende regelverk ivaretar samiske rettigheter. Det bør vurderes om det er nødvendig at Datatilsynet styrkes med tanke på kollektive perspektiver og urfolkskompetanse.

Forslag

Forslag 1

Forslag fra Norske samers riksforbund (NSR) Silje Karine Muotka, Kirsti Guvsám og Nanna Thomassen, Norske samers riksforbund/ Samefolkets parti (NSR/Sfp) Trond Are Anti, Arbeiderpartiets sametingsgruppe (Ap) Mariann Wollmann Magga, Jørn Are Gaski og Marit Kirsten A. Gaup, Árja Odd Iver Sara, Áarjel-Saemiej Giellh (ÁaSG) Ida Marie Bransfjell og Flyttsamelista (Fsl) Anders Somby jr.:

Tilleggsforslag, settes inn før siste avsnitt:

Sametinget vil fremheve at statens myndigheter må sikre at ILO konvensjon nr. 169 oppfylles med henblikk på medvirkningsrett. Sametinget er av den oppfatning at dette kan gjøres gjennom aktiv deltakelse i råd, utvalg og eventuelle andre organer som er eller skal etableres i forhold til bioteknologi.

Det vil være viktig at organer og institusjoner som arbeider med disse spørsmål har kompetanse på urfolksrettigheter og spesielt kollektive rettigheter.

I forbindelse med at bioteknologiloven er under revidering er det sentralt at det forberedes en større sak til plenum. Det er behov for kunnskaps- og kapasitetsoppbygging i det samiske samfunnet, og på denne bakgrunn er det viktig at Sametinget behandler flere saker hvor bioteknologi er tema. Det må ses på hvorvidt bioteknologiloven og tilstøtende lover ivaretar samiske forhold, det kollektive perspektivet og etiske normer nedfelt i vår samiske kulturarv, samt at disse ivaretar det samiske folkets rett til å forvalte og eie kunnskap om eget arvestoff.

Forslag 2

Forslag fra Fremskrittspartiet (Frp) Hans Eriksen.

Erstatter sametingsrådets forslag i sin helhet:

Sametinget ser at den bioteknologiske utviklingen både stiller samfunnet ovenfor utfordringer, men også enorme muligheter.

Mange mennesker lever i dag lengre og bedre liv takket være utviklingen innenfor gen- og bioteknologi. Denne teknologien har bl.a. ført til bedre medikamenter og mat for både mennesker og dyr. Sametinget har en fremtidsrettet og positiv holdning til mulighetene som åpner seg ved forskning på og bruk av gen- og bioteknologi. Det er kunstig at Norge har en strengere regulering av disse områdene enn land det er naturlig å sammenligne oss med. Sametinget mener Norge trenger et regelverk som gjør at Norge kan bli et foregangsland når det kommer til forskning og utvikling innenfor gen- og bioteknologi.

Det må ikke være unødvendig politisk innblanding når det kommer til regulering av gen- og bioteknologien. Det må imidlertid være tilfredsstillende sikkerhetsmekanismer som sikrer forsvarlig utvikling på dette området. Etiske retningslinjer må dessuten legge føringer for bruken av denne teknologien. En slik etisk plattform må ta utgangspunkt i respekt for enkeltmenneskets valg, og hensynet til menneskers ve og vel. For å sikre en forsvarlig utbredelse av gen- og bioteknologi er informert samtykke viktig, for eksempel gjennom merking av genmodifisert mat.

For å sikre at det skjer en fortgang i teknologiutviklingen, bl.a. når det gjelder behandling av hjerte- og karsykdommer og kreft, må det private næringsliv involveres i forskning og utvikling. Bruk av gen- og bioteknologi må ikke på noe område begrenses til kun å gjelde virksomheter eller institusjoner som eies av det offentlige. På det medisinske området bør all virksomhet som tillates i offentlige institusjoner, også tillates innen privat sektor, underlagt vanlig tilsyn av helsemyndighetene.

Sametinget vil be Stortinget:

- arbeide for en positiv og moderne utvikling innenfor gen- og bioteknologien
- påby merking av genmodifisert mat
- øke forskningsinnsatsen i Norge

Komiteens tilrådning

Komiteen har ikke flere merknader eller forslag og råder Sametinget til å vedta følgende:

Sametinget støtter for øvrig sametingsrådets forslag til innstilling.

III Votering

Av 39 representanter var 29 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Forslag 1 ble vedtatt med 28 stemmer mot 1 stemme.
- Forslag 2 ble forkastet med 28 stemmer mot 1 stemme.

- Opplærings-, omsorgs- og utdanningskomiteens tilrådning ble vedtatt med 28 stemmer mot 1 stemme.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Kirsti Guvsám, saksordfører	
2	Hans Eriksen	Silje Karine Muotka Kirsti Guvsám Jørn Are Gaski
3	Silje Karine Muotka	
4	Jørn Are Gaski	Silje Karine Muotka Aud Marthinsen
	Jørn Are Gaski	
5	Mariann Wollmann Magga	
6	Inga-Lill Sundset	Jørn Are Gaski Silje Karine Muotka Kirsti Guvsám
	Inga-Lill Sundset	
7	Trond Are Anti	
8	Anders Somby jr.	
9	Silje Karine Muotka	
10	Kirsti Guvsám	
11	Alf Isaksen	
12	Kirsti Guvsám, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Sametinget erkjenner at den bioteknologiske utvikling stiller det samiske samfunn overfor nye utfordringer. Denne utviklingen åpner for muligheter både innenfor pasientbehandling, kunnskapsutvikling og forskning. Satsningen vil kunne gi viktige bidrag til fremtidens helsetjeneste, men det er avgjørende at satsningen gjennomføres på en juridisk og etisk forsvarlig måte. Samene som urfolk har også interesser som må ivaretas i dette arbeidet.

Eierskap og disponering av urfolks genetiske materiale er et område som trenger oppmerksomhet fra Regjeringens og Sametingets side. Sametinget viser til ILO konvensjon nr 169 om urfolk og stammefolk, artikkel 2, og FNs erklæring om urfolks rettigheter av 12.9.2007, artikkel 31, som omhandler urfolks rett til medvirkning.

Sametinget viser også til sameparlamentarikerkonferansen i Kirkenes hvor følgende uttalelse ble vedtatt: Den bioteknologiske utvikling stiller det samiske folk ovenfor nye utfordringer. Konferansen understreker at det samiske folk selv må forvalte og eie kunnskapen om eget arvestoff (DNA), og at det samiske folk fortløpende må være i dialog med statlige myndigheter og forskningsmiljø for å følge og påvirke denne utviklingen.

Forskning på den samiske folkegruppe vil aktualisere spørsmålet om kollektivt eierskap og forvaltning av human biologisk materiale. Dette vil være tema i konsultasjoner med Regjeringen om evaluering av lovverket og fremtidige planer og prosesser på området.

Sametinget vil fremheve at statens myndigheter må sikre at ILO konvensjon nr. 169 oppfylles med henblikk på medvirkningsrett. Sametinget er av den oppfatning at dette kan gjøres gjennom aktiv deltakelse i råd, utvalg og eventuelle andre organer som er eller skal etableres i forhold til bioteknologi. Det vil være viktig at organer og institusjoner som arbeider med disse spørsmål har kompetanse på urfolksrettigheter og spesielt kollektive rettigheter.

I forbindelse med at bioteknologiloven er under revidering er det sentralt at det forberedes en større sak til plenum. Det er behov for kunnskaps- og kapasitetsoppbygging i det samiske samfunnet, og på denne bakgrunn er det viktig at Sametinget behandler flere saker hvor bioteknologi er tema. Det må ses på hvorvidt bioteknologiloven og tilstøtende lover ivaretar samiske forhold, det kollektive perspektivet og etiske normer nedfelt i vår samiske kulturarv, samt at disse ivaretar det samiske folkets rett til å forvalte og eie kunnskap om eget arvestoff.

Behandlingen av saken ble avsluttet 19.04.12 kl 13.50.

Originalspråk: Norsk

Åšši/Sak SP 018/12

Sametingsrådets redegjørelse om samisk språk

Arkivsaknr.
10/5765

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingets plenum	18. – 19.04.12	SP 018/12

Saken påbegynt onsdag 19. april 2012 kl. 13.50.

I Vedlegg

Nr.	Dok. dato	Avsender/Mottaker	Tittel
-----	-----------	-------------------	--------

II Forslag og merknader

Sametingsrådets forslag til innstilling:

Sametinget har drøftet Sametingsrådets redegjørelse om samisk språk. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Sametingsrådets redegjørelse om samisk språk

Bakgrunn

Sametingsrådet vil legge fram en sametingsmelding om samisk språk for plenum i september 2012. Med denne redegjørelsen ønsker Sametingsrådet å få innspill fra plenum på de utfordringene vi har på fagområdet samisk språk. Sametingsrådet vil også involvere det samiske samfunnet og særlig institusjoner som jobber med samiske språk i det daglige. Med redegjørelsen ønsker Sametingsrådet å skape debatt og diskusjon om fremtidig språkpolitikk i det samiske samfunnet. Det legges derfor opp til seminar etter at redegjørelsen er lagt frem for plenum. Sametingsrådet vil gi informasjon om arbeidet med sametingsmelding om samisk språk og legge frem redegjørelsen for ulike institusjoner og miljøer og oppfordre til å komme med innspill.

Samisk språk deles vanligvis opp i flere ulike språk. I dette dokumentet omtales imidlertid samisk språk i entall. For en overordnet språkpolitikk vil det være hensiktsmessig å snakke om samisk språk i vid forstand, og av den grunn omtales her samisk som ett språk med flere dialekter. Dette begrunnes i at de forskjellige dialektene har flere likhetstrekk enn ulikheter. Det er derimot behov for en språkpolitikk tilpasset 5 ulike språksituasjoner i Norge:

Nordsamisk innenfor forvaltningsområdet for samiske språk

Nordsamisk utenfor forvaltningsområdet for samiske språk

Lulesamisk

Sørsamisk

Samisk i byene

Pitesamisk og østsamisk er ikke omtalt her, da det er ingen eller svært få som bruker disse til daglig på norsk side av Sapmi.

Status

Dagens situasjon og utviklingstrekk

Samisk språk står på Unescos liste over truede språk. Språksituasjonen er imidlertid ulike fra område til område. Samisk er et naturlig dagligspråk i noen områder, mens andre steder holder språket på å forsvinne. Språket står ovenfor en rekke utfordringer, selv i de områder som har blitt definert som kjerneområder for samisk språk. Det har de siste tiårene vært satt i gang en rekke tiltak for å styrke språkets stilling og man ser en økende bevissthet og ønske om revitalisering av samisk språk og kultur.

Samisk språk omfatter en rekke samfunns og –fagområder. Både retten til bruk av samisk språk, kompetanse i samisk språk og kunnskap om samisk språk og kultur innenfor de ulike samfunnsområdene er ulik. Innenfor opplæringssektoren sikres barns rett til opplæring i samisk gjennom lovverk. Den enkeltes rett til bruk av samisk i møte med helse og rettsvesen er sikret gjennom lovverk, men begrenset til forvaltningsområdet for samisk språk. Tradisjonelt sett har samisk språk stått sterkt innenfor samiske primærnæringer, og primærnæringene har spilt en viktig rolle i bevaring og utvikling av samisk språk. Nedgang av personer innenfor samiske primærnæringer vil ha konsekvenser for utvikling av samisk språk i fremtiden. Samiskspråklige tilbud innenfor kultur, litteratur og media i nasjonal sammenheng er lite og begrenset til det som produseres fra samisk hold.

Det er til sammen 9 kommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk i dag, og flere kommuner vurderer søknad om innlemmelse. Dette er en positiv utvikling som viser at flere kommuner er sitt ansvar bevisst når det gjelder å ivareta og utvikle samisk språk.

Sametinget vedtok nye tildelingskriterier for tospråklighetstilskudd i 2011. De nye tildelingskriteriene skal i større grad ha fokus på måloppnåelse, og det er utarbeidet samarbeidsavtaler med den enkelte kommune. Dette er gjort for å kunne sette inn tiltak tilpasset den enkelte kommunes språksituasjon.

Det er i dag 11 samiske språksentre som får grunntilskudd fra Sametinget, og flere ønsker å komme inn under denne ordningen. Språksentrene spiller en stor rolle i utviklingen av samisk språk, og det vil være avgjørende at disse får gode rammebetingelser. Sametinget har igangsatt en evaluering av de samiske språksentrene. Evalueringen vil gi svar på i hvilken grad språksentrene lykkes i arbeidet med å fremme og utvikle samiske språk, og hvilke utfordringer de står ovenfor. Språksentrenes rapportering over bruk av midlene fra Sametinget viser stor aktivitet i form av kurs og aktiviteter.

For å styrke og øke bruken av samisk språk, har Sametinget i flere år lyst ut midler til ulike språkprosjekter. Målgruppen for tilskuddsordningen har vært den samiske befolkningen. Det har vært stor økning på søknader til disse midlene, og det er forventet en ytterligere økning. Dette viser at behovet for språktiltak er stort i det samiske samfunnet. Det er positivt at det stadig kommer flere søknader fra sørsamisk område, og verdt å merke seg at Tysfjord kommune er blant de kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk som prosentvis har fått flest innvilget søknader i perioden 2008-2010. Det er bør også nevnes at det kommer få søknader fra kjerneområdene i Finnmark. Når det gjelder søkerbaserte midler til opplæring, ser vi en økning av søknader om stipend til høyere utdanning i samisk. Antall stipender til elever med samisk i fagkretsen på videregående skole har økt med 39 % de 4 siste årene. Til tross for dette viser evalueringen av kunnskapsløftet samisk at det fortsatt er stor mangel på kvalifiserte lærere og læremidler. Vi ser også at mangel på språkstøtte i nærmiljøet gjør opplæringen vanskelig.

Ansvarlige parter

Nasjonale og internasjonalt lovverk sikrer i stor grad den samiske befolkningens rett til utøvelse og styrking av sitt språk. Den norske stat er forpliktet både rettslig og politisk til å styrke samisk språk og tilrettelegge forholdene for samisk opplæring og bruk av samisk. Staten har en plikt til likebehandling av norsk og samisk språk, og slik sikre språkets likeverdighet. I følge Samelovens § 1-5 er samisk og norsk språk likeverdige språk i Norge. Språkene skal være likestilte etter bestemmelsene i lovens kapittel 3,

Samisk språk, også kalt Samelovens språkregler. Formålet med bestemmelsene i Samelovens språkregler er å bevare og utvikle samisk språk ved særlig å styrke bruken av språket i offentlig sammenheng.

Sameloven slår i § 3-8 fast at enhver har rett til opplæring i samisk. For opplæring i og på samisk gjelder reglene i og i medhold av lov om grunnskole og videregående opplæring (opplæringslova.)

Regjeringen har gjennom sin handlingsplan for samiske språk lagt grunnlag for en bred og langsiktig innsats for de samiske språkene i Norge, der hovedmålet er å legge til rette for en trygg framtid for samisk språk.

Sametinget har ingen myndighet gjennom lovverk i spørsmål annet enn etter §6-4 i opplæringsloven, som slår fast at Sametinget gir forskrifter om læreplaner for opplæring i samisk språk i grunnskolen og i den videregående opplæringen. Denne myndigheten fikk Sametinget i 1998. Sametinget skal i følge Samelovens § 3-12 arbeide for vern og videre utvikling av samisk språk. Sametinget er de fremste eksperter på utvikling og styrking av samisk språk nasjonalt og spiller en svært viktig rolle i arbeidet for å styrke samisk språks stilling. Sametingets kompetanse og kunnskap på området er verdifull, og bør gjenspeiles i ansvars- og myndighetsområde. Sametinget forvalter i dag tospråklighetsmidler til kommuner og fylkeskommuner. Sametinget har utarbeidet gode verktøy for å styrke språkbruk både kommunalt og regionalt blant annet gjennom samarbeidsavtaler om bruk av tospråklighetsmidler med fylkeskommunene i Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag, samt de 9 kommunene som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Andre verktøy for styrking av samisk språk er direktetilskudd til samiske språksentre og forvaltning av språkprosjektmidler.

For å sikre det samiske språkets framtid er det en forutsetning at kommuner hvor det bor samisk befolkning tar ansvar og bidrar til styrking og utvikling av språket. Kommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk er omfattet av Samelovens språkregler, og har derfor plikt til å betjene befolkningen på to språk. Men også kommuner som ikke er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk har plikter i forhold til individuelle rettigheter blant annet innenfor opplæring og helse.

De samiske språksentrene spiller en viktig rolle og er sterke bidragsytere i opplæring, synliggjøring og styrking av de samiske språkene lokalt. De samiske språksentrene har ikke formelt ansvar for utvikling av samisk språk, men deres aktivitet er styrt blant annet gjennom kriterier for direktetilskudd gitt av Sametinget.

Det er en forutsetning at den enkelte same selv søker å styrke og utvikle sin egen kompetanse i samisk språk, bruke språket i alle sammenhenger og så langt som mulig overføre språket til den neste generasjon for slik å sikre de samiske språkenes framtid.

Rammevilkår

Nasjonalt og internasjonalt lovverk, økonomi og menneskelige ressurser er rammevilkår med betydning for språkutviklingen. Både nasjonale og internasjonale lovverk sikrer det samiske språkets stilling, og plikter den norske stat å bidra til styrking av samisk språk. Lovverkene alene gir ingen beskyttelse av språkene, og det vil være avgjørende for språkenes framtid at gode rammevilkår er på plass slik at en kan skape reel likestilling mellom samisk og norsk språk.

Økonomiske ressurser er en utfordring både for kommuner, språksentre, skoler og andre institusjoner som arbeider med samisk språk. De økonomiske ressurser som overføres Sametinget i dag gjenspeiler ikke behovet i samfunnet, og vil ikke kunne bidra til at samisk og norsk i større grad likestilles og får samme utviklingsmuligheter.

Den største utfordringen er imidlertid mangel på menneskelige ressurser. Det er i dag verken tilstrekkelige antall språkarbeidere, lærere eller språkkyndige innenfor de ulike sektorer til å ivareta de oppgavene offentlige organer har når det gjelder nasjonalt lovverk. Det kreves stadig flere ressurser etter hvert som samfunnet er i utvikling. Det vil være vanskelig å oppfylle intensjonen om å øke bruken av samisk språk så lenge det er stor mangelvare på ressurspersoner og faglig kompetanse. Situasjonen er alvorlig, og vi ser

stadig behov for ressurser etter hvert som tiltak igangsettes. Behovet for fagfolk i samisk og personer med kompetanse i og om samiske forhold er stor. Mangel på menneskelige ressurser og tilstrekkelig økonomiske ressurser er derfor den største hindringen for utvikling av samisk språk.

Framtidige utfordringer

For å sikre bevaring og utvikling av samisk språk vil det være en rekke forutsetninger som må være tilstede. I redegjørelsen vektlegger vi 4 hovedområder som vi mener er de viktigste forutsetningen for at språket skal ha utviklingsmuligheter også i fremtiden.

Antall brukere av samisk språk

Bruk av samisk språk

Språkfaglig utvikling

Sametinget og andres myndighet og rolle.

Innsatsområde 1: Antall brukere av samisk språk

Forutsetningen for utvikling og styrking av samisk språk er at det finnes brukere av språket. Brukere av språket skaper behovene i samfunnet og er slik avgjørende for språkets fremtid. Sametingets mål har vært å øke antall språkbrukere for slik å styrke og utvikle språket. Dette vil være svært viktig også i fremtida. Utfordringene er å få den enkelte bruker til å velge samisk språk. Verken Sametinget eller noen annen offentlig instans kan styre det enkelte individs private språkbruk. Slik skal det naturligvis være. Like fullt er det private valget av dagligspråk i hjemmet kanskje den viktigste faktoren for framtida for urfolksspråk. Uformell overføring av språket mellom generasjonene er den viktigste garantien et levende samisk språk. Selv om det offentlige ikke kan styre enkeltpersoners valg, er det viktig at det blir lagt til rette for at de private språkvalgene blir valg med reelle alternativer. Man må ha et system der det å overføre samisk som førstespråk til sine barn, blir et trygt valg. Samisk må være et språk som blir verdsatt av samfunnet, kunnskap i samisk må av samfunnet ses på som en viktig kompetanse, og denne kunnskapen må også være en formell kvalifikasjon.

Samtidig som det er opp til hver enkelt å velge dagligspråk i hjemmet er det hver enkelts ansvar å bruke samisk språk i ulike sammenhenger. Det påhviler hver og en et ansvar, for å bevare, utvikle og overføre språket til neste generasjon. Det vil være viktig at alle tar ansvar, og bruker samisk språk i alle sammenhenger. Det er samtidig viktig at kunnskap og kompetanse som eldre språkbærere innehar i større grad ivaretas og brukes i språkopplæringen. Språkbærernes kompetanse er verdifull, og har stor betydning for språkets fremtidige utvikling. Det er også nødvendig at de som behersker språket godt, går foran som gode forbilder og er bevisste i bruken av samisk språk i enhver sammenheng. Det er slike forbilder som motiverer og inspirer til bruk av språket, og samtidig øker den felles bevisstheten om språkbruk. Det vil være viktig for den fremtidige språkplanleggingen at oppfatningen om at samisk språk er en byrde og økonomisk belastning legges bort. Samisk språk har verdi i seg selv, og det vil være viktig at vi i arbeidet med å høyne språkets status ikke setter likhetstrekk mellom status og økonomi.

Skal det være et mål at alle lærer seg litt samisk eller skal noen lære seg samisk godt?

Skal majoritetsbefolkningen lære og ta i bruk samisk språk?

Skal språkpolitikken i større grad styres gjennom pålegg om bruk av samisk?

Hvordan sikre god språkoverføring mellom generasjoner?

Innsatsområde 2: Bruk av samisk språk

- En viktig faktor i språkutviklingen vil være å gi samiske språk like utviklingsmuligheter som norsk språk. Språkbrukeren skal ikke begrenses til å ha mulighet til å velge samisk i offentlige og private sammenhenger, men derimot ha like tilbud på samisk og norsk. I arbeidet for styrking, bevaring og utvikling av samisk språk er det en forutsetning at språket synes og høres på lik linje med majoritetspråket i Norge. Samisk og norsk språk er likestilte språk, og det vil derfor være naturlig at språkbruken i Norge i større grad foregår på to språk.

En forutsetning for at det samiske språket skal brukes, høres og synes er at det finnes arenaer hvor språket faktisk brukes. Uten slike arenaer vil språket være unyttige og ha liten verdi. Utfordringene i dagens

samfunn er at språket mange steder ikke er en naturlig del av dagliglivet, og at det finnes få arenaer hvor språket brukes. Intensjoner om at samisk språk skal være dagligspråk kan vanskelig nås så lenge det ikke er mulig å bruke språket i all offentlig forvaltning, statlige etater, og eller i kommunikasjon med omverdenen. Språkarenaer for barn og unge vil være avgjørende for god språkutvikling, samtidig som nybegynneropplæring vil være lite hensiktsmessig uten arenaer å prøve ut språket i.

- Språkpolitikken har i mange tilfeller blitt preget av negative holdninger til samisk språk og kultur. En slik utvikling vil ikke gagne arbeidet med å styrke det samiske språkets stilling i samfunnet. Det vil være helt nødvendig for språkets utviklingsmuligheter at samisk språk og kultur ikke ses på som noe fremmed, men som en naturlig del av samfunnet. Kunnskap og kjennskap til samisk språk vil være med på å motvirke negative holdninger og dermed også løfte språkets status.
- Det er et stort behov for kompetanse i samisk språk og kultur innenfor alle offentlige og kommunale sektorer i samfunnet. Fagpersonell med samiskspråklig kompetanse er en mangelvare innenfor alle samfunnsområder, og en helhetlig satsning på rekruttering og opplæring av fagpersonell med samisk kompetanse vil være helt nødvendig for å dekke behovene i samfunnet. Behovet for samiskspråklig kompetanse er ikke bare stort innenfor den offentlige og kommunale tjenesteytingen, men også innenfor sosiale og kulturelle tilbud i samfunnet. Media, litteratur og kommunikasjon er områder som særlig berører barn og unge. Samiskspråklige tilbud innenfor disse områdene er nødvendig i barn og unges språkutvikling.
- Samiske primærnæringer har spilt og spiller fortsatt en viktig rolle for språkutviklingen. Språket har tradisjonelt sett stått sterkt innenfor samiske næringer, og de har spilt en viktig rolle som bærere av samisk språk samtidig som tradisjonell kunnskapsoverføring har vært sterk innenfor de samiske næringene. De samiske primærnæringene opplever imidlertid også store utfordringer i forhold til språkutvikling. Samisk språk overføres ikke mellom generasjoner i samme grad som tidligere, og mye kunnskap, terminologi og begreper forsvinner fra dagligtalen. Dette er en negativ utvikling som det vil være viktig å ta tak i. En nedgang i antall utøvere av primærnæringer vil gi negative konsekvenser for språkutviklingen. Situasjonen er bekymringsverdig, og det vil være nødvendig å sette inn tiltak for å hindre at språkets stilling svekkes innenfor tradisjonelle arenaer for samisk språk.
- Skal samisk og norsk språk brukes likt på alle samfunnsområder eller skal man konsentrere seg om en tydelig funksjonsdeling hvor samisk dominerer på enkelte områder og norsk på andre områder?
- Hvordan kan Sametinget være med på å bidra til å forbedre samisk språks utviklingsmuligheter?
- Hvordan skal samisk språk bli en naturlig del av samfunnet?

Innsatsområde 3: Språkfaglig utvikling

Språkfaglig utvikling er en viktig del av styrking og utvikling av samisk språk. Det er et stort behov for utvikling av terminologi, innsamling av stedsnavn og utvikling innenfor språkteknologi. Innsamling og registrering av samiske stedsnavn er en stor utfordring, og mangel på registrering av stedsnavn vil føre til at stedsnavn går tapt. Utvikling av terminologi er tidkrevende, og det er fortsatt mangel på terminologi innenfor en rekke fagfelt. Det er også viktig at samiske språk henger med i den språkteknologiske utviklingen. Dette gjelder blant annet for oversettelsesprogrammer, nettbasterte hjelpemidler, talesyntese og applikasjoner til smarttelefoner. Det er behov for tilgang til elektroniske ordbøker for å kunne legge disse ut på internett og utvikle spill og applikasjoner. Det trenges store samlinger med talemateriale fra personer med ulike dialekter til å kunne utvikle talesyntese.

Samfunnet er i stadig endring, og slik også språkbruken. Norske og internasjonale ord befester seg i det samiske språket og blir en del av dagligtalen. Slike ord blir tatt i bruk i tilfeller hvor det mangler samiske ord, men også vaner og trender spiller inn og endrer språkbruken. En slik utvikling vil være uheldig for utviklingen av samisk språk.

Hvordan effektivisere terminologiutviklingen i samisk språk?

Skal terminologiutvikling ta utgangspunkt i tradisjonelle samiske ord eller internasjonal terminologi?

Skal målet med terminologiutvikling være å minske forskjellene mellom de ulike samiske skriftsspråkene?

Hvordan intensivere innsamling og registrering av samiske stedsnavn?

Hvordan bruke ny teknologi til å overføre tradisjonell kunnskap og terminologi?

Hvordan sikre god språkteknologisk utvikling og utvikling av språkverktøy?

Innsatsområde 4 - Sametingets rolle og myndighet

Sametingets valgmanntall bygger på et subjektivt og et språklig kriterium. Det subjektive kriteriet går ut på å føle seg som same, mens det språklige kriteriet sier noe om samisk er eller har vært hjemmespråk i ens familie. Samisk språk er slik grunnleggende for hele det samiske samfunnet. Språkets situasjon og utvikling vil således kunne gi store konsekvenser for det samiske folk. Sametingets myndighet innenfor språkpolitikk vil være avgjørende for den samiske befolkningens fremtid. Sametinget gjennom konsultasjonsavtalen har i dag mulighet til å konsultere om saker som berører den samiske befolkningen, men dette er ikke tilstrekkelig for å sikre språkernes fremtid. Det oppfattes som svært naturlig at Sametinget er premissleverandør for utvikling av samisk språk i Norge og det vil være behov for å avklare Sametingets rolle og myndighet i språkspørsmål.

Samisk språk er våre forfedres gave til oss, som vi igjen skal føre videre til kommende generasjoner. Språk har stor symbolverdi for samene som urfolk. Til tross for at samiske språk er samenes eget språk, har ikke Sametinget formell myndighet i språkspørsmål. Et konkret eksempel er at brudd på Samelovens språkregler ikke får noen følger for dem som begår bruddene. Dermed etablerer det seg en uønsket praksis som fører til at enkeltpersoners rettigheter ikke blir oppfylt. Det er også vanskelig for enkeltpersoner som blir berørt av denne praksisen å vite hvor man skal henvende seg for å få oppfylt sine rettigheter. Dette forholdet er meget uheldig for språkets stilling i samfunnet, og det kan på sikt oppheve de resultatene som er oppnådd gjennom lovgivingen.

Skal funksjonen som tilsyns –og klageorgan overføres Sametinget eller skal Sametinget forvalte et tilsyns og -klageorgan for samelovens språkregler?

Skal Sametinget ha vedtaksmyndighet ved innlemmelse av kommuner i forvaltningsområdet for samiske språk?

Mange offentlige instanser er inne i bildet når det gjelder bestemmelser som berører samisk språk.

Kommuner, fylkeskommuner, fylkesmenn, direktorat, departement, Sametinget og Regjeringa har ulike roller i arbeidet med samiske språk.

Skal det igangsettes en gjennomgang og fordeling av ansvar og arbeidsoppgaver i forbindelse med offentlig språktiltak?

Skal Sametinget ha et nasjonalt koordinerings og -samordningsansvar for tiltak innenfor samisk språk?

Sametinget gir i dag økonomisk støtte til en rekke samiske organisasjoner og institusjoner. Disse er pliktet til å oppfylle kriterier for måloppnåelse for den enkelte tilskuddsordning. Det stilles ingen krav om bruk av samisk språk i tilsagnene.

Skal det stilles krav om bruk av samisk språk til institusjoner og organisasjoner som får direktetilskudd over Sametingets budsjett?

- De samiske språksentrene spiller en viktig rolle i arbeidet for å styrke og utvikle samisk språk i sine nærområder. Språksentrene avholder kurs, utvikler læremateriell, utgir informasjon og bidrar til å skape arenaer for bruk av samisk språk. Sametinget har som mål at det opprettes flere samiske språksentre i Norge. utfordringene fremover vil være å bidra til forutsigbarhet for språksentrene slik at de kan bygge videre på sitt arbeid for utvikling av samisk språk. Store deler av språkprosjektmidler i Sametinget tildeles i dag språksentrene etter søknad. For å effektivisere

språkarbeidet og skape større forutsigbarhet for språksentrene vil det være hensiktsmessig at Sametinget øker direktebevilgningene til språksentrene.

Skal en større del av de søkerbaserte språkmidlene overføres som grunntilskudd til samiske språksentre, og slik skape større forutsigbarhet for språksentrene?

Forvaltningsområdet for samisk språk har vært et godt redskap i arbeidet med å styrke samisk. Flere kommuner vurderer søknad om innlemmelse i forvaltningsområdet. Vi har i det siste sett at også større byer vurderer innlemmelse. Dette vil kunne føre til at det fremtidige forvaltningsområdet vil være svært forskjellig fra i dag. Sametinget må derfor ha en politikk for å møte de utfordringene som eventuelle endringer vil føre med seg. For å kunne styre utviklinga best mulig, må en eventuell ny politikk for forvaltningsområdet være utformet før endringene skjer og ikke komme som et improvisert svar på noe som allerede har skjedd. Det må derfor allerede nå diskuteres ulike strategier for det framtidige forvaltningsområdet for samisk språk.

Tre ulike strategier i møte med en ny situasjon for forvaltningsområdet:

Kjerneområdestrategien

Storområdestrategien

Fler-områdestrategien

Kjerneområdestrategien vil være en forvaltningsmodell slik vi har i dag. De kommunene som i dag er med i forvaltningsområdet utgjør de absolutte kjerneområdene for nordsamisk i indre Finnmark (Tana, Karasjok og Kautokeino), for nordsamisk ved kysten (Nesseby, Porsanger og Kåfjord), for markasamisk (Lavangen), for lulesamisk (Tysfjord) og for sørsamisk (Snåsa). Det vil være lite hensiktsmessig å svekke dagens regelverk som gjelder for disse kommunene for å tilpasse seg samfunnsforholdene i store norskdominerte bykommuner. En slik politikk vil svekke språkets tradisjonelle kjerneområder. Ved å følge kjerneområdestrategien vil vi sikre at de eventuelle nye kommunene fullt ut tilpasser seg dagens regelverk og ikke er med på å svekke språket i kjerneområdene. Dersom vi begynner å forandre regelverket for å tilpasse regelverket til større bykommuner vil de samiske kjerneområdene i stedet måtte tilpasse seg de store norskdominerte byene. Det vil ikke tjene samisk språk.

Storområdestrategien vil være en forvaltningsmodell som tar hensyn til en moderne samisk bosetting, og språklige rettigheter der hvor man velger å bosette seg. Det er ikke lenger slik at folk blir boende hele livet i den kommunen hvor de er født. Flyttestrømmen går fra bygd til by. Det er behov for en politikk som kommer den nå økende samiske og samisktalende befolkningen i byene til gode, og det vil derfor være nødvendig å tilpasse forvaltningsområdets regelverk til den nye situasjonen. Dette innebærer at vi ikke kan holde fast ved ordninger som vil være praktisk eller politisk umulige å gjennomføre i moderne bysamfunn med stor norsk majoritetsbefolkning. Til gjengjeld kan vi gi rettigheter og gode språktilbud til en langt større befolkning enn i dag, både til samer og etnisk norske, noe som på lengre sikt vil styrke samisk språk. En slik strategi kan medvirke til at samisk språk også assosieres med moderne bysamfunn, og ikke bare med små fraflyttingskommuner i distriktene. Man vil også stå langt sterkere med samiske språkkrav overfor sentrale myndigheter med en befolkning på for eksempel 100 000 i et forvaltningsområde enn med 18 000 som i dag. Det at også byer kan regnes som samiske samfunn, vil kunne gi en ny og hittil uprøvd mulighet til å utvikle og utbre samisk språk.

Flere-områdestrategien tar i større grad hensyn til ulike samiske samfunn og språksituasjoner. En god strategi som skal fremme samisk språk, må ta hensyn til at språksituasjonen ikke er lik alle steder. Regelverk må differensieres i mye større grad enn tilfellet er i dag. Ut fra en slik tankegang er det naturlig å innføre minst to forskjellige forvaltningsområder. Ett regelverk tilpasset de tradisjonelle samiske kjerneområdene, et annet for større bysamfunn og områder hvor samene utgjør en minoritet. Dette må nedfelles i lov på en så tydelig måte at kommunepolitikere som ønsker å innlemme kommunen sin i forvaltningsområdet for samisk språk, lett kan velge den modell som er tilpasset sin kommune. Ved å ha ulike regelverk vil man kunne ivareta og utvikle språket i kjerneområdene samtidig som man får prøvd ut nye arenaer for samisk språk i mer norskdominerte bysamfunn. Vilkåret for å kunne lykkes med denne

strategien, er at den mest forpliktende forvaltningsmodellen er så fordelaktig at ikke alle kommuner velger den minst forpliktende modellen.

Merknad, NSRs sametingsgruppe og NSR/SfP v/ representanten Aili Keskitalo

Samisk språk

Samisk språk må være et av de viktigste satsningsområdene fremover. Sametinget må arbeide for et språkløft som skal sikre alle samer tilgang til samiske tjenestetilbud og muligheter for å bruke eget språk. Det er behov for en ny målrettet språkpolitikk for og radikalt å øke andelen samer som snakker og skriver samisk. Et særskilt fokus vil bli lagt på områder der samisk språk står svakt, herunder skoltesamisk, sørsamisk, lulesamisk og pitesamisk

Det er viktig å gjøre samisk språk synlig. Sametinget ønsker at samisk brukes oftere i skriftlige sammenhenger. I vårt daglige arbeid prøver vi selv å være bevisste på dette, bl.a. ved at alt vi sender ut og alt vi legger ut på våre nettsider også er på samisk.

Samisk språk er grunnpilar i de samiske samfunnene og språket bærer i seg kulturen vår, kunnskapene våre og verdiene våre. For Sametinget er samers rett til å lære og å utvikle sitt morsmål en grunnleggende rettighet. Mange samer har vokst opp uten samisk språk, og andre har vokst opp uten lese- og skrivetrening på samisk. Sametinget vil legge til rette for at alle samer får mulighet til å lære å bruke samisk, både muntlig og skriftlig. Dette arbeidet skal ta form som et voksenopplæringsløft. Sametinget mener at arbeidet for å sikre og å utvikle samisk språk må være et av de viktigste satsningsområdene fremover. De ulike samiske språkene står overfor ulike utfordringer og det er viktig å utforme tiltakene slik at disse gis like muligheter til å overleve og utvikles. Sametinget vil arbeide for å utvikle en målrettet språkpolitikk som tar hensyn til de ulike behovene for å sikre et likeverdig språktilbud. Et særskilt fokus vil bli lagt på områder der samisk språk står svakt, herunder skoltesamisk, sørsamisk, lulesamisk og pitesamisk.

Sametinget arbeider både politisk og praktisk for at samisk språk bevares, styrkes og fremmes. Sametinget ønsker å tilrettelegge for språklig mangfold, blant annet ved at normering og videreutvikling av samiske dialekter prioriteres i språkarbeid. Barn og unge skal få styrkede kunnskaper om det samiske språkmangfoldet.

Sametinget mener at språkbrukere og spesielt språkbærere er helt avgjørende for å bevare et språk. Språkbærere er personer som har morsmål eller førstespråk i det språket de er språkbærere i. Sametinget mener at det er en selvfølge at det er tilrettelagt for bruk av samisk både muntlig og skriftlig i offentlig institusjoner hvor Samelovens språkregler gjelder. Sametinget vil jobbe for at framtidig organisering, finansiering og rollefordeling av samisk språkarbeid avklares.

Det er viktig å gjøre samisk språk synlig, og øke bruken av samisk på ulike nivåer. Sametinget arbeider for å legge til rette for bruk av samisk språk i forhold til informasjons- og kommunikasjonsteknologi, slik at den yngre generasjonen vokser opp med samisk som et funksjonelt språk på alle områder. Sametinget ønsker å arbeide for å sikre mer bruk av samisk i skriftlige sammenhenger.

Sametinget arbeider for bruk av samisk som forskningsspråk og i kunnskapsformidlingen. Målet er å bidra til mer forskning og kunnskapsutvikling i forhold til bruk av samisk språk.

Samisk språkopplæring

Sametinget vil arbeide for at:
elever skal få språkundervisning etter hvilken språkform de har tilknytning til
samiske språksentre gis mulighet til å sette i verk flere språktiltak
det satses på et voksenopplæringsløft med fokus på samisk språk
språkrøkt og utvikling av samiskspråklige fagtermer prioriteres.

Samisk i offentligheten

Sametinget vil arbeide for at:

det tilrettelegges for å bruke samisk i kontakt med offentlige institusjoner
 det etableres tilsynsorgan for samisk språk blant annet for å sikre at samelovens språkregler følges
 framtidig organisering, finansiering og rollefordeling av samisk språkarbeid utredes og avklares, der
 etablering av et fristilt statlig organ vurderes
 det etableres flere samiske språksentre og at de eksisterende sentrene utvikles
 de samiske stedsnavn likestilles med norske på veiskilt og kart i samiske områder
 alle offentlige bygg skiltes på samisk innenfor forvaltningsområdet for samisk språk
 moderne kommunikasjonsformer legges til rette for bruk av samisk språk
 risten.no og divvun.no videreutvikles
 forskere oppfordres til å bruke samisk som forskningsspråk
 normering av dialekttrekk og vokabular i samiske dialekter prioriteres
 det legges til rette for økt forskning om språklig vitalisering
 forskingen på læring av samisk som første- og andrespråk intensiveres
 videre faglig arbeid i forhold til språkhistorie og stedsnavnforskning prioriteres.

III Votering

- Av 39 representanter var 31 til stede. Det ble ikke votert i saken.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

	Innlegg	Replikk
1	Ellinor Marita Jåma, saksordfører	(18.04.12)
2	Heidi Persdatter Greiner Haaker	
3	Olaf Eliassen	Trond Are Anti
	Olaf Eliassen	
4	Trond Are Anti	Alf Isaksen
	Trond Are Anti	
5	Marit Kirsten A. Gaup	Trond Are Anti
		Olaf Eliassen
		Marie Therese Nordsletta Aslaksen
	Marit Kirsten A. Gaup	
6	Mariann Wollmann Magga	Silje Karine Muotka
		Alf Isaksen
	Mariann Wollmann Magga	
7	Marie Therese Nordsletta Aslaksen	Silje Karine Muotka
		Trond Are Anti
		Willy Ørnebakk
	Marie Therese Nordsletta Aslaksen	
8	Jørn Are Gaski	
9	Kirsti Guvsám	Olaf Eliassen
10	Ida Marie Bransfjell	Trond Are Anti
	Ida Marie Bransfjell	
11	Trond Are Anti	Jørn Are Gaski
		Willy Ørnebakk
		Alf Isaksen
	Trond Are Anti	
12	Inga-Lill Sundset	
13	Per Andersen Bæhr	
14	Kirsten Ellinor Guttorm Utsi	
15	Ellinor Marita Jåma, saksordfører	

VI Sametingets vedtak

Sametinget har drøftet sametingsrådets redegjørelse om sametingsmelding om opplæring og utdanning. Redegjørelsen er vedlagt protokollen.

Sametingsrådets redegjørelse om samisk språk

Bakgrunn

Sametingsrådet vil legge fram en sametingsmelding om samisk språk for plenum i september 2012. Med denne redegjørelsen ønsker Sametingsrådet å få innspill fra plenum på de utfordringene vi har på fagområdet samisk språk. Sametingsrådet vil også involvere det samiske samfunnet og særlig institusjoner som jobber med samiske språk i det daglige. Med redegjørelsen ønsker Sametingsrådet å skape debatt og diskusjon om fremtidig språkpolitikk i det samiske samfunnet. Det legges derfor opp til seminar etter at redegjørelsen er lagt frem for plenum. Sametingsrådet vil gi informasjon om arbeidet med sametingsmelding om samisk språk og legge frem redegjørelsen for ulike institusjoner og miljøer og oppfordre til å komme med innspill.

Samisk språk deles vanligvis opp i flere ulike språk. I dette dokumentet omtales imidlertid samisk språk i entall. For en overordnet språkpolitikk vil det være hensiktsmessig å snakke om samisk språk i vid forstand, og av den grunn omtales her samisk som ett språk med flere dialekter. Dette begrunnes i at de forskjellige dialektene har flere likhetstrekk enn ulikheter. Det er derimot behov for en språkpolitikk tilpasset 5 ulike språksituasjoner i Norge:

- Nordsamisk innenfor forvaltningsområdet for samiske språk
- Nordsamisk utenfor forvaltningsområdet for samiske språk
- Lulesamisk
- Sørsamisk
- Samisk i byene
- Pitesamisk og østsamisk er ikke omtalt her, da det er ingen eller svært få som bruker disse til daglig på norsk side av Sapmi.

Status

Dagens situasjon og utviklingstrekk

Samisk språk står på Unescos liste over truede språk. Språksituasjonen er imidlertid ulike fra område til område. Samisk er et naturlig dagligspråk i noen områder, mens andre steder holder språket på å forsvinne. Språket står ovenfor en rekke utfordringer, selv i de områder som har blitt definert som kjerneområder for samisk språk. Det har de siste tiårene vært satt i gang en rekke tiltak for å styrke språkets stilling og man ser en økende bevissthet og ønske om revitalisering av samisk språk og kultur.

Samisk språk omfatter en rekke samfunns og –fagområder. Både retten til bruk av samisk språk, kompetanse i samisk språk og kunnskap om samisk språk og kultur innenfor de ulike samfunnsområdene er ulik. Innenfor opplæringssektoren sikres barns rett til opplæring i samisk gjennom lovverk. Den enkeltes rett til bruk av samisk i møte med helse og rettsvesen er sikret gjennom lovverk, men begrenset til forvaltningsområdet for samisk språk. Tradisjonelt sett har samisk språk stått sterkt innenfor samiske primærnæringer, og primærnæringerne har spilt en viktig rolle i bevaring og utvikling av samisk språk. Nedgang av personer innenfor samiske primærnæringer vil ha konsekvenser for utvikling av samisk språk i fremtiden. Samiskspråklige tilbud innenfor kultur, litteratur og media i nasjonal sammenheng er lite og begrenset til det som produseres fra samisk hold.

Det er til sammen 9 kommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk i dag, og flere kommuner vurderer søknad om innlemmelse. Dette er en positiv utvikling som viser at flere kommuner er sitt ansvar bevisst når det gjelder å ivareta og utvikle samisk språk.

Sametinget vedtok nye tildelingskriterier for tospråklighetstilskudd i 2011. De nye tildelingskriteriene skal i større grad ha fokus på måloppnåelse, og det er utarbeidet samarbeidsavtaler med den enkelte kommune. Dette er gjort for å kunne sette inn tiltak tilpasset den enkelte kommunes språksituasjon.

Det er i dag 11 samiske språksentre som får grunntilskudd fra Sametinget, og flere ønsker å komme inn under denne ordningen. Språksentrene spiller en stor rolle i utviklingen av samisk språk, og det vil være avgjørende at disse får gode rammebetingelser. Sametinget har igangsatt en evaluering av de samiske språksentrene. Evalueringen vil gi svar på i hvilken grad språksentrene lykkes i arbeidet med å fremme og utvikle samiske språk, og hvilke utfordringer de står ovenfor. Språksentrenes rapportering over bruk av midlene fra Sametinget viser stor aktivitet i form av kurs og aktiviteter.

For å styrke og øke bruken av samisk språk, har Sametinget i flere år lyst ut midler til ulike språkprosjekter. Målgruppen for tilskuddsordningen har vært den samiske befolkningen. Det har vært stor økning på søknader til disse midlene, og det er forventet en ytterligere økning. Dette viser at behovet for språktiltak er stort i det samiske samfunnet. Det er positivt at det stadig kommer flere søknader fra sørsamisk område, og verdt å merke seg at Tysfjord kommune er blant de kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk som prosentvis har fått flest innvilget søknader i perioden 2008-2010. Det er bør også nevnes at det kommer få søknader fra kjerneområdene i Finnmark. Når det gjelder søkerbaserte midler til opplæring, ser vi en økning av søknader om stipend til høyere utdanning i samisk. Antall stipender til elever med samisk i fagkretsen på videregående skole har økt med 39 % de 4 siste årene. Til tross for dette viser evalueringen av kunnskapsløftet samisk at det fortsatt er stor mangel på kvalifiserte lærere og læremidler. Vi ser også at mangel på språkstøtte i nærmiljøet gjør opplæringen vanskelig.

Ansvarlige parter

Nasjonale og internasjonalt lovverk sikrer i stor grad den samiske befolkningens rett til utøvelse og styrking av sitt språk. Den norske stat er forpliktet både rettslig og politisk til å styrke samisk språk og tilrettelegge forholdene for samisk opplæring og bruk av samisk. Staten har en plikt til likebehandling av norsk og samisk språk, og slik sikre språkets likeverdighet. I følge Samelovens § 1-5 er samisk og norsk språk likeverdige språk i Norge. Språkene skal være likestilte etter bestemmelsene i lovens kapittel 3, Samisk språk, også kalt Samelovens språkregler. Formålet med bestemmelsene i Samelovens språkregler er å bevare og utvikle samisk språk ved særlig å styrke bruken av språket i offentlig sammenheng.

Sameloven slår i § 3-8 fast at enhver har rett til opplæring i samisk. For opplæring i og på samisk gjelder reglene i og i medhold av lov om grunnskole og videregående opplæring (opplæringslova.)

Regjeringen har gjennom sin handlingsplan for samiske språk lagt grunnlag for en bred og langsiktig innsats for de samiske språkene i Norge, der hovedmålet er å legge til rette for en trygg framtid for samisk språk.

Sametinget har ingen myndighet gjennom lovverk i spørsmål annet enn etter §6-4 i opplæringsloven, som slår fast at Sametinget gir forskrifter om læreplaner for opplæring i samisk språk i grunnskolen og i den videregående opplæringen. Denne myndigheten fikk Sametinget i 1998. Sametinget skal i følge Samelovens § 3-12 arbeide for vern og videre utvikling av samisk språk. Sametinget er de fremste eksperter på utvikling og styrking av samisk språk nasjonalt og spiller en svært viktig rolle i arbeidet for å styrke samisk språks stilling. Sametingets kompetanse og kunnskap på området er verdifull, og bør gjenspeiles i ansvars- og myndighetsområde. Sametinget forvalter i dag tospråklighetsmidler til kommuner og fylkeskommuner. Sametinget har utarbeidet gode verktøy for å styrke språkbruk både kommunalt og regionalt blant annet gjennom samarbeidsavtaler om bruk av tospråklighetsmidler med fylkeskommunene i Finnmark, Troms, Nordland og Nord-Trøndelag, samt de 9 kommunene som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk. Andre verktøy for styrking av samisk språk er direktetilskudd til samiske språksentre og forvaltning av språkprosjektmidler.

For å sikre det samiske språkets framtid er det en forutsetning at kommuner hvor det bor samisk befolkning tar ansvar og bidrar til styrking og utvikling av språket. Kommuner som er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk er omfattet av Samelovens språkregler, og har derfor plikt til å

betjene befolkningen på to språk. Men også kommuner som ikke er innlemmet i forvaltningsområdet for samisk språk har plikter i forhold til individuelle rettigheter blant annet innenfor opplæring og helse.

De samiske språksentrene spiller en viktig rolle og er sterke bidragsyttere i opplæring, synliggjøring og styrking av de samiske språkene lokalt. De samiske språksentrene har ikke formelt ansvar for utvikling av samisk språk, men deres aktivitet er styrt blant annet gjennom kriterier for direktetilskudd gitt av Sametinget.

Det er en forutsetning at den enkelte same selv søker å styrke og utvikle sin egen kompetanse i samisk språk, bruke språket i alle sammenhenger og så langt som mulig overføre språket til den neste generasjon for slik å sikre de samiske språkenes fremtid.

Rammevilkår

Nasjonalt og internasjonalt lovverk, økonomi og menneskelige ressurser er rammevilkår med betydning for språkutviklingen. Både nasjonale og internasjonale lovverk sikrer det samiske språkets stilling, og plikter den norske stat å bidra til styrking av samisk språk. Lovverkene alene gir ingen beskyttelse av språkene, og det vil være avgjørende for språkenes fremtid at gode rammevilkår er på plass slik at en kan skape reel likestilling mellom samisk og norsk språk.

Økonomiske ressurser er en utfordring både for kommuner, språksentre, skoler og andre institusjoner som arbeider med samisk språk. De økonomiske ressurser som overføres Sametinget i dag gjenspeiler ikke behovet i samfunnet, og vil ikke kunne bidra til at samisk og norsk i større grad likestilles og får samme utviklingsmuligheter.

Den største utfordringen er imidlertid mangel på menneskelige ressurser. Det er i dag verken tilstrekkelige antall språkarbeidere, lærere eller språkkyndige innenfor de ulike sektorer til å ivareta de oppgavene offentlige organer har når det gjelder nasjonalt lovverk. Det kreves stadig flere ressurser etter hvert som samfunnet er i utvikling. Det vil være vanskelig å oppfylle intensjonen om å øke bruken av samisk språk så lenge det er stor mangelvare på ressurspersoner og faglig kompetanse. Situasjonen er alvorlig, og vi ser stadig behov for ressurser etter hvert som tiltak igangsettes. Behovet for fagfolk i samisk og personer med kompetanse i og om samiske forhold er stor. Mangel på menneskelige ressurser og tilstrekkelig økonomiske ressurser er derfor den største hindringen for utvikling av samisk språk.

Framtidige utfordringer

For å sikre bevaring og utvikling av samisk språk vil det være en rekke forutsetninger som må være tilstede. I redegjørelsen vektlegger vi 4 hovedområder som vi mener er de viktigste forutsetningene for at språket skal ha utviklingsmuligheter også i fremtiden.

1. Antall brukere av samisk språk
2. Bruk av samisk språk
3. Språkfaglig utvikling
4. Sametinget og andres myndighet og rolle.

Innsatsområde 1: Antall brukere av samisk språk

Forutsetningen for utvikling og styrking av samisk språk er at det finnes brukere av språket. Brukere av språket skaper behovene i samfunnet og er slik avgjørende for språkets fremtid. Sametingets mål har vært å øke antall språkbrukere for slik å styrke og utvikle språket. Dette vil være svært viktig også i fremtida. Utfordringene er å få den enkelte bruker til å velge samisk språk. Verken Sametinget eller noen annen offentlig instans kan styre det enkelte individs private språkbruk. Slik skal det naturligvis være. Like fullt er det private valget av dagligspråk i hjemmet kanskje den viktigste faktoren for fremtida for urfolksspråk. Uformell overføring av språket mellom generasjonene er den viktigste garantien et levende samisk språk. Selv om det offentlige ikke kan styre enkeltpersoners valg, er det viktig at det blir lagt til rette for at de private språkvalgene blir valg med reelle alternativer. Man må ha et system der det å overføre samisk som førstespråk til sine barn, blir et trygt valg. Samisk må være et språk som blir verdsatt av samfunnet,

kunnskap i samisk må av samfunnet ses på som en viktig kompetanse, og denne kunnskapen må også være en formell kvalifikasjon.

Samtidig som det er opp til hver enkelt å velge dagligspråk i hjemmet er det hver enkelts ansvar å bruke samisk språk i ulike sammenhenger. Det påhviler hver og en et ansvar, for å bevare, utvikle og overføre språket til neste generasjon. Det vil være viktig at alle tar ansvar, og bruker samisk språk i alle sammenhenger. Det er samtidig viktig at kunnskap og kompetanse som eldre språkbærere innehar i større grad ivaretas og brukes i språkopplæringen. Språkbærernes kompetanse er verdifull, og har stor betydning for språkets fremtidige utvikling. Det er også nødvendig at de som behersker språket godt, går foran som gode forbilder og er bevisste i bruken av samisk språk i enhver sammenheng. Det er slike forbilder som motiverer og inspirer til bruk av språket, og samtidig øker den felles bevisstheten om språkbruk. Det vil være viktig for den fremtidige språkplanleggingen at oppfatningen om at samisk språk er en byrde og økonomisk belastning legges bort. Samisk språk har verdi i seg selv, og det vil være viktig at vi i arbeidet med å høyne språkets status ikke setter likhetstrekk mellom status og økonomi.

- Skal det være et mål at alle lærer seg litt samisk eller skal noen lære seg samisk godt?
- Skal majoritetsbefolkningen lære og ta i bruk samisk språk?
- Skal språkpolitikken i større grad styres gjennom pålegg om bruk av samisk?
- Hvordan sikre god språkoverføring mellom generasjoner?

Innsatsområde 2: Bruk av samisk språk

En viktig faktor i språkutviklingen vil være å gi samiske språk like utviklingsmuligheter som norsk språk. Språkbrukeren skal ikke begrenses til å ha mulighet til å velge samisk i offentlige og private sammenhenger, men derimot ha like tilbud på samisk og norsk. I arbeidet for styrking, bevaring og utvikling av samisk språk er det en forutsetning at språket synes og høres på lik linje med majoritetsspråket i Norge. Samisk og norsk språk er likestilte språk, og det vil derfor være naturlig at språkbruken i Norge i større grad foregår på to språk.

En forutsetning for at det samiske språket skal brukes, høres og synes er at det finnes arenaer hvor språket faktisk brukes. Uten slike arenaer vil språket være unyttige og ha liten verdi. utfordringene i dagens samfunn er at språket mange steder ikke er en naturlig del av dagliglivet, og at det finnes få arenaer hvor språket brukes. Intensjoner om at samisk språk skal være dagligspråk kan vanskelig nås så lenge det ikke er mulig å bruke språket i all offentlig forvaltning, statlige etater, og eller i kommunikasjon med omverdenen. Språkarenaer for barn og unge vil være avgjørende for god språkutvikling, samtidig som nybegynneropplæring vil være lite hensiktsmessig uten arenaer å prøve ut språket i.

Språkpolitikken har i mange tilfeller blitt preget av negative holdninger til samisk språk og kultur. En slik utvikling vil ikke gagne arbeidet med å styrke det samiske språkets stilling i samfunnet. Det vil være helt nødvendig for språkets utviklingsmuligheter at samisk språk og kultur ikke ses på som noe fremmed, men som en naturlig del av samfunnet. Kunnskap og kjennskap til samisk språk vil være med på å motvirke negative holdninger og dermed også løfte språkets status.

Det er et stort behov for kompetanse i samisk språk og kultur innenfor alle offentlige og kommunale sektorer i samfunnet. Fagpersonell med samiskspråklig kompetanse er en mangelvare innenfor alle samfunnsområder, og en helhetlig satsning på rekruttering og opplæring av fagpersonell med samisk kompetanse vil være helt nødvendig for å dekke behovene i samfunnet. Behovet for samiskspråklig kompetanse er ikke bare stort innenfor den offentlige og kommunale tjenesteytingen, men også innenfor sosiale og kulturelle tilbud i samfunnet. Media, litteratur og kommunikasjon er områder som særlig berører barn og unge. Samiskspråklige tilbud innenfor disse områdene er nødvendig i barn og unges språkutvikling.

Samiske primærnæringer har spilt og spiller fortsatt en viktig rolle for språkutviklingen. Språket har tradisjonelt sett stått sterkt innenfor samiske næringer, og de har spilt en viktig rolle som bærere av samisk språk samtidig som tradisjonell kunnskapsoverføring har vært sterk innenfor de samiske næringene. De

samiske primærnæringene opplever imidlertid også store utfordringer i forhold til språkutvikling. Samisk språk overføres ikke mellom generasjoner i samme grad som tidligere, og mye kunnskap, terminologi og begreper forsvinner fra dagligtalen. Dette er en negativ utvikling som det vil være viktig å ta tak i. En nedgang i antall utøvere av primærnæringer vil gi negative konsekvenser for språkutviklingen. Situasjonen er bekymringsverdig, og det vil være nødvendig å sette inn tiltak for å hindre at språkets stilling svekkes innenfor tradisjonelle arenaer for samisk språk.

- Skal samisk og norsk språk brukes likt på alle samfunnsområder eller skal man konsentrere seg om en tydelig funksjonsdeling hvor samisk dominerer på enkelte områder og norsk på andre områder?
- Hvordan kan Sametinget være med på å bidra til å forbedre samisk språks utviklingsmuligheter?
- Hvordan skal samisk språk bli en naturlig del av samfunnet?
-

Innsatsområde 3: Språkfaglig utvikling

Språkfaglig utvikling er en viktig del av styrking og utvikling av samisk språk. Det er et stort behov for utvikling av terminologi, innsamling av stedsnavn og utvikling innenfor språkteknologi. Innsamling og registrering av samiske stedsnavn er en stor utfordring, og mangel på registrering av stedsnavn vil føre til at stedsnavn går tapt. Utvikling av terminologi er tidkrevende, og det er fortsatt mangel på terminologi innenfor en rekke fagfelt. Det er også viktig at samiske språk henger med i den språkteknologiske utviklingen. Dette gjelder blant annet for oversettelsesprogrammer, nettbasterte hjelpemidler, talesyntese og applikasjoner til smarttelefoner. Det er behov for tilgang til elektroniske ordbøker for å kunne legge disse ut på internett og utvikle spill og applikasjoner. Det trengs store samlinger med talemateriale fra personer med ulike dialekter til å kunne utvikle talesyntese.

Samfunnet er i stadig endring, og slik også språkbruken. Norske og internasjonale ord befester seg i det samiske språket og blir en del av dagligtalen. Slike ord blir tatt i bruk i tilfeller hvor det mangler samiske ord, men også vaner og trender spiller inn og endrer språkbruken. En slik utvikling vil være uheldig for utviklingen av samisk språk.

- Hvordan effektivisere terminologiutviklingen i samisk språk?
- Skal terminologiutvikling ta utgangspunkt i tradisjonelle samiske ord eller internasjonal terminologi?
- Skal målet med terminologiutvikling være å minske forskjellene mellom de ulike samiske skriftsspråkene?
- Hvordan intensivere innsamling og registrering av samiske stedsnavn?
- Hvordan bruke ny teknologi til å overføre tradisjonell kunnskap og terminologi?
- Hvordan sikre god språkteknologisk utvikling og utvikling av språkverktøy?

Innsatsområde 4 - Sametingets rolle og myndighet

Sametingets valgmanntall bygger på et subjektivt og et språklig kriterium. Det subjektive kriteriet går ut på å føle seg som same, mens det språklige kriteriet sier noe om samisk er eller har vært hjemmespråk i ens familie. Samisk språk er slik grunnleggende for hele det samiske samfunnet. Språkets situasjon og utvikling vil således kunne gi store konsekvenser for det samiske folk. Sametingets myndighet innenfor språkpolitikk vil være avgjørende for den samiske befolkningens fremtid. Sametinget gjennom konsultasjonsavtalen har i dag mulighet til å konsultere om saker som berører den samiske befolkningen, men dette er ikke tilstrekkelig for å sikre språkernes fremtid. Det oppfattes som svært naturlig at Sametinget er premissleverandør for utvikling av samisk språk i Norge og det vil være behov for å avklare Sametingets rolle og myndighet i språkspørsmål.

Samisk språk er våre forfedres gave til oss, som vi igjen skal føre videre til kommende generasjoner. Språk har stor symbolverdi for samene som urfolk. Til tross for at samiske språk er samenes eget språk, har ikke Sametinget formell myndighet i språkspørsmål. Et konkret eksempel er at brudd på Samelovens språkregler ikke får noen følger for dem som begår bruddene. Dermed etablerer det seg en uønsket

praksis som fører til at enkeltpersoners rettigheter ikke blir oppfylt. Det er også vanskelig for enkeltpersoner som blir berørt av denne praksisen å vite hvor man skal henvende seg for å få oppfylt sine rettigheter. Dette forholdet er meget uheldig for språkets stilling i samfunnet, og det kan på sikt oppheve de resultatene som er oppnådd gjennom lovgivingen.

- Skal funksjonen som tilsyns –og klageorgan overføres Sametinget eller skal Sametinget forvalte et tilsyns og -klageorgan for samelovens språkregler?
- Skal Sametinget ha vedtaksmyndighet ved innlemmelse av kommuner i forvaltningsområdet for samiske språk?

Mange offentlige instanser er inne i bildet når det gjelder bestemmelser som berører samisk språk. Kommuner, fylkeskommuner, fylkesmenn, direktorat, departement, Sametinget og Regjeringa har ulike roller i arbeidet med samiske språk.

- Skal det igangsettes en gjennomgang og fordeling av ansvar og arbeidsoppgaver i forbindelse med offentlig språktiltak?
- Skal Sametinget ha et nasjonalt koordinerings og -samordningsansvar for tiltak innenfor samisk språk?

Sametinget gir i dag økonomisk støtte til en rekke samiske organisasjoner og institusjoner. Disse er pliktet til å oppfylle kriterier for måloppnåelse for den enkelte tilskuddsordning. Det stilles ingen krav om bruk av samisk språk i tilsagnene.

- Skal det stilles krav om bruk av samisk språk til institusjoner og organisasjoner som får direkte tilskudd over Sametingets budsjett?

De samiske språksentrene spiller en viktig rolle i arbeidet for å styrke og utvikle samisk språk i sine nærområder. Språksentrene avholder kurs, utvikler læremateriell, utgir informasjon og bidrar til å skape arenaer for bruk av samisk språk. Sametinget har som mål at det opprettes flere samiske språksentre i Norge. Utfordringene fremover vil være å bidra til forutsigbarhet for språksentrene slik at de kan bygge videre på sitt arbeid for utvikling av samisk språk. Store deler av språkprosjektmidler i Sametinget tildeles i dag språksentrene etter søknad. For å effektivisere språkarbeidet og skape større forutsigbarhet for språksentrene vil det være hensiktsmessig at Sametinget øker direktebevilgningene til språksentrene.

- Skal en større del av de søkerbaserte språkmidlene overføres som grunntilskudd til samiske språksentre, og slik skape større forutsigbarhet for språksentrene?

Forvaltningsområdet for samisk språk har vært et godt redskap i arbeidet med å styrke samisk. Flere kommuner vurderer søknad om innlemmelse i forvaltningsområdet. Vi har i det siste sett at også større byer vurderer innlemmelse. Dette vil kunne føre til at det fremtidige forvaltningsområdet vil være svært forskjellig fra i dag. Sametinget må derfor ha en politikk for å møte de utfordringene som eventuelle endringer vil føre med seg. For å kunne styre utviklinga best mulig, må en eventuell ny politikk for forvaltningsområdet være utformet før endringene skjer og ikke komme som et improvisert svar på noe som allerede har skjedd. Det må derfor allerede nå diskuteres ulike strategier for det framtidige forvaltningsområdet for samisk språk.

Tre ulike strategier i møte med en ny situasjon for forvaltningsområdet:

- Kjerneområdestrategien
- Storområdestrategien
- Fler-områdestrategien

Kjerneområdestrategien vil være en forvaltningsmodell slik vi har i dag. De kommunene som i dag er med i forvaltningsområdet utgjør de absolutte kjerneområdene for nordsamisk i indre Finnmark (Tana,

Karasjok og Kautokeino), for nordsamisk ved kysten (Nesseby, Porsanger og Kåfjord), for markasamisk (Lavangen), for lulesamisk (Tysfjord) og for sørsamisk (Snåsa). Det vil være lite hensiktsmessig å svekke dagens regelverk som gjelder for disse kommunene for å tilpasse seg samfunnsforholdene i store norskdominerte bykommuner. En slik politikk vil svekke språkets tradisjonelle kjerneområder. Ved å følge kjerneområdestrategien vil vi sikre at de eventuelle nye kommunene fullt ut tilpasser seg dagens regelverk og ikke er med på å svekke språket i kjerneområdene. Dersom vi begynner å forandre regelverket for å tilpasse regelverket til større bykommuner vil de samiske kjerneområdene i stedet måtte tilpasse seg de store norskdominerte byene. Det vil ikke tjene samisk språk.

Storområdestrategien vil være en forvaltningsmodell som tar hensyn til en moderne samisk bosetting, og språklige rettigheter der hvor man velger å bosette seg. Det er ikke lenger slik at folk blir boende hele livet i den kommunen hvor de er født. Flyttestrømmen går fra bygd til by. Det er behov for en politikk som kommer den nå økende samiske og samisktalende befolkningen i byene til gode, og det vil derfor være nødvendig å tilpasse forvaltningsrådets regelverk til den nye situasjonen. Dette innebærer at vi ikke kan holde fast ved ordninger som vil være praktisk eller politisk umulige å gjennomføre i moderne bysamfunn med stor norsk majoritetsbefolkning. Til gjengjeld kan vi gi rettigheter og gode språktilbud til en langt større befolkning enn i dag, både til samer og etnisk norske, noe som på lengre sikt vil styrke samisk språk. En slik strategi kan medvirke til at samisk språk også assosieres med moderne bysamfunn, og ikke bare med små fraflyttingskommuner i distriktene. Man vil også stå langt sterkere med samiske språkkrav overfor sentrale myndigheter med en befolkning på for eksempel 100 000 i et forvaltningsområde enn med 18 000 som i dag. Det at også byer kan regnes som samiske samfunn, vil kunne gi en ny og hittil uprøvd mulighet til å utvikle og utbre samisk språk.

Flere-områdestrategien tar i større grad hensyn til ulike samiske samfunn og språksituasjoner. En god strategi som skal fremme samisk språk, må ta hensyn til at språksituasjonen ikke er lik alle steder. Regelverk må differensieres i mye større grad enn tilfellet er i dag. Ut fra en slik tankegang er det naturlig å innføre minst to forskjellige forvaltningsområder. Ett regelverk tilpasset de tradisjonelle samiske kjerneområdene, et annet for større bysamfunn og områder hvor samene utgjør en minoritet. Dette må nedfelles i lov på en så tydelig måte at kommunepolitikere som ønsker å innlemme kommunen sin i forvaltningsområdet for samisk språk, lett kan velge den modell som er tilpasset sin kommune. Ved å ha ulike regelverk vil man kunne ivareta og utvikle språket i kjerneområdene samtidig som man får prøvd ut nye arenaer for samisk språk i mer norskdominerte bysamfunn. Vilkåret for å kunne lykkes med denne strategien, er at den mest forpliktende forvaltningsmodellen er så fordelaktig at ikke alle kommuner velger den minst forpliktende modellen.

Behandlingen av saken ble avsluttet 19.04.12 kl 15.20.

Ášši/Sak SP 019/12

St.prop. 70L Endringer i deltakerloven, havressurslova og finnmarksloven (kystfikseutvalget)

Arkiiva
SF-411

Arkiivaáššnr.
11/2540

Behandlinger

Politisk nivå	Møtedato	Saksnr.
Sametingets plenum	18. – 19.04.12	SP 019/12

Saken påbegynt torsdag 19. april 2012 kl. 00.00

I Vedlegg

Nr	Beaivi	Geas/Geasa	Namahus
----	--------	------------	---------

II Forslag og merknader

Forslag til innstilling fra Aps sametingsgruppe, NSR/SÁBs sametingsgruppe, Árja, Nordkalottfolket, Samer bosatt i sør, Áarjel samien gielh, Flyttsamelista:

Sametinget viser til Prop 70 L, og vil understreke at Sametinget og Regjeringen i konsultasjonsprosessen har konstatert at det ikke foreligger enighet mellom Sametinget og Regjeringen når det gjelder fortolkningen av rettsgrunnlagene for samer og andres rett til fiske i sjøsamiske områder.

Sametinget finner det påkrevd å knytte noen supplerende kommentarer til dette:

Sametinget konstaterer at samene har etablert rettigheter til fiske og andre fornybare marine ressurser i de kystnære samiske områder.

Når det gjelder historiske rettigheter slår Sametinget fast at disse eksisterer, og alltid har eksistert på bakgrunn av bosetning og bruk ved kysten i uminnelige tider. Samer og andre bosatt ved kysten har slike rettigheter på grunnlag av alders tids bruk og lokale sedvanerettigheter. Dette er et uomtvistelig faktum. Sametinget vil også vise til at proposisjonen ikke inneholder noen vurderinger knyttet til eldre lovgivning. Som eksempel fastslår Lappekodisillen fra 1751 og Jordutvisningsresolusjonen fra 1775 Finnmarkingenes første rett til fiske. Sametinget viser også til at Norge i Haag-dommen ga klart uttrykk for at det eksisterer lokale tinglige rettigheter for befolkningen. Dette er i liten grad fulgt opp i regjeringens proposisjon. Sametinget understreker at ingen del av de lovmessige grep og øvrige tiltak som Sametingets plenum har gitt sin tilslutning til griper inn i eller reduserer disse etablerte historiske rettigheter.

Sametinget vil derfor arbeide for en anerkjennelse av historiske rettigheter til fiske for fjord og kystbefolkningen i samiske områder. En slik anerkjennelse av fjord og kystbefolkningens sedvanemessige bruk vil bidra til at kommende generasjoner sikres en trygg framtid med bakgrunn i deres forfedres bruk av deres tradisjonelle områder.

Sametinget vil i tillegg påpeke at også folkerettens regler om urfolk og minoriteter på selvstendig grunnlag gir rett til fiske

III Votering

Av 39 representanter var 31 til stede. Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

- Saken er ført inn på sakslista med 2/3 flertall.
- Forslag til innstilling fra Aps sametingsgruppe, NSR/SÁBs sametingsgruppe, Árja, Nordkalottfolket, Samer bosatt i sør, Áarjel samien gielh og Flyttsamelista ble vedtatt med 29 stemmer mot 2 stemmer.

IV Protokolltilførsler

Det ble ikke fremmet noen protokolltilførsler i saken.

V Taleliste og replikkordskifte

Innlegg	Replikk
Willy Ørnebakk, til forretningsorden	
Geir Tommy Pedersen, til forretningsorden	

VI Sametingets vedtak

Sametinget viser til Prop 70 L, og vil understreke at Sametinget og Regjeringen i konsultasjonsprosessen har konstatert at det ikke foreligger enighet mellom Sametinget og Regjeringen når det gjelder fortolkningen av rettsgrunnlagene for samer og andres rett til fiske i sjøsamiske områder.

Sametinget finner det påkrevd å knytte noen supplerende kommentarer til dette:

Sametinget konstaterer at samene har etablert rettigheter til fiske og andre fornybare marine ressurser i de kystnære samiske områder.

Når det gjelder historiske rettigheter slår Sametinget fast at disse eksisterer, og alltid har eksistert på bakgrunn av bosetning og bruk ved kysten i uminnelige tider. Samer og andre bosatt ved kysten har slike rettigheter på grunnlag av alders tids bruk og lokale sedvanerettigheter. Dette er et uomtvistelig faktum. Sametinget vil også vise til at proposisjonen ikke inneholder noen vurderinger knyttet til eldre lovgivning. Som eksempel fastslår Lappekodisillen fra 1751 og Jordutvisningsresolusjonen fra 1775 Finnmarkingenes førsterett til fiske. Sametinget viser også til at Norge i Haag-dommen ga klart uttrykk for at det eksisterer lokale tinglige rettigheter for befolkningen. Dette er i liten grad fulgt opp i regjeringens proposisjon.

Sametinget understreker at ingen del av de lovmessige grep og øvrige tiltak som Sametingets plenum har gitt sin tilslutning til griper inn i eller reduserer disse etablerte historiske rettigheter.

Sametinget vil derfor arbeide for en anerkjennelse av historiske rettigheter til fiske for fjord og kystbefolkningen i samiske områder. En slik anerkjennelse av fjord og kystbefolkningens sedvanemessige bruk vil bidra til at kommende generasjoner sikres en trygg framtid med bakgrunn i deres forfedres bruk av deres tradisjonelle områder.

Sametinget vil i tillegg påpeke at også folkerettens regler om urfolk og minoriteter på selvstendig grunnlag gir rett til fiske

Behandlingen av saken ble avsluttet 19.04.12 kl. 12.45.

